Resimli İslâm Tarihi

İslâmın Doğuşu

★ Hicret ★ İslâm'ın zaferi ★ Mekke'nin fethi
★ Irak'ın fethi ★ Şam'ın fethi

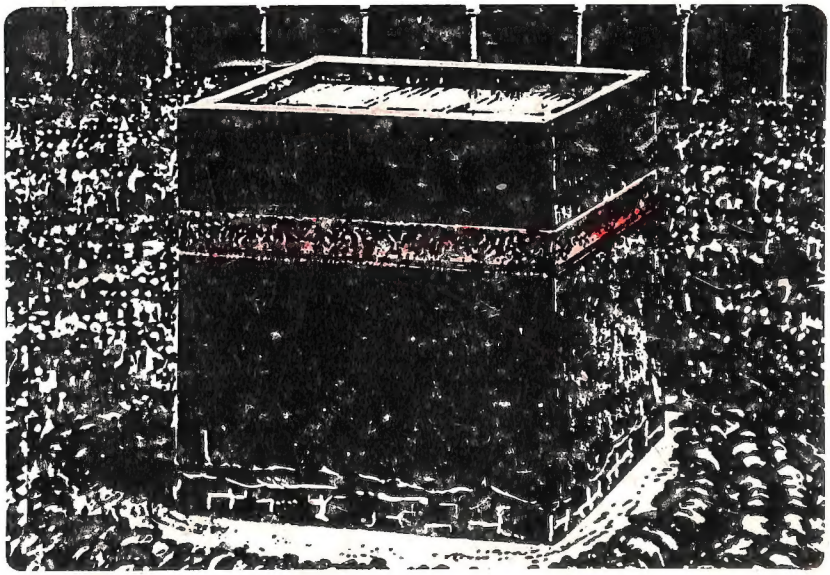

Tercüman

Resimli İslâm Tarihi
İslâmın Doğuşu
Tercüman
1

Resimli İslâm Tarihi

İslâmın Doğuşu

Tercüman

1

Resimli İslâm Tarihi

İslâmın Doğuşu

★ Hicret ★ İslâm'ın zaferi ★ Mekke'nin fethi
★ Irak'ın fethi ★ Şam'ın fethi

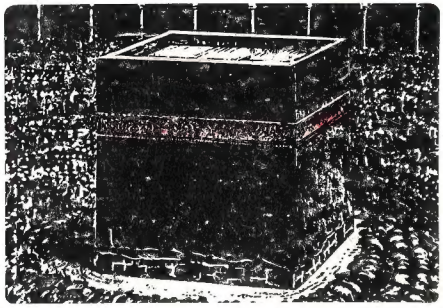

Tercüman

Resimli İslâm Tarihi

İslâmın Doğuşu

1. Cilt

Tercüman

RESİMLİ İSLÂM TARİHİ
24 BÖLÜMLÜK ANSİKLOPEDİ

İlk ve Orta Okullarda, Liselerde, Din ve Ahlâk derslerinin mecburî olarak okutulma kararından sonra öğrencilere, öğretmenlere ve ana-babaya yardımcı olacak bir kültür hizmetini daha üstlenmiş bulunuyoruz. TERCÜMAN, büyük maddî fedakârlıklarla telif hakkını almış olduğu Resimli İslâm Tarihi'ni hergün yayınlayacaktır.

Dinini öğrenmek ihtiyacı içinde olan genç nesiller, el-Ma'rife yayınevi tarafından objektif bir görüşle hazırlatılan Resimli İslâm Tarihi'nden alacakları bilgiyle, İslâmın doğuşundan itibaren cereyan eden olayları bütün ihtişamıyla renkli, resimli olarak görecekler, okuyup öğreneceklerdir. Ansiklopedi niteliğini taşıyan bu büyük eser, bir çocuğun, bir gencin, bir yetişkinin anlayacağı biçimde hazırlanmıştır.

Bugün sizlere 24 bölümlük bu eseri sunuyoruz:

- İslâmın büyüklüğü (ihtişâmı) ve tarihi
- İslâmın mânevî, ahlâki değerleri ve dinî, kültür mirasları.
- İslâm tarihinin göze çarpan hususları, (bilginleri, kaşifleri... vs.)

RENKLİ İSLÂM TARİHİ 3 Ana bölüme ayrılmış...

I. İslâmın doğuşu (kaynağı ve Kur'ân'ın vahyi, 4 bölüm)

II. İslâm Fatihleri

III. İslâm Devleti (Hicret'ten 100 yıl sonra)

Bu ansiklopedi 3 ana bölüm ve 24 kısma ayrıldı. Olaylar kronolojik olarak dizilmiştir. Bu sebeple önce bir bölümü okuyan kişi heyecanla ikinci bölümü okuyacaktır.

Şunu iddia ediyoruz ki, eserdeki bütün tasvirler, (insanlar, yerler, olaylar) gerçeğe ve çağına uygundur. Çünkü tasvir yapılırken, İslâmî dokümanlardan faydalanılmıştır.

Ayrıca konular, insana heyecan verecek şekilde tasvir edilmiş olup, Modern İslâm bilginleri tarafından da beğenilmiştir.

Böylece, size, ana yapısı doğru bir İslâm Tarihi albümü sunuyoruz.

Bu eser, günün konusu haline gelen meselenin değerine bir katkıdır.

İslâm dininin görüşleri ve temelleri ile ilgili ilk dört bölüm, diğer konulardan daha büyük bir ihtimamla incelenmiştir. Ancak dört halife devri, başlıbaşına alınmış olmayıp, olayların genel seyri içerisinde verilmiştir. Daha ziyade, İslâmın doğuşu ve hayat ve kültüre hakim oluşunun seyri göz önünde bulundurulduğu için, İslâmın, Selçuklu, Osmanlı ve daha sonra gelen devirlerdeki yayılışı kısaca verilmiştir. Bununla beraber, toplumun görüşleri tarihî çekiciliği ile heyecanlı bir şekilde tasvir edilmiştir.

Bu Ansiklopedi diğer kültürleri araştırmaya itici, geniş tarihî ve ilmî değerlere sahib bir dokümandır.

Bu, hizmetimizin takdiri, mükâfatımız olacaktır.

Tercüman

© Telif hakkı,
TERCÜMAN GAZETECİLİK
MATBAACILIK A.Ş.'ne aittir.

TERCÜMAN TESİSLERİ'nde
dizilmiş ve basılmıştır.
6 EYLÜL 1982

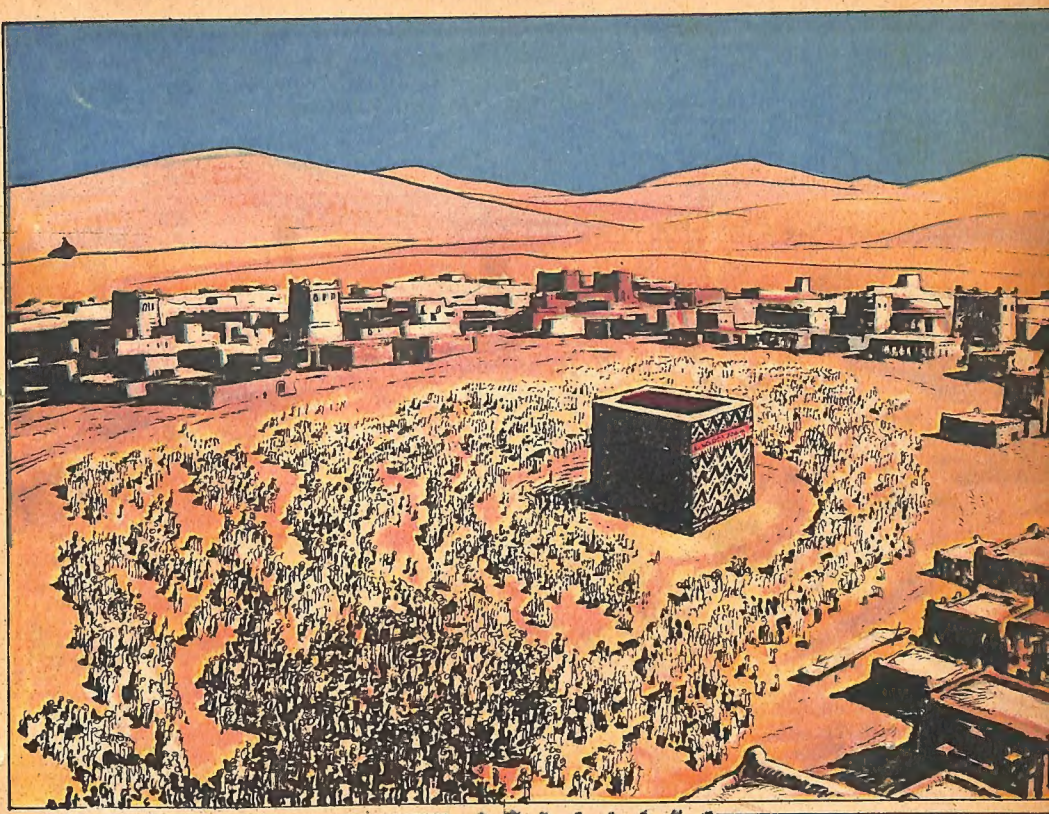

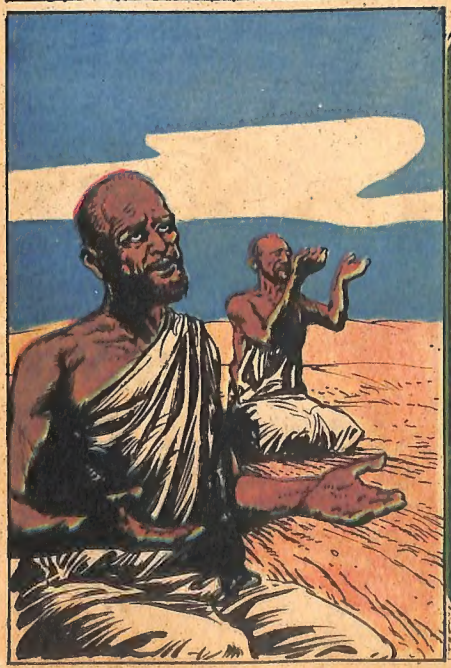

سورة فاتحة الكتاب

١ بسم الله الرحمن الرحيم ١
الحمد لله رب العالمين ٢ الرحمن الرحيم ٣
مالك يوم الدين ٤ إياك نعبد وإياك
نستعين ٥ اهدنا الصراط المستقيم ٦
صراط الذين أنعمت عليهم غير المغضوب
عليهم ولا الضالين ٧

وهي سبع آيات

Buyur, emrat ya Rabbi! Hiçbir ortağın ve benzerin yoktur, yine buyur Allahım! Nimet senindir. Hamd ve şükür de sanadır Rabbimiz! Yine emrat!

Peygamberimizin şâirlerinden HASSAN b. SÂBİT:
" Bir zamanlar Arab Yarımadası'nda, -İslâm'dan önce ve sonra- olup bitenleri (gelecek sayfalarda) sizlere anlatacağım.

ARABLAR İSLÂM'A NASIL GİRDİLER:
İslâm'a davet nasıl tamamlandı?

Bugün Arab adıyla anılanlar, aslında binlerce yıl önce Bab-ı Mendeb boğazından geçerek Yemen'e gelenlerdir. Bunlar Nuh'un oğlu Sam'ın torunlarıdır.

O zamanlar Arab Yarımadası büyük ormanlarla kaplı idi.

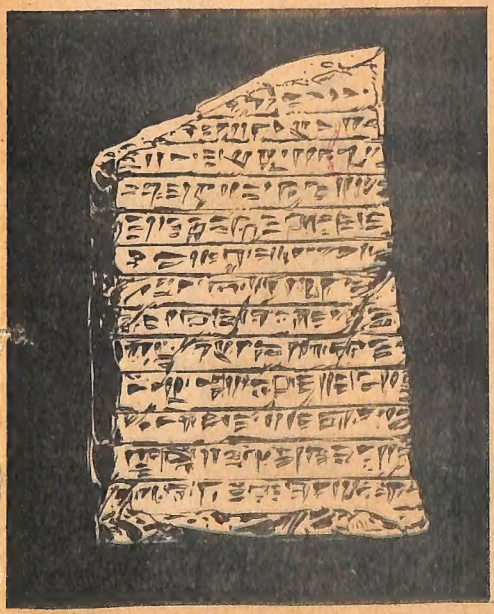

bir kısmı da Mezopotamya'ya gittiler.

Hassan b. Sâbit:
"- Bu kabilelerden bir kısmı Arab Yarımadasının güney kesimlerinde ve Yemen'e yerleştiler. Diğerleri de kuzey taraflarına

Babilliler, Ârâmîler, Kenʻanîler ve Finikelilerle karışıp kaynaştılar.

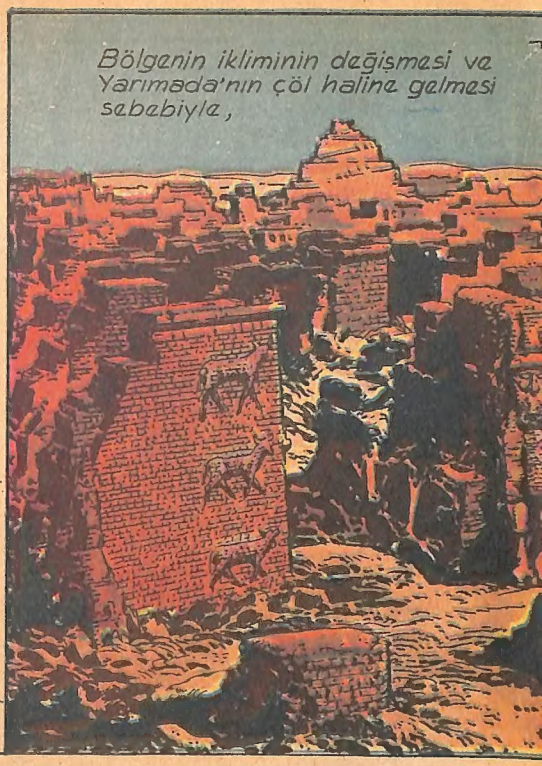
Bölgenin ikliminin değişmesi ve Yarımada'nın çöl haline gelmesi sebebiyle,

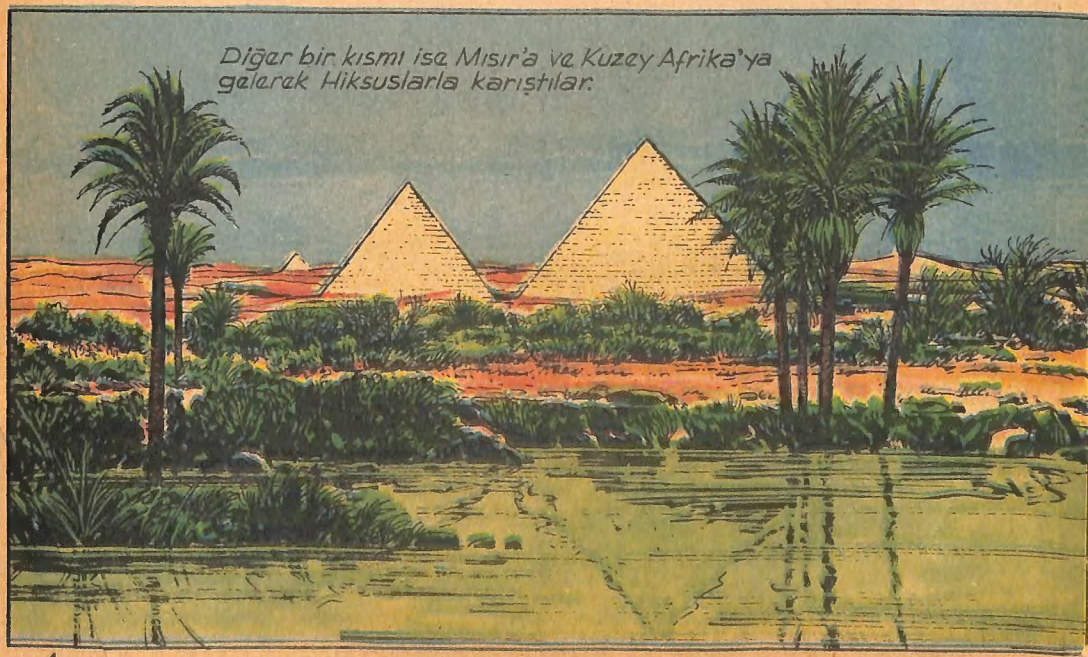
Diğer bir kısmı ise Mısır'a ve Kuzey Afrika'ya gelerek Hiksuslarla karıştılar.

Diğer Arablar da kendi aralarında iki kısma ayrılırlar:
Kahtanîler veya Yemen Arabları'. Bunların oturdukları bölge zengin ve verimli topraklara sahipti. Ziraat da oldukça gelişmişti.

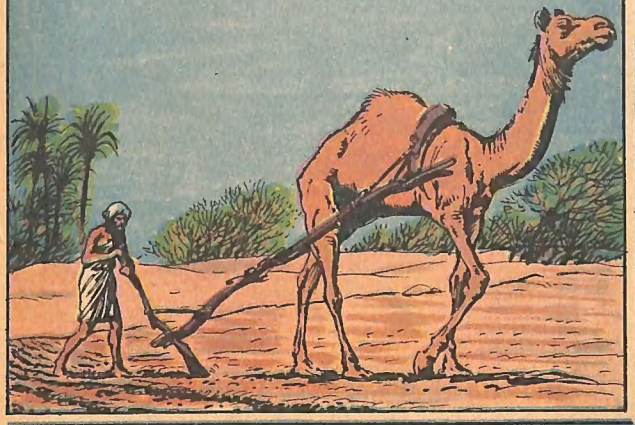

ARABLAR İKİ KISMA AYRILIR:
Birincisi: (Arabu bâide) Bunlar tarih öncesinde yaşa
bugün mevcut olmayan, tarihleri hakkında fazla bir
bilinmeyen Arapların Âd ve Semûd kavimleri gibi.
Nitekim Kur'anda onlar hakkında şöyle anlatılır.

"Âd ve Semûd kavmi kıyâmet gününü inkar ettiler.
Bu yüzden Semûd kavmi azgınlıkları sebebi ile yok
dilar. Âd kavmine gelince, o da şiddetli bir rüzgârla
edildi" K. 69/4-7

Ticaret da oldukça ileri seviyedeydi.

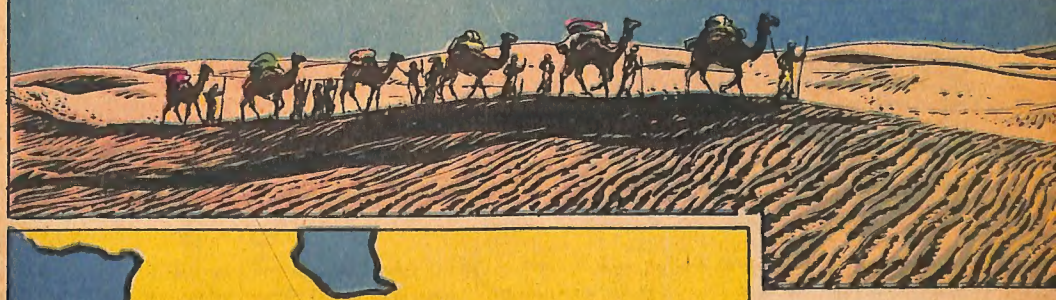

ARABLARIN SOY KÜTÜĞÜ

Arapların soyları altı gurup toplanır:

1. Şa'b: Soy olarak çok eskiye giden lüklerdir. Adnan ve Kahtan halkı g
2. Kabile: Halk soylarının kendi aralar bölünmesidir. Rabia ve Mudar kabil gibi.
3. Umâre: Kabilelerin kendi arasına lünmesidir. Kureyş ve Kinâne gibi.
4. Batın: Umare'nin kendi arasında mesidir. Abdu Menaf Oğulları, Ma Oğulları gibi.
5. Fahz: Batın'ın kendi arasında b sidir. Haşim oğulları, Ümeyye oğu bi.
6. Fesile (grup): Ebu Tâlib Oğulları, A Oğulları gibi.

Aden ve Hadramut'da kurulan şehirler son derece güzeldi.

Yemen Arabları ticarette büyük başarı sağladılar. Onlar komşu ülkelerin diline yakın bir Arap lahçasiyle konuşuyorlardı. Arapça, Babil dili ve Asurca konuşanlar birbirleriyle tercümansız anlaşabiliyorlardı.

..ve ziraat oldukça ileri bir seviyedeydi.

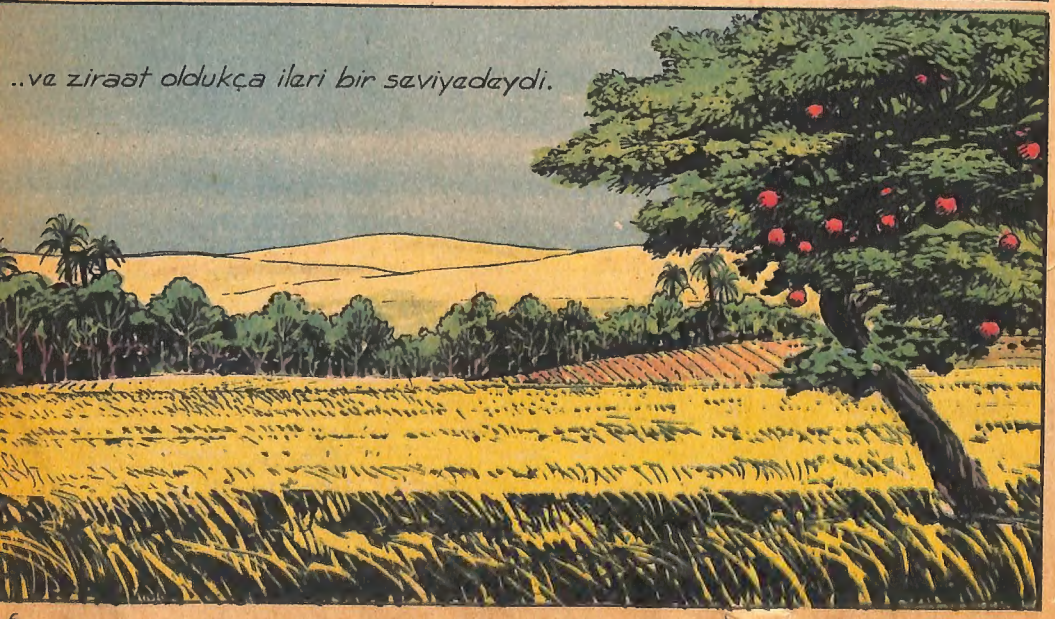

Arablar bölgelerine göre de ikiye ayrılırlar:

a.) Güney Arabları (Arabu Âribe): Bunlar tarım, sulama, ticaret ve hukukla uğraşırlardı. Kahtan soyundandılar. Halis Arablar bunlardır.

b.) Kuzey Arabları (Arabu Musta'reba'): Adnan soyundan gelen kabilelerdi. Bunlar Arablaşmış kabilelerdi.

Ziraatla uğraşmaları, onları ekinlerini sulamak için suları bir yerde toplama düşüncesine sevk etti. Me'rib şehri yakınlarında büyük bir baraj kurdular. Bu baraja tam yetmiş vadinin suları dökülüyordu.

Halk daha çok baraj civarında toplanmış, ev yapmıştı. Bahçe ve çiftlikler kurmuşlardı.

Fakat aradan birkaç asır geçtikten sonra baraj seddi yıkıldı ve seddin yakınındaki şehir de sular altında kaldı

ARABLARDA TİCARET

Arap ülkelerinden Şam'a giden ticaret kafileleri Bizans İmparatorluğunun belirlediği pazarlara inerdi. Bu kafileler Bizans İmparatorluğu'na vergi vererek ticaretle uğraşırlardı. Önce Eyle (Akabe)'ye gelirler, oradan Gazze'ye geçerek Orta Doğu tüccarlarıyla buluşurlardı. Bazıları ise Gazze'den Basra'ya kadar uzanırlardı. Kafile yolcuları arasında Arap kavimlerinin liderleri durumunda olan Ebu Süfyan, Mahzame b. Nevfel Amr b. As gibi nüfuzlu şahsiyetler de bulunurdu.

Baraj sularının şehri basması sırasında ölenler ölmüş, kaçıp kurtulabilenler ise kuzey'de bulunan Nacid bölgesine gelmişlerdi. Gassaniler Şam'a, Münzirîler Irâk'a, Evs kabilesi Mekke civarına yerleşmişlerdi. Bu kabilelerin hepsi de Yemen Arablarındandı.

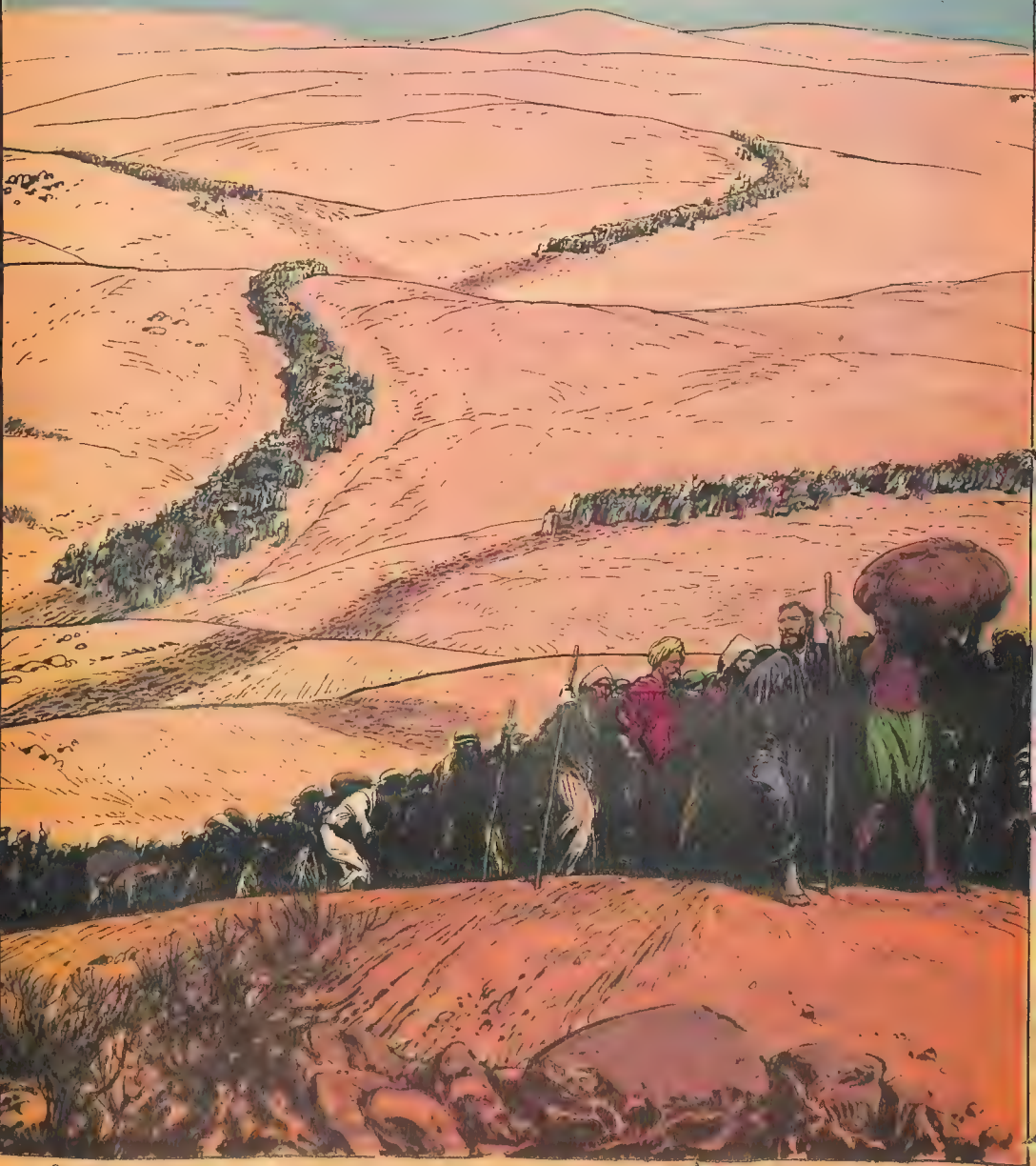

Yaklaşık iki bin yıl önce İbrâhim (A.S.) Irak'ın kuzeyindeki yerde dünyaya geldi. Fakat henüz delikanlılık çağında kavmi ona kötülük etti. O'da ayrılarak güneye geldi. Hz. Hâcer ve oğlu İsmâil (A.S.)'la bugünkü Mekke'nin bulunduğu yere yerleşti. İsmâil (A.S.), Mescid-i Haram'da Makâm-ı İbrâhim denilen yerde büyüdü. Kur'an'da bu konu şöyle anlatılır:

« Şüphesiz ki, insanlar yararına (yer yüzüne) ilk konulan ibadet evi, âlemler için mübârek olan ve doğru yolu gösteren Mekke'deki mâbeddir.
Onda açık âyetler, İbrâhim'in makamı vardır. Kim oraya girerse (her türlü saldırıdan) güven içinde olur.
Gücü yetenin Beyt'i hac etmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hak ve vecîbesidir. Kim bu hakkı inkâr (ya da terk) ederse, herhalde Allah âlemlerden müstağnî (= hiç bir şeye ihtiyacı yok herşey O'na muhtâc) dir.

3/96-97

Hassan b. Sab

(İsmâil (a.s) susamıştı) anası Hz. Hacer "Safâ" ve "Merve" tepeleri arasında su aramak için koşup durdu.

Burada, Mekke'de İbrâhim Peygamber (A.S.) ve oğlu İsmail (A.S.), o günden bu güne, Yarımada halkı arasında büyük önemi olan Kabe'nin ilk temelini attılar.

. İsmâil soyundan gelenler
caz ve Necid yöresinde o-
urlardı.

Arablar, İslâm'dan önce yaşayışlarına göre göçebeler ve şehirliler olarak ikiye ayrılırlardı:

GÖÇEBELER:
Bunlar deve, koyun, inek, keçi gibi hayvanlarını otlatmak için su kaynaklarına yakın yerlerde konaklarlar, çadırlarda otururlardı. Çadırları ise ya keçeden, ya deve tüyünden ya da keçi kılından yapılırdı.

Bir gün İsmâil (A.S)'ın bulunduğu yerden bir su fışkırdı. Zemzem'in çıkışı adı verilen bu olayın hatırasına her yıl Hac mevsiminde Müslümanlar Safâ ve Merve tepeleri arasında yedi defa koşarlar.

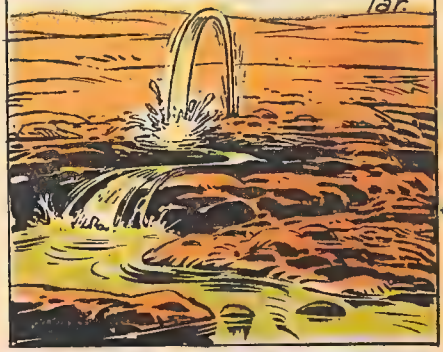

Bunların oturdukları yerlerde nehir veya
derelar yoktu. Arazi genellikle çıplaktı.

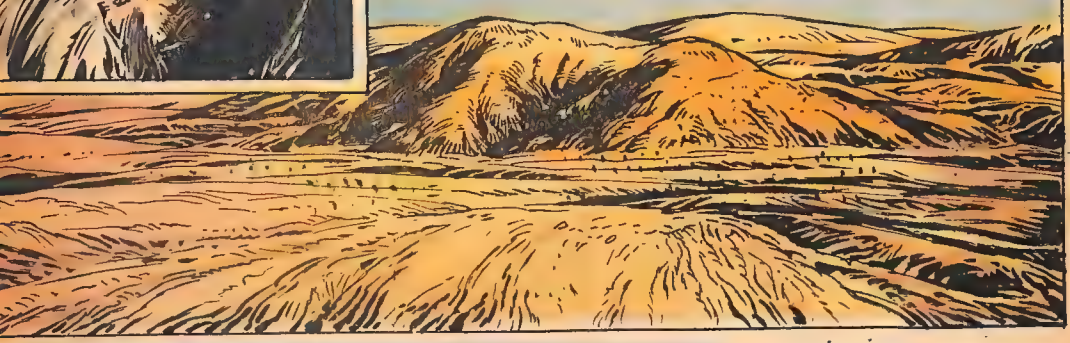

ŞEHİRLİLER:
Bunlar şehir veya köylerde otururlar; ziraatla uğraşırlardı. Daha çok arpa, buğday, hurma ve diğer meyve ağaçlarının yetiştirilmesine önem verirlerdi. Ticaretleri genellikle Yemen ile Şam arasında geçerdi. Özellikle kılıç, kalkan, zırh, elbise ve seramik kaplar yaparlar, basit kumaşlar dokurlar, dericilik yaparlardı.

Su ihtiyâçlarını yağmur sularıyla giderirlerdi. Ticaret kafileleriyle gelen malları Yemen'den Umman'dan ve Kızıldeniz'den alarak Şam bölgesine ulaştırırlardı.

Ama şimdi biz, burada, bilhassa İslâm'dan önceki Arab Yarımadası ve Hicaz bölgesi üzerinde duracağız.
Hicaz'daki Arab kabileleri asırlarca göçebe olarak yaşadılar. Bu arada komşu ülkelerden ve kendilerine gelip gidenlerden bir takım şeyler kaptılar. Bu sosyal alış veriş sonunda iki topluluk haline geldiler: Göçebeler ve şehirliler;

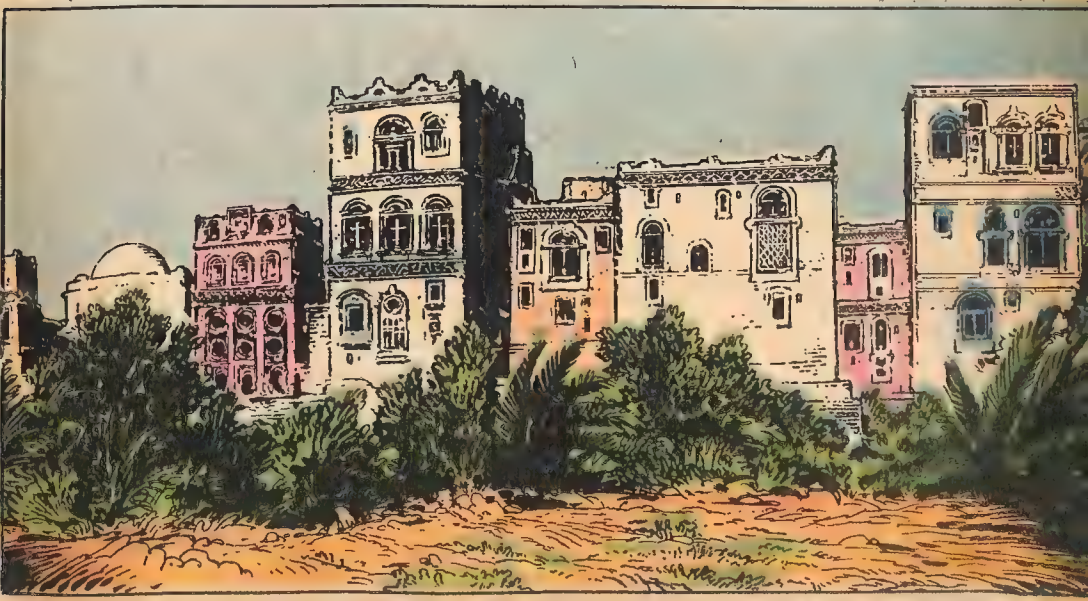

Şehirlilar, daha çok Mekke, Medine, Tâif gibi şehirler ve civarında kalıyorlardı.

① Makka, Hicaz bölgesinde bulunan şehirlerin en meşhuru oldu. Bütün Hicaz yörasından insanlar, mübârek bilarak oraya gelirlerdi. Daha sonra önemli bir ticaret merkezi haline geldi.

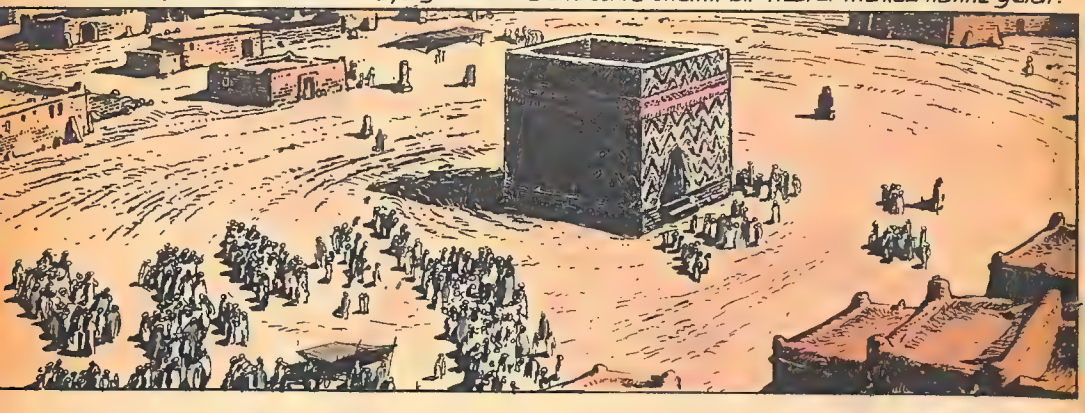

② İlk sıralar Mekke, Hicaz halkından Hz. İsmâil soyunun hakimiyeti altındaydı. Kabe'nin bekçiliği vazifesi de onlardaydı.

③ Ne var ki, Kahtanî kabilesi'nden olan Huzâa Oğulları Yemen'dan Mekke'ye gelerek, Hicazlılara ateş püskürmeye başladılar.

① ARABLARIN ÖZELLİKLERİ

Cömertlik: Arablar son derece cömertti. İslâm'dan önce cömertliğiyle dillere destan olan Hatem Tâî idi.

Sözünde durmak: Arablar arasında vefâkârlıkla en çok tanınan Samuel idi.

Komşu hakkına saygı: Bu konuda Arablar arasında şu atasözü yaygındı: Yakın komşu, uzaktaki kardeştir.

Cesaret: Bu konuda verilebilecek en güzel örnek Antara b. Şeddâd'dır.

Diğer özellikleri arasında ince görüşlülük, cür'et ve doğru sözlülük sayılabilir.

④ Miladî beşinci yüzyılın ortalarına kadar Mekka'nın yönetimi Huzâa Oğulları'nın elinde kaldı. Bundan sonra Kureyş kabilesi'nin lideri ve yöneticisi olan Kusayy, Adnânîlerin yeniden Mekka'nın yönetimine dönmelerine karar verdi.

- Artık Kureyşlilerin Mekke'ye hakim olma zamanı geldi!.

Kureyşliler:

- Sen siyaseti iyi bilen dâhî bir insansın ay Kusayy! Bu yüzden sana yardım edeceğiz.

Böylece Huzâa Oğulları Hz. İsmâil soyuna ve onun bir kolu olan Adnân soyuna galip gelerek Mekke'nin yönetimini ele geçirdiler.

③

⑤ HARAM AYLARI:
Arablar'da savaş yapılması yasaklanan dört ay vardı: Zi'l-Ka'de, Zi'l-Hicce, Muharrem ve Recab.

② - Al bu anahtarları. Sen daha layıksın!

Kusayy kısa zamanda zengin oldu. Birçok oğlu ve kızı vardı. Huzâa Oğulları'nın en sonuncusu Hulayl'in kızı ile evlenerek, Ka'be'nin anahtarlarını ondan teslim aldı. Hulayl vefat ederken Ka'be'nin anahtarını kızı Hubbâ'ya verdi. Fakat Hubbâ bu işi üzerine alamıyacağını belirterek, anahtarları yine Huzâa Oğulları'ndan olan Ebû Gıbşân'a verdi. Ne var ki, Ebû Gıbşân da Ka'be'nin anahtarlarını Kusayy'a teslim etmek zorunda kaldı.

①

Tabii Huzâa Oğulları Ka'be anahtarlarının ellerinden çıkmasına çok sinirlenmişlerdi. Bu yüzden Kurayş Kabilesi'ne savaş ilan ettiler.

③

Kusayy onlara :
Evlerinizi Ka'be civarına yapınız tavaf edilecek kadar yer de bırakınız dedi.

②

① Ama savaş kısa süre sonra bitti. Çünkü bütün kabileler Kusayy'ın hikmet sahibi bir insan olduğunu kabul etmiş ve lidarliği altında toplanmayı uygun görmüştü. Böylece Ka'be'nin bütün yetkileri Kusayy'ın elinde toplandı.

③ Kusayy zamanla yaşlanıp, güçten kuvvetten düşünce oğlu Abdüddâr'ı yerine geçirdi.

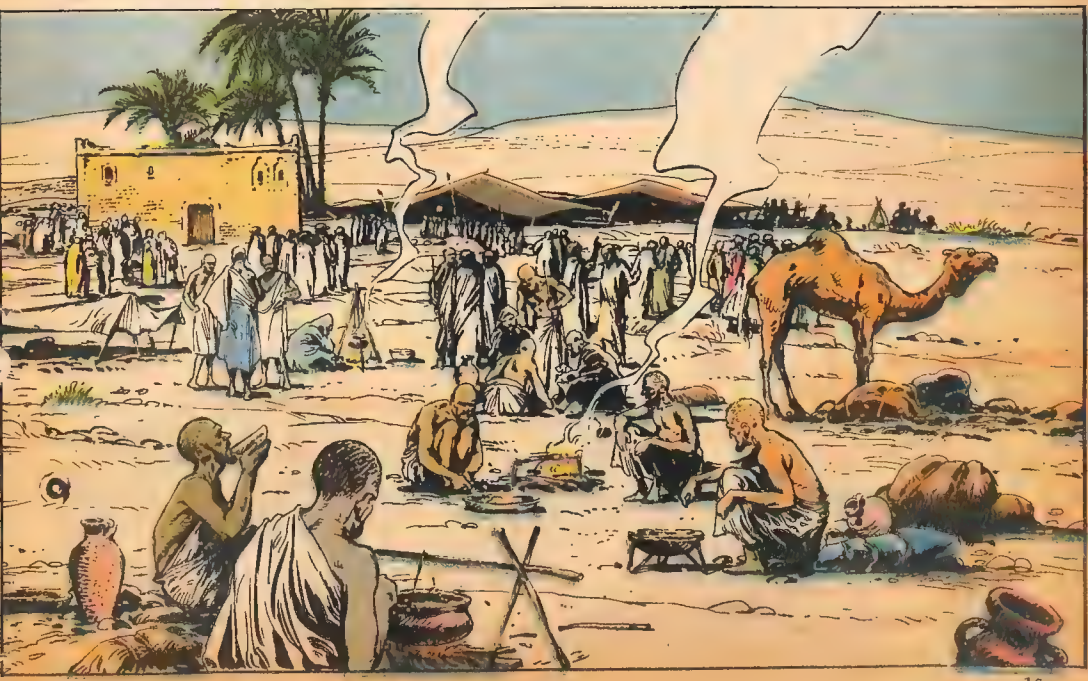

③ Abdümenâf, ölümü yaklaşınca Ka'be'nin bakıcılık görevini iki oğluna devretti.

① Ama kardeşi Abdümenâf'ın oğulları Hâşim ve Abduşems bu karara karşı çıktılar.

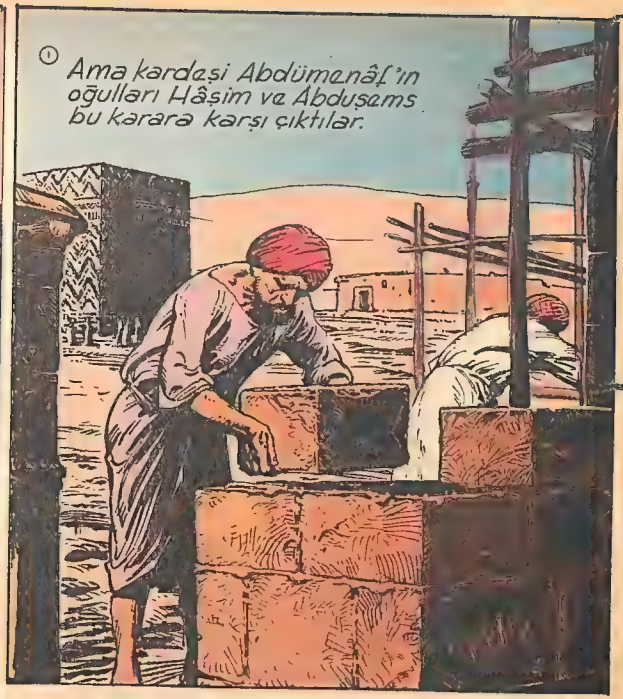

② Bunlardan Hâşim, kavminin ileri gelenlerinden nüfuz sahibi biriydi. Ka'be'nin Zemzem dağıtımı ve misafir ağırlama işlerini üzerine aldı. Hacılara karşı gösterdiği cömertlikle kısa zamanda meşhur oldu.

Hâşim, sadece bu işleri yapmakla kalmıyor, halkını da Hac mevsimi boyunca hacılara iyi muamele etmeye çağırıyordu. ④

① Hâşim, kabilesinin sosyal işlerini düzenlemekle de uğraştı. Ticaret kervanlarının yazın Şam'a, kışın Yemen'e gitmesini uygun gördü.

② Özellikle Bizans İmparatorluğu ile bir barış anlaşması imzalayarak Kureyş kervanlarının güvenlik ve emniyetini sağladı.

③ Bir defasında yolculuktan dönerken Medine'ye uğradı. Burada Hazrec kabilesi'nden Amr'ın kızı Selmâ ile karşılaştı. Kısa süre sonra da Selmâ ile nişanlandı. Düğünden sonra Selmâ bir müddet Hâşim'le birlikte Mekka'da kaldı. Daha sonra Medine'ye dönerek Şeyba ismini verdikleri bir erkek çocuğu dünyaya getirdi.

④ Hâşim, yaşı hayli ilerlemiş olmasına rağmen, yerini kimseye bırakmayı düşünmüyordu.

Hâşim ölünce yerine kardeşi Muttalib geçti. O bir gün, Medine'de bir yeğeni olduğunu hatırladı. Gidip gelinleri Selmâ'dan, delikanlı olmuş yeğenini istedi.

①

– Bakın, bakın Muttalib'in kölesi geliyor!.

②

Ne var ki, Muttalib'in kölesi manasına gelen Abdülmuttalib ismi halkın daha hoşuna gitmiş olacak ki, delikanlının gerçek ismi "Şeybe" unutuldu gitti. Muttalib, kardeşi Hâşim'den kalan malları yeğenine vermek istediyse de, Şeybe'nin kardeşi Nevfel buna karşı çıktı.

KUSAYY

Kusayy, Kureyş kabilesi içinde hac ibâdetinin nizâmlarını koyan adamdır. O hacca gelenlere hurma ile suyu şerbet yaparak dağıtırdı. (SIKÂYE). Her yıl kabilesinden belirli bir kısım yiyeceği bedelsiz toplar, onu gücü yetmeyen hacılara verir, yedirir içirirdi. (RİFÂDE). Çünkü gelen hacıları Allah'ın misafiri sayıyordu. Ka'be'nin bakımı ve örtülmesi, düşmana karşı korunması için asker hazırlanması görevlerini de Kusayy yerine getiriyordu. (HİCÂBE).

③

– Hayır! bu benim kölem değil, kardeşimin oğlu yeğenimdir!

② Durum gittikçe kötüleşince, Abdülmuttalib Medine'ye giderek hallerini amcasına anlattı. Amcası da ona yardım için Hazreç Kabilesi'nden seksen sûvâri verdi. Bunu gören Nevfel, Abdülmuttalib'e hakkını teslim etti. Böylece Abdulmuttalib, amcası Muttalib'den sonra babasının yerini aldı.

① Başlangıçta, Hz. İsmâil'in bulunduğu yerden fışkıran zemzem, zamanla azalolığından, hacılara yetmiyordu. Hem Cürhüm Kabilesi'nden Mudâd adlı bir adam kuyuyu kapatmıştı. Hz. İsmâil soyundan gelen ve Ka'be'ye hâkim olan Mudâd gelecekte Ka'be'ye yeniden hâkim olunca çıkarmak için Ka'be'de bulunan iki altın ceylan heykelini, kılıçları ve mücevherleri, kuyuya atmıştı. Bu yüzden kuyunun suyu çekilmişti.

③ Daha sonra Abdulmuttalib kapanan kuyunun yerini araştırmaya başladı. İçinden bir ses ona kuyunun Ka'be'de bulunan Nâile ve Esaf putları arasında bulunduğunu fısıldıyordu.

② Kazınca Mudâd'ın gömdüğü altın ceylan ve kılıçlar meydana çıktı. Kureyş ta Ka'be'nin onarılmasında Abdulmuttalib'e yardım etmeye karar verdi. Sonunda iki altın ceylanın Ka'be'ye, zemzem dağıtma vazifesinin de Abdulmuttalib'e verilmesi konusunda bir anlaşma yaptılar.

① Bir gün tek evladını gözcü koyarak iki putun bulunduğu yeri kazmaya karar verdi.

③ **KUREYŞ'İN TİCARET KAFİLELERİ:**

Ünlü Türk Âlimi Zemahşerî, Keşşâf adlı Kur'ân Tefsirinde şöyle der:

"Kureyş'lilerin iki türlü kervanı vardı: Bunlar kışın Yemen'e, yazın Şam'a giderlerdi. Yolculukları güvenlik içinde geçerdi. Çünkü onlar Allah'ın mukaddes evinin sahipleri ve o yörenin halkı idiler."

Yolculuğa kafilelar halinde çıkarlardı. Tarihçi Taberî bu kafilelerden her birinin binbeş yüz devedan oluştuğunu kaydeder. Sonra, bu kafilelar büyük bir hazırlıktan sonra yola çıkardı: Önce bir gözcü önden giderek yolları kolaçan eder, ayrıca kervanın başında rahberler ve muhafızlar bulunurdu.

① TOPLANTI SALONU: (Dârü'n-Nedve) Kusayy Mekke'de bir bina yaptırmıştı. Bu bina, günümüzdeki hükûmet binaları gibi kullanılıyor. Kabilenin siyasi ve sosyal durumları ile ilgili kararlar burada alınıyordu.

② Kuyuyu bulmanın sevinciyle yaşayan Abdülmuttalib'i çocuğunun az olması çok üzüyordu. Eğer on erkek çocuğu olur ve hepside gençlik çağına gelinceye kadar yaşarsa, içlerinden birini Ka'ba'de kurban edeceğine dair Allah'a söz verdi. Sonunda Abdülmuttalib'in dileği yerine gelmişti.

Kureyş Kabilesi bu duruma çok üzüldü. Hemen Zemzem kuyusunun başına giderek, Abdülmuttalib'i bu kararından vazgeçirmek istediler:

"– Çocuğu kurban etme ya Abdülmuttalib!"

"– Eğer mal vermek suretiyle onun diyetini ödeyebilecaksek malımız ona feda olsun" dediler. ④

Hûbel önünde çaktiği kur'a üzerine, on yaşındaki oğlu Abdullah'ı alıp kurban etmek için Zemzem kuyusunun yanına götürdü ③

⑤ Bunun üzerine Abdülmuttalib oğlunu kurban etmekten vazgeçerek, yüz deve bağışladı. Sonra da o develeri Ka'ba'nin en büyük putunun önünde kurban etti.

z var ki, Ka'be yönetiminin Haşim
ullarına geçmesini kıskandılar.
azı Arablar, Mekke'ye gelen hacıla-
çekmek için kendi topraklarında
pınaklar yapmaya başladılar.
ticede Gassaniler Hire'de, Ebre-
el-Eşram de Yemen'de bir tapı-
k yaptırdı.

brehe, Yemen'i istila eden Habeş
rdusu kumandanlarından biridir.
onradan Habeşistan'a dönüp kral-
ğını ilan etmiştir.)

Ancak Arab toplumu haccın Ka'be'den başka yer-
de makbul olacağını kabul etmiyorlardı.

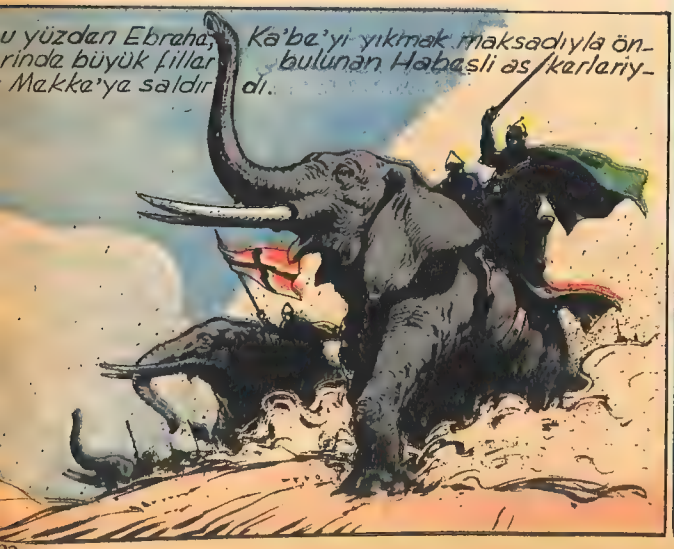
u yüzden Ebrehe, Ka'be'yi yıkmak maksadıyla ön-
rinde büyük fillar bulunan Habeşli as kerleriy-
Mekke'ye saldırdı.

Ne var ki, Habeşistan ordusu, Mekke kapılarına dayanınca, gagalarında küçük kızgın taşlar taşıyan Ebabil adlı kirlangıçlar tarafından yok edildi. Ebrahe'de bu sırada öldü.....

Bu olay Arablara çok tesir etti. Bu yüzden tarihlerini Fil yılı olarak isimlendirdikleri bu olaya göre tarihlendirmeye başladılar. Peygamberimiz (S.A.V) de bu yılda dünyaya gelmişti. Nitekim bu olay Kur'ân'da şu şekilde anlatılır:

①

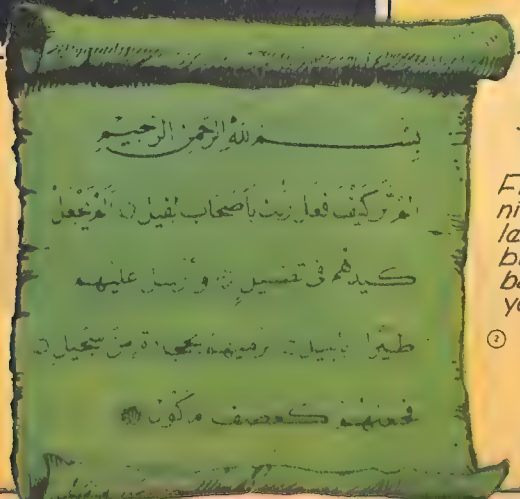

Bismi'llahi'r-Rahmâni'r-Rahîm

Fil sahiplerine Rabbının nelar attığını görmedinmi? Onların hile ve düzenlerini boşa çıkarmadımı? Üzerlerine balçıktan yapılmış sert taşlar atan Ebabil kuşlarını gönderdi de onları yenik ekin çöpüne benzetti.

② Fil sûrasi.

① Ebreha ve ordusunun başına gelen bu üzücü son, Arablara oldukça çok tesir etmişti. Bu yüzden Mekke'nin önemi gözlerinde bir kat daha büyümüş ve Mekke tam bir ticaret merkezi haline gelmişti. Mekke halkı böylece kendine daha fazla güven duymaya başlamıştı. Artık yiyip içiyor ve eğleniyorlardı. Kâ'be'de bulunan sayısı 300'ü aşkın putun çevresinde toplanarak dans ediyorlar ve tarihî hikayeler anlatıyorlardı.

② Bu sıralar Abdülmuttalib yetmiş yaşını aşmış bulunuyordu. Oğlu Abdullah 25 yaşındaydı ve Vahb b. Abdümenâf'ın kızı Âmine ile evlenmişti.

③ Evliliğinden birkaç ay sonra Abdullah ticaret yapmak maksadıyla Şam'a gitti..

① Dönüşünde Medine'ye gelince Hazreç Oğulları'ndan akrabalarına misafir oldu. Fakat burada aniden hastalanarak hayata gözlerini yumdu.

② Âmine, Abdullah'ın vefatından birkaç ay sonra Abdülmuttalib'in evinde bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Dedesi Abdülmuttalib bu duruma çok sevinmişti. Torununa Muhammed ismini verdi.

③ Abdülmuttalib'e "Çocuğun adını niye Muhammed koydun" denince, şu cevabı verdi: "Ben onun, göklerde ve yerde övülen ve sevilen bir kişi olmasını istedim."

O zamanlar, Mekka halkının ileri gelenlerinin, yeni doğan çocuklarını iyi bir süt anneye vermeleri adet halini almıştı.

Benî Sa'd Kabilesi'nin kadınları, o zamanlar, civar bölgelerde süt anneliği ile şöhret yapmışlardı. Bu kabilenin kadınları çeşitli mevsimlerde Mekke'ye gelerek emzirilmeye verilecek çocukları alırlardı.

Böylece Ebû Züeyb'in kızı Halime, Muhammed'i alarak vahâya götürdü.
Muhammet Beni Sa'd kabilesinde beş yaşına kadar kaldı.

① Âmine, süt annelerinin gelip çocuğu almasını beklerken, geçici olarak onu amcası Ebu Talib'in cariyesi Süveyba'ya verdi. Süveyba çocuğu bir müddet emzirdi:
"– Bu çocuğa bakmakla çok mutluyum. Çünkü o daha doğmadan yetim kalmıştır." diyordu.

Halime:
– Kocacığım! Bana emzirmek için vermek istedikleri çocuk bir yetim. Malı da az. Ne diyorsun? Çocuğu alalım mı?
– Halime, çocuğu al! Olur ki Allah onun sayesinde bize bereket ihsân eder.

① Hassan b. Sâbit:
Muhammed burada beş yaşını doldurduktan sonra Mekke'ye döndü. Dedesi Abdulmuttalib onu himayesine alarak gözü gibi korumaya başladı.
_ Abdulmuttalib'den öğrandiğime göre, daha sonra kendisi, Muhammet (S.A.V.)'in annesi Âmine'yi, Neccâr Oğulları'ndan olan dedelerinin durumunu öğrenmesi için Medine'ye göndermiş.
Âmine, oğlu Muhammed (S.A.V.) ile birlikte Medine'de bir müddet kaldı. Bu arada ona babasının vefat ettiği ve defnedildiği yeri gösterdi. Bu seyahat Muhammed üzerinde hayli tesir yaptı. Ama ne var ki, kader bu defa da, Âmine'nin Mekka'ye dönerken yolda vefat etmesini istiyordu.
Âmine Mekka'ye gelirken vefat edince,

① Ebvâ köyünde defnedildi. Ebvâ köyü, Mekke ile Medine arasında kalıyordu.

① KUREYŞ NE DEMEKTİR ?

Bazılarına göre Kureyş ismi, bu kabile halkının ticaretle uğraşmasından dolayı verilmiştir. Çünkü onlar, topraklarının ziraat ve hayvancılığa elverişli olmaması sebebiyle devamlı ticaretle uğraşıyorlardı.
Arabça'da karaşa fiili ise mal toplamak anlamına gelmektedir.
Kureyş kelimesi de bu fiilden türemiştir.

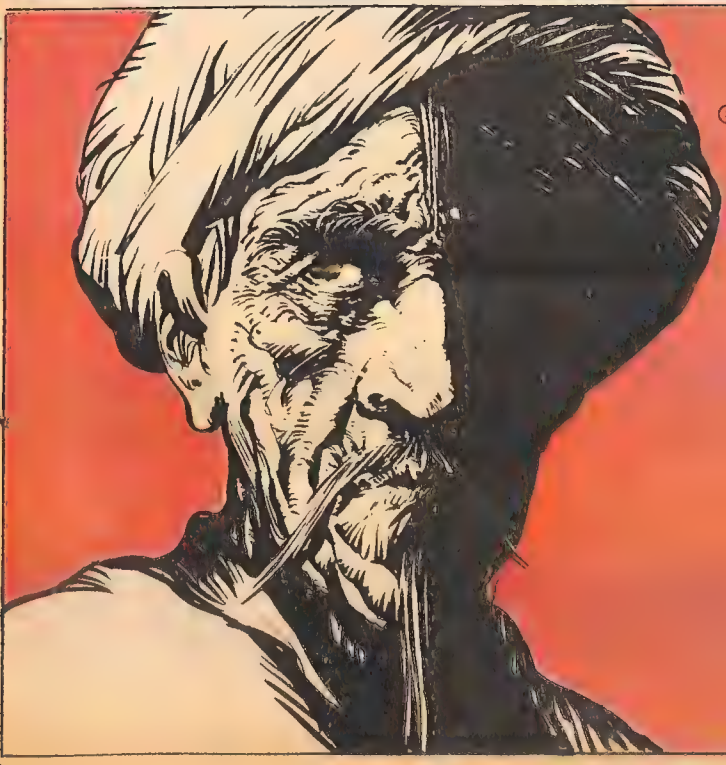

③ Hassan b. Sâbit :

Abdulmuttalib bu sözleri söylediktan hemen sonra vefat etti. Böylece Muhammed (S.A.V.) amcası Ebû Talib'in himayesine girdi. Ebû Talib, Mekke'nin ileri gelenlerindendi. Muhammed (S.A.V.)'e karşı gerekli ilgiyi gösterdi. Hatta onu diğer evlatlarından daha fazla sevdi.

① Bir gün Ebû Talib ticaret yapmak amacıyla Şam'a gitmeye karar verdi. Muhammet (S.A.V.) amcasından, kendisinide beraberinde götürmesini rica etti. O sıra 12 yaşındaydı. Amcası yeğeninin bu isteğini kabul etti.

② Bir şey daha dikkatini çekmişti : Muhammed'in başı üzerinde dolaşan bir bulut, onu devamlı olarak güneşin yakıcı ışınlarından koruyordu.

③ Muhammet (S.A.V.) bu seyahat sırasında, gizli ilimlere vakıf olan Hıristiyan rahib Bahîra ile karşılaştı. Rahib Bahîra Muhammed(S.A.V.)'i görür görmez, onda peygamberlik alametleri olduğunu anladı.

① Rahib Bahîra bütün kervandakileri yemeğe davet etti. Muhammed (S.A.V.) yemeğe gecikince, bilhassa onun neden gelmediğini sordu.

② Onda peygamberlik alametlerinin bulunduğuna iyice kanaat getirdiktan sonra amcası Ebû Talib'e dönerek:
– Yeğenini ülkesine geri götür. Çünkü o büyük bir mevkinin sahibidir, dedi.

③ Rahib Bahîra:
– Ben bu çocuğun söylediklerini dinledim. Yüzünden her şeyi okudum. Bu çocuk, gelecek olan peygamberdir!

Hassan b. Sâbit anlatmaya devam ediyor:
– Bu yolculuktan sonra Muhammed Mekke'ye döndü ve orada kaldı. Savaş kendilerinde haram olan aylara gelince, ya evinde kalırdı ya da, Ukaz Panayırı gibi yakın çarşı ve pazarlara giderdi. Buralarda büyük şairlerin şiirlerini, Arab Yahudisi ve Hıristiyanlarının hatiplerini dinlerdi. Fakat Muhammed (S.A.V.) hatiplerin söylediklerini değerlendirir ve içinden derdi ki:
– Bütün bu söylenenlerin hakikat nerasında?

② **UKAZ PANAYIRI:**

Taîf şehri yakınlarında kurulurdu. Arab yarımadasının dört bir yanından insanlar gelir, hurma ağaçları arasında çadırlarını kurar, alış veriş'te bulunurlardı. Daha sonra Kureyş Kabilesi bu panayırı şair ve hatiblerin çarpıştığı bir sahne haline getirdi. Kabileler kendi şairlerini bu panayırda yarıştırırlar ve bundan kendilerine övünç payı çıkarırlardı.

④ *Ticarat kazgahlarının yakınlarında gece gündüz devam eden oyun sahneleri tertiplenirdi.*

⑤ *Gecaları halk umumiyetle içki alemleri tertiplerlardi.*

① Sonunda bu eğlence partileri bazan birbirlerinin gırtlağını sıkmaya,

② Bazan da birbirleriyle yıllarca döğüşmeye kadar varıyordu.

③ Hem Ukaz Panayırı tüccarların Yemen'dan ve Şam'dan getirdikleri malları pazarladıkları bir ticaret merkeziydi de.

Gülsüm oğlu Amr da meşhur şiirini Ukaz'da yazmıştı.
"Ey kadın! Uykudan uyan büyük ve kalın kadehinle bize sabahın şevkini sun!."
③

Arab gençleri ve genç kızlarının yanısıra, Ebû Rebia oğlu Amr gibi büyük gazel şairlerinde Ukaz'da birbirleriyle karşılaşırlardı. Amr bir şiirinde aynen şöyle diyordu:
①

②
"Kin yüzünden nelere katlandık nelere
O kin ki, yaratti insanların kalplarinde!."

④ Ben de bu panayırda, diğer şairlerle beraber şairlerin başkanı Nâbigatü'z-Zübyânî'ye gidip şiirlerimi okuyordum.

⑤ Nabigatü'z-Zübyânî, daridan çadırının kubbesi altında oturup, altın kasalardan yavaş yavaş yudumlarken, şairler de gelip şiirlerini ona okurlardı. Böylaca Zübyânî şairlerin şiirlerini değerlendirirdi.

① Pazar sona erince halk, geldikleri yere dönmeden önce, Ka'be'yi bir kaç kez tavâf ederlerdi.

Böylece insanlar kime tapınacaklarını, kimden yardım dileyeceklerini şaşırmışlardı.

③

O günlerde şairler ve edebiyatçılar öylesine çoğalmıştı ki, bunların ortaya attıkları farklı görüşler yüzünden çeşitli inançlar ve fikirler ortaya çıkmıştı.

②

① Hatta bu kargaşalık, Haram Ayları'nda Ka'be'nin içinde Urve al-Havâzinî'nin öldürülmesine kadar varmıştı.

② İş bu kadarla da kalmadı. Fücar savaşları denilen ve dört yıl süren kabile çarpışmalarına da yol açtı. Muhammed (S.A.V.) da amcazadesi ile bu savaşa katılmış fakat çarpışmalara bizzat iştirak etmemiş, sadece atılan okları toplayarak mühâriplara var[illegible]mişti.

ARAB KAVMİYYETÇİLİĞİ (IRKÇILIĞI)

Arablarda sosyal dayanışmanın ve milli yardımlaşmanın en önemli unsuru, Arab ırkçılığı idi. Eğer kendilerinden olmayan birisi onlara hakaret edecek olsa, karşılarında tek vücut olmuş bir Arab toplumu bulurdu. Tabii bunda kabilelerin birbirleriyle akraba olmasının ve soy bağlarıyla bağlanmasının payı da büyüktü. Hatta bu konuda Arablarda bir de meşhur atasözü vardır: Ben ve kardeşim gerekirse amca oğluna karşı savaşırız. Ama karşımızdaki bir yabancı ise ben ve amca oğlu beraber savaşırız!.

③

③ Ne var ki Muhammed diğerlerinden farklıydı. Çocukluğundan beri mükemmel bir insan olduğu anlaşılmıştı. Doğru sözlülük, güvenilirlik onun sıfatlarından sadece bir kaçı idi. Hiç yalan söylemediği için de halk tarafından El-Emin (Güvenilir İnsan) lakabıyla çağırılıyordu.

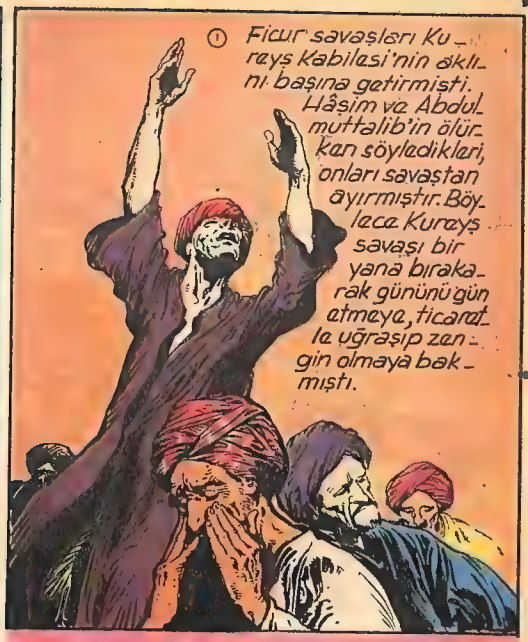

① Fücur savaşları Kureyş kabilesi'nin aklını başına getirmişti. Hâşim ve Abdulmuttalib'in ölürken söyledikleri, onları savaştan ayırmıştır. Böylece Kureyş savaşı bir yana bırakarak gününü gün etmeye, ticaretle uğraşıp zengin olmaya bakmıştı.

② Kureyş Kabilesi arasında dul olmasına rağmen zengin ve nüfuzlu bir kadın vardı. Hadîce ismindeki bu kadın Muhammed(S.A.V.)'in sözüne sadık ve güvenilir bir kişi olduğunu duymuş, bu yüzden onu ticarî işlerinin başına getirmişti. Neticede Muhammed(S.A.V.) yaptığı ticarî işler sonunda Hadîce'ye büyük ölçüde kâr sağlamıştı.

④ Ben, amcası Hz. Hamza'yı, Hadîce'yi Hz. Muhammed için istemeye geldiğinde Hüveylid'in evinde gördüm.

① Böylece Muhammed (S.A.V.) 25 yaşında iken Hz. Hadîce ile evlendi. Hadîce'den Kasım, Tahir ve Tayyib isimlerinde oğulları olduysa da hepsi de küçük yaşta vefat ettiler. Kızları ise Zeynab, Ümmü Gülsüm ve Fatıma idi.

② Muhammed (S.A.V.) evlendikten sonra düşünce ve tefekkür hayatına dalmıştı. Ama zaman zaman Mekke halkıyla konuşmaktan da geri durmuyordu. Onlar gibi yaşıyordu. Onu gören heybetini anlıyor, birazcık dostluk kuran da ondan ayrılmak istemiyordu.

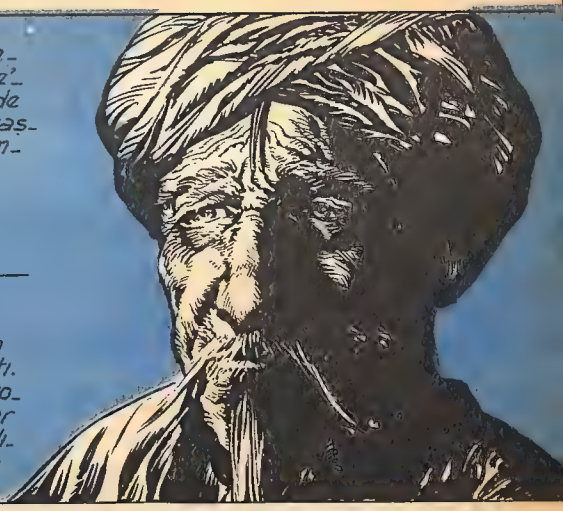

③ O sene öyle çok yağmur yağdı ki akan sellar Ka'be'yi yıktı. Zaten yıllardan beri tamir görmemiş bir haldeydi.

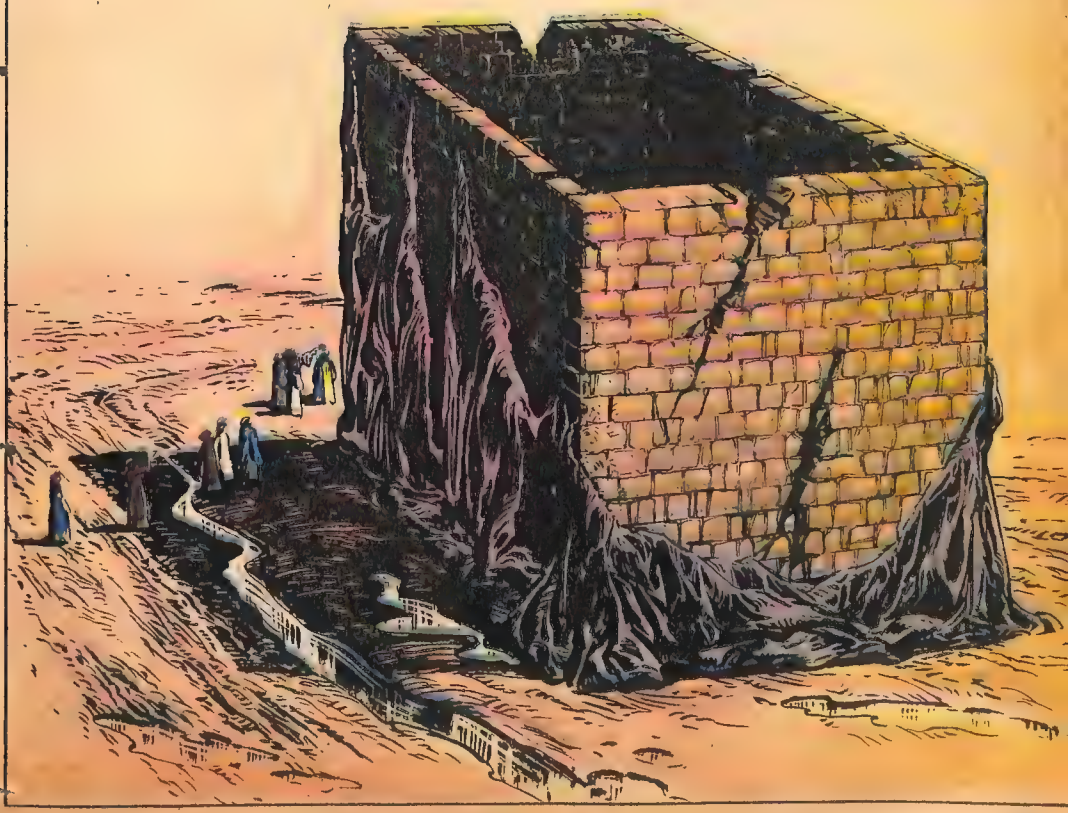

① Mekke halkı çatlayan Ka'be duvarlarını yıkarak yeniden yapmayı kararlaştırdı.

② Fakat Kureyş kabilesi Ka'be'yi yıkmaları halinde putların kızmasından korkuyordu.

③ Sadece içlerinden Velid b. Mugîra, kavminin korkmasına rağmen, Ka'be'nin duvarlarından birini yıkmaya başladı.

① Velid'e bir şey olmadığını gören Kureyş Kabilesi de cesaret bularak Ka'be'yi yıkmaya başladı. Yakında bulunan bir dağdan bina yapmaya elverişli taşlar getiriyorlardı.

② Duvarlar adam boyu yükselince, iş Hacer-i Esved denilen Siyah Taşı yerine koymaya gelmişti. Ama Kureyş Kabilesi arasında bu sırada ihtilaf çıktı. Acaba Hacer-i Esved'i yerine koyma şerefi kime ait olacaktı? Kimse bu şerefi bir diğerine kaptırmak istemiyordu. Bu yüzden aralarında çıkan ihtilaf silahlı bir çatışmaya yol açabilecek derecedeydi.

①

Mahzum Kabilesi'nden Mugîre oğlu Ebu Ümeyye, orada bulunanların en yaşlısı idi. Onlara: "Safa kapısından ilk giren kişinin hakemliğini kabul edin!" dedi.

Kapıdan ilk giren Muhammed (S.A.V.) oldu. Halk onu görünce "Bu El-Emîndir, onun hükmüne razıyız" dediler. Muhammed (S.A.V.) durumu öğrendikten sonra, onlara bir kumaş parçası getirmelerini söyledi. Sonrada getirilen kumaşı açarak Hacer-i Esvad'i ortasına koydu. Kabile büyüklerini çağırarak, kumaşın bir kenarından tutmalarını istedi. Kabile büyükleri taşı kumaş içinde konulacak yere kadar getirdiler. Muhammed (S.A.V.) bu sırada taşı kendi elleriyle alarak yerine koydu.

②

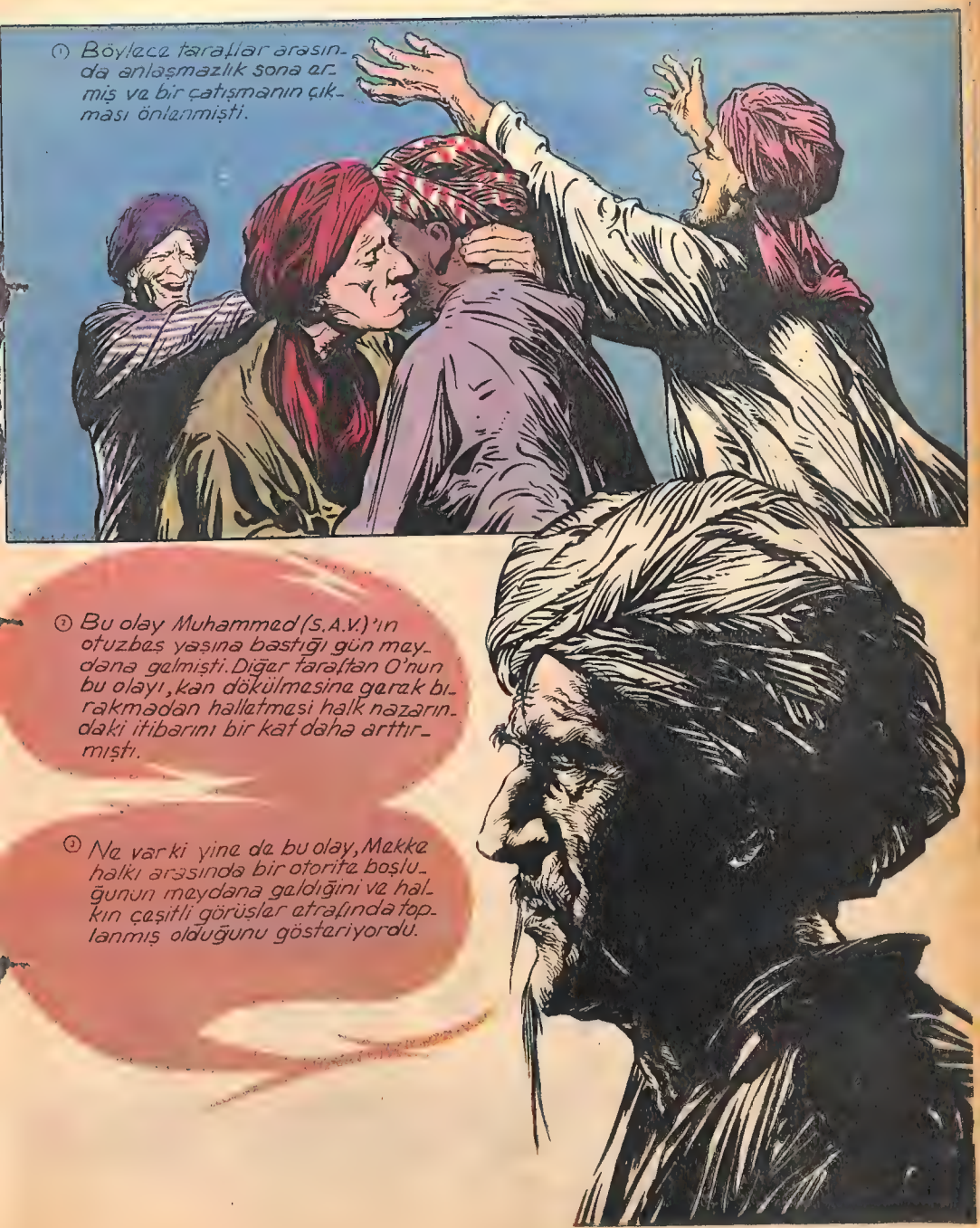
① Böylece taraflar arasında anlaşmazlık sona ermiş ve bir çatışmanın çıkması önlenmişti.
② Bu olay Muhammed (S.A.V.)'ın otuzbeş yaşına bastığı gün meydana gelmişti. Diğer taraftan O'nun bu olayı, kan dökülmesine gerek bırakmadan halletmesi halk nazarındaki itibarını bir kat daha arttırmıştı.
③ Ne var ki yine de bu olay, Mekke halkı arasında bir otorite boşluğunun meydana geldiğini ve halkın çeşitli görüşler etrafında toplanmış olduğunu gösteriyordu.

①

CAHİLİYYE DÖNE-MİNDE ARAB YÖ-NETİCİLERİ:

Arabların, cahiliyyet devrinde kendi aralarında çıkan anlaşmazlıkları halledecek bir hükümetleri olmamıştır. Sadece bilgili ve tecrübeli kişiler arasından seçilmiş yöneticileri vardı. Bu yöneticiler, halk arasında çıkan anlaşmazlıkları, karara bağlarlardı. Sonra her kabilenin başında bir yönetici vardı.

④

ARABLARDA KONUŞ-MA KABİLİYETİ:

Arablar arasında konuşmanın ve iyi söz söylemenin yeri büyüktü. İyi bir konuşma Arablar üzerinde hemen tesirini gösterirdi. Arablar dillerinin hitabete elverişli olması dolayısıyla genellikle güzel konuşan insanlardı. Bu kabiliyet biraz da onlara doğuştan verilmiş olsa gerektir. Savaşta, birbirlerine karşı övünürken, ya da döğüşürken coşturmak için iyi nutuk atarlardı.

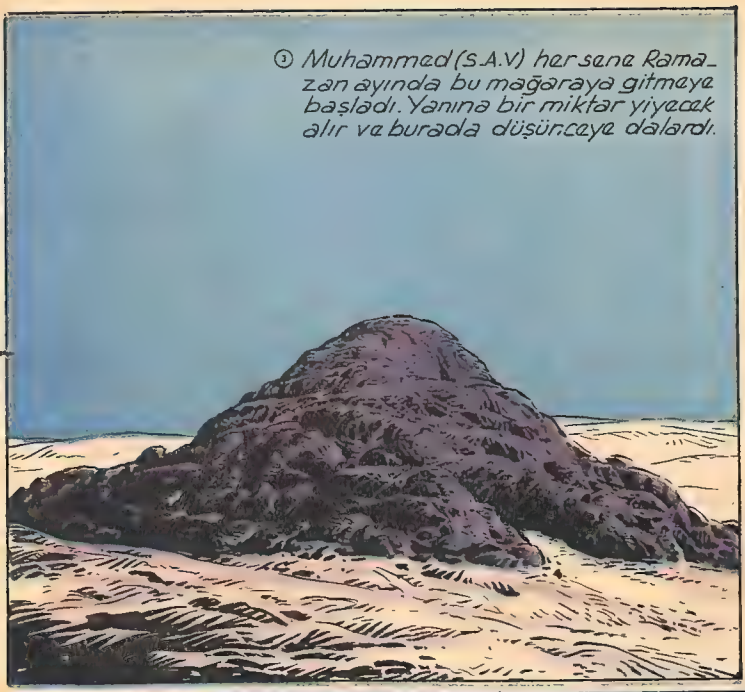

① Bu olaydan sonra Muhammed (S.A.V) bir köşeye çekilerek düşünceye daldı. Halktan uzaklaşmıştı, sadece düşünmekle meşgul oluyordu.

② Hira Dağı Mekka'ya yakın bir yerdeydi. Bu dağda bir de mağara vardı. Muhammed (S.A.V.) Ramazan ayında bu mağaraya gider ve tefekküre dalardı.

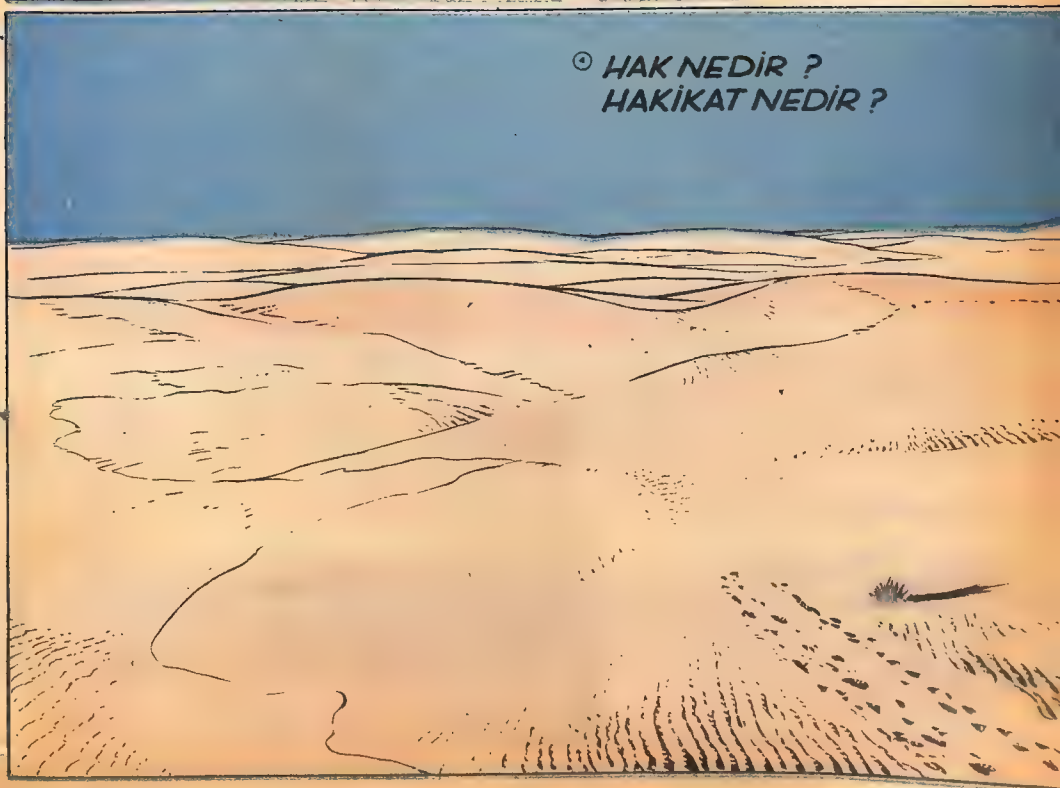

③ Bu alem niçin vâr olmuştur ?

① PUTLAR ?!
PUTLAR ?!
PUTLAR ?!

Bir gün dahi olsa, bir sinek bile yaratamamış bu putlar neyin nesi idi ?

③

ESKİ ARABLAR'DA PUTUN YERİ :

Eski Arablar putlara taptılar. Bunların en önemlileri : Hübel'di ki, kırmızı akik taşından dandı. Ka'be'de üç yüz put vardı.

İkinci önemli put Lât, Tâif'de idi.

Üçüncüsü Uzza idi. Mekke'nin doğusundaki Nahle vadisindaydi.

Menât, yağmur putu idi.

①

Muhammed (S.A.V.) her sene Ramazan ayında yanına dağarcığını alarak Hira mağarasına gitmeyi adet haline getirmişti. Bu sırada kırkına yaklaşı - yordu.
Ramazan ayının 27'siydi ve Kadir Gecesiydi.

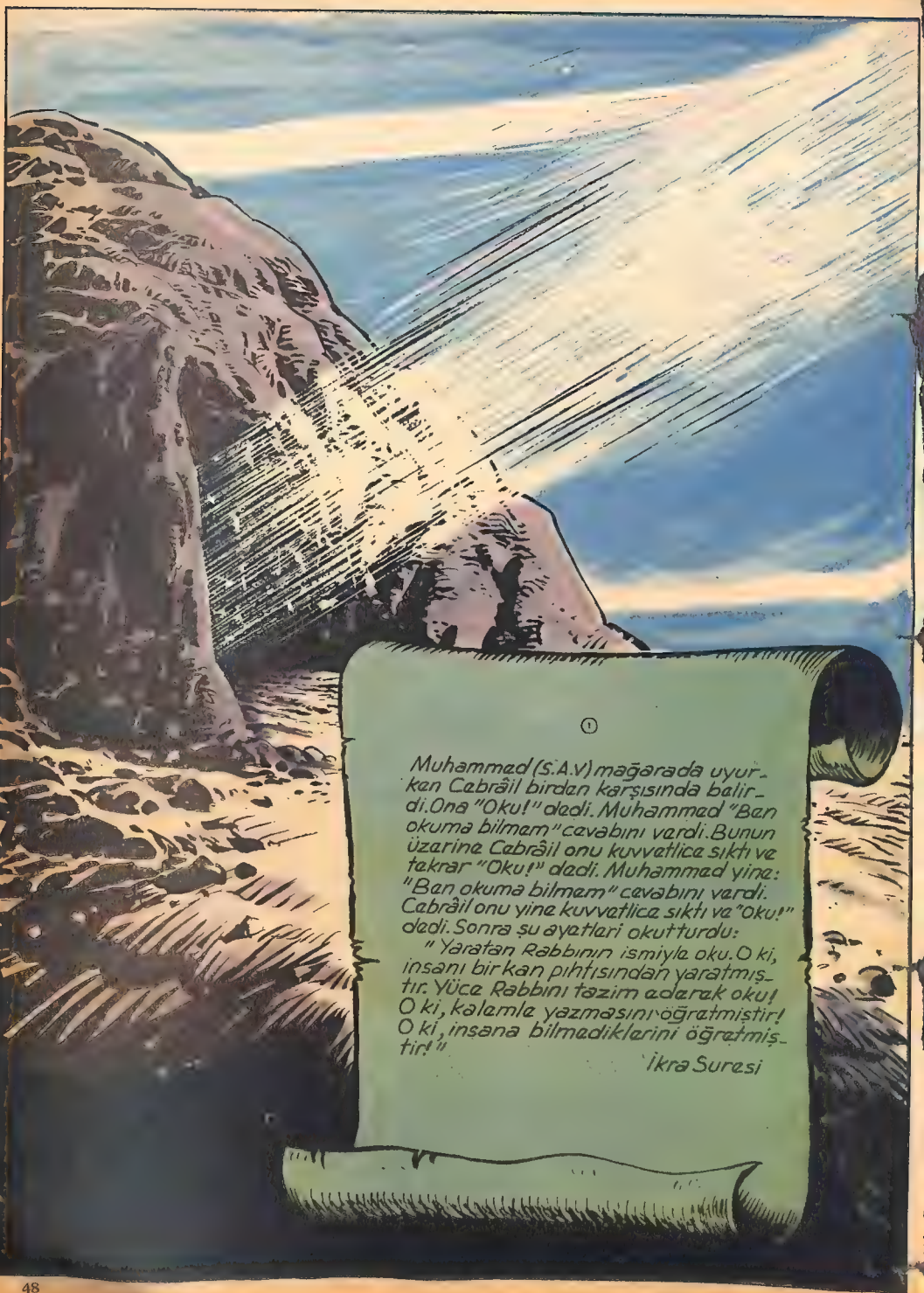
①
Muhammed (S.A.V) mağarada uyurken Cebrâil birden karşısında belirdi. Ona "Oku!" dedi. Muhammed "Ben okuma bilmem" cevabını verdi. Bunun üzerine Cebrâil onu kuvvetlice sıktı ve tekrar "Oku!" dedi. Muhammed yine: "Ben okuma bilmem" cevabını verdi. Cebrâil onu yine kuvvetlice sıktı ve "Oku!" dedi. Sonra şu ayetleri okutturdu:
"Yaratan Rabbının ismiyle oku. O ki, insanı bir kan pıhtısından yaratmıştır. Yüce Rabbini tazim ederek oku! O ki, kalemle yazmasını öğretmiştir! O ki, insana bilmediklerini öğretmiştir!"
İkra Suresi

Resimli İslâm Tarihi

hicret

2. Bölüm

① MEDİNE'YE GÖÇ
İlk vahiy geldikten sonra Muhammed (S.A.V.) mağaradan çıkarak dağdan aşağı doğru inmeye başladı. İnişin ortasına gelince, gökten kendisine seslenen bir ses duydu: Ey Muhammed sen Allah'ın Elçisi'sin, ben de Cebrâil'im.

Hz. Hadice de amcası oğlu Varaka b. Nevfel'e giderek durumu anlattı. Varaka Tevrat ve İncil'i okumuş ve onlara inananlarla sohbette bulunmuş bir zattı.

Hassan b. Sâbit anlatıyor :

Muhammed (S.A.V.) hemen zevcesi Hadîce'ye koşarak duyduklarını anlattı.

Ona: Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki Musa'ya gelen o büyük melek bu gün ona da gelmiş, Şüphesiz O (Muhammed) (S.A.V.) bu ümmetin peygamberidir.

Bismi'llahi'r-Rahmâni-r-Rahîm

« And olsun kuşluk vaktine ! Karanlığı çöküp de sükûn bulduğu zaman gecaya ki, Rabbin seni terk etmedi, darılmadı da. Muhakkak ki ahiret, senin için dünyadan daha hayırlıdır. İlerde kıyamet günü Rabbin sana (şefaat makâmını) verecek de hoşnut olacaksın. O, sen bir yetim iken, barındırmadı mı ? Seni doğru yola iletmedi mi ? Sen bir yoksul iken zengin etmedi mi ? Öyle isa yatıma zulüm etme, dilenciyi de azarlama. Ama Rabbının sana olan nimatini anlat da anlat ! »

K. Duhâ suresi

(Bu sure inince) Peygamberin nefsi tam huzura kavuştu ve hak Peygamber olduğuna iyice inandı.

Peygamber (S.A.V.) tekrar Hira Mağarasına çekilerek vahyin gelmesini beklemeye başladı. Ramazan ayı içerisinde ikinci vahiy geldi. Bu Duhâ suresiydi.

Şu var ki Rasulullah, peygamberliğini ilan etmek için henüz vaktin gelmediği kanaatindeydi. Çünkü bu durumda Kureyş kabilesi,

Putlara taptığı ve onlara sıkı sıkıya bağlı olduğu için kendisinden uzaklaşabilirdi.

Kendisine ilk iman eden zevcesi Hz. Hadîce, sonra Ali b. Ebu Talib olmuştu. Hz. Ali o zaman henüz dokuz yaşındaydı ve Peygamber (S.A.V.)'in yanında kalıyordu. Hz. Ali'yi, Peygamber (S.A.V.)'in kölelikten azad ettiği Hârise oğlu Zayd takip etmişti.

Sonra sırasıyla Ebû Bakir, Osman b. Affan, Sa'd b. Ebî Vakkas, Zübeyr b. Avvâm, Abdurrahman b. Avf ve Talha b. Ubeydullah Müslüman olmuşlardı. Bunlar İslâmı kabul edince doğruca Peygamber (S.A.V.)'e gelerek Müslüman olduklarını açıklıyorlar ve ondan İslâm dininin esaslarını öğreniyorlardı.

Rasullulla, ancak ev halkını ve yakınlarını İslâma davet ediyordu. ①

Ama sonraları Ebû Ubeyde, İbn'il Cerrah ve Erkam b. Erkam gibi Kureyş kabilesinin bazı kişileri de İslâmı kabul etmişlerdi. Hatta bunlardan Erkam b. Erkam kendi evini İslâm dininin öğretilmesi için merkez haline getirmişti. ②

Böylece Peygamber (S.A.V) kendilerine güvendiği ve İslâm dinini kabul edebileceklerini zannettiği kişileri Müslüman etmek için üç yıl mücadele etti. İlk Müslüman olanlar gizlice birbirleriyle buluşuyorlar ve ibâdet ediyorlardı. ③

Zamanla herkes Muhammed (S.A.V)'den ve İslâm dininden bahsetmeye başladı. ④

Müşrikler: ⑤

—"Halk dedelerinin dinini kolay kolay terketmez. Bizim tanrılarımız, O'nun kendisine inanılmasını istediği bir tek Tanrı'dan daha kuvvetlidirler" diyordu.

Üç yıl sonra Allah, Peygamber(S.A.V.)'e İslâma açıkça davet etmesini emretti. ①

Bunun üzerine Kureyş gençlerinden bir çoğu Mekke'nin dışında toplandılar. ②

—Safa Tepasi'nda toplandıklarını biliyormuydunuz? Muhammed Kureyş'tan Lâ ilahe illallah(Allah'tan başka tanrı yoktur) demelerini istemişti. ③

Bismi'llahi'r-Rahmâni'r-Rahîm ④
"Ey Muhammed! Önce yakın akrabalarını uyar! Peşinden gelen inananlara karşı merhametli ve mütevâzi ol. Eğer sana isyan ederlerse, onlara "yaptıklarınızdan berîyim." de.
Şuarâ, 214.

Bismi'llahi'r-Rahmâni'r-Rahîm ⑤
"Ebu Lahab'in elleri kurusun, dökülsün. Malı da, kazandıkları da kendisine fayda vermeyecek. Alevli ateşlere atılacak. Karısıda boynunda hurma liifinden bir iple onu odun taşıyacak."
(Lahab Sûresi)

Ne var ki, Ebû Lahab'in düşmanlığı Mekka halkının İslâmı kabul etmesini engelleyemedi. Mekke halkının ileri gelenleri ise, Muhammad (S.A.V.)'in davetinin yayılmasının kendilerini ve mevkileri için ciddi bir tehlike teşkil ettiğini düşünmeye başladılar. ⑥
Onunla mücadele etmek ve insanları ondan uzaklaştırmak zorundayız!

-Ona bazı sorular soralım.
-Ama onu nasıl çıkaracağız?
Mesela Safa ve Marve tepelerini niçin altına çevirmediğini soralım.
Yahut ölüleri niçin diriltmiyorsun ?diyelim.
- Mesela niçin bize Zemzem suyundan daha tatlı bir su fışkırtmıyorsun? diyelim.

① Halka, onun Kureyş Kabilesini birbirine düşürdüğünü anlatmamız lazım. Ama eğer amcası Ebû Talib onu korumasaydı, Ebû Bakir'a yaptığımızı ona da yapabilirdik.
② Bir gün Ebû Bakir, Paygambar'in huzurunda insanları İslâma davet ederken bazı Kureyşlilar tarafından hırpalanmış ve dövülmüştü.

"Şimdi beni iyi dinle Ebû Süfyan! Bilirsin biz Kureyşliler ne kimseye karşı kin besleriz, ne de birine aziyet ederiz. Ben sadece sizin iyiliğinizi ve başarılı kişiler olmanızı isterim!" ④
Fakat Paygamber (S.A.V) davetini yaymaya devam etti. Bunun üzerine Kureyş ileri gelenleri bir daha Ebû Talib'e gelerek ! ⑤

③ Sonunda "En iyisi gidip amcası Ebû Talib'le konuşalım" dediler. Ebû Süfyan Ebû Talib'e gelerek:
— Bak ya Ebû Talib! Senin yeğenin bizim tanrılarımıza küfretti. Dinimizi küçük düşürdü. Düşlarımızı allak bullak etti. Atalarımızı sapıklıkla suçladı. Şimdi ya onu bu hareketlerinden vazgeçirirsin, ya da aramızdan çekilirsin" dedi.

2
_"Vallahi bu olmaz. Kesinlikle mümkün değil!."

1
Dinle bizi Ebû Talib, dediler. Şu yanımızdaki genç, Kureyş'in en yakışıklı ve zeki gencidir. Onu sana verelim. Evladın olsun. Ama buna karşılık, senin dinine karşı çıkan yeğenini bize teslim et. Onu öldürelim. Nihayet bir kişiye karşı birini sana veriyoruz

4
_ Ebû Süfyan'la ne konuştunuz Ebû Talib? diye sordum.

3
Ebû Talib'le Kureyş ileri gelenleri arasında geçenleri öğrenince, doğruca kendisine gittim.

3
Tamam sevgili yeğenim,
t ve istediğini söyle.
llah'a yemin ederim ki,
şuma gitmeyecek bir şe-
n başına gelmesine ás-
müsaade etmeyece-
ğim, dedim.
2
Sen kendisine
ne dedin?
4
öylece Ebû Talib, kendi halkının düş-
anlığını kazanmak pahasına da ol-
a, yeğeni Muhammed (S.A.V.)'i yalnız
rakmayacağını isbat etti.
1
-"Beni tehdit ettiler ya Hassan! Ben
de yeğenim Muhammed'i çağırarak o-
lanları kendisine anlattım.
Muhammed bana:
"Ey amca! Allah'a yemin ederim ki, e-
ğer güneşi sağ, ayı da sol elime koysa-
lar yine de bu davadan vazgeçmem.
Ya Allah'ın dinini yayarım, ya da
bu uğurda ölürüm." dedi.
Sonra da üzüntüsünden ağladı.
6
-Ya Muhammed'in söylediklerini in-
kâr edersin, ya da ölünceye
kadar böyle kalırsin!
5
Bu olaydan sonra
Kureyş Kabilesinin
Muhammed (S.A.V.)'e
karşı duyduğu
düşmanlık apaçık
ortaya çıktı.
Artık onun peşinde
gidenlere işkence e-
diyorlar, dövüyorlar
veya öldürüyorlardı.
İlk işkence edilen de
Bilal olmuştu.

ALLAH BİRDİR, ALLAH BİRDİR!..

Peygamber (S.A.V.)'a karşı en çok düşmanlık besleyen Ebû Cehil'di. O, ilk Müslümanlardan Ammar b. Yâsir'in babasına ve annesine, Mekke ile Mina arasındaki bir yerde feci şekilde işkence atmıştı. Hatta Yâsir bu işkenceye dayanamadı da öldü.

Yâsir'in karısı Sumeyye bu olay üzerine çok sinirlanmış ve Ebû Cehl'e kötü söylemişti. Ebû Cehil onu da mızrakla öldürmüştü. Böylece Sumeyye ilk İslam şahidi oldu.

Peygamber (S.A.V.) bu hadiseyi duyunca "Sabrediniz ey Yâsir ailesi! Yeriniz cennettir!," dedi.

Ancak, Peygamber (S.A.V.)'in karşılaştığı bu zorluklar bile onu, üzerine aldığı zor vazifeyi yerine getirmekten alıkoymadı. Tabii bu arada bir çok zor durumla da karşılaştı.
1
Bir gün, başlarında Ebû Cehil'in bulunduğu bir grup Peygamber (S.A.V.)'e aziyet etmeye kalkıştı.
2
3
Ama Hz. Hamza onlara karşı çıkarak, Ebû Cehl'in başını elindeki yay ile yaraladı.
Ona kötülük mü edecektin? Önce bana yap. Çünkü bende onun dinindenim! dedi. Böylece Hamza'nın müslüman olduğunu öğrenince müslümanlara hücum etmekten bir an vazgeçti. Artık müslümanlara işkence edemiyorlardı. Ama Muhammed'i İslâm dinini yaymak fikrinden vazgeçirmek için başka bir yola başvurdular ve Ütbe b. Rebia'yı Peygamber (S.A.V.)'le görüşmek için görevlendirdiler.
O dönünce Kureyş'liler ona:
Peygamberle buluşup görüştün mü?
4

① Evet onunla görüştüm ve kendisine aynen şunları söyledim:
② Eğer para ve mal istiyorsan, aramızda para toplayalım. En zenginimiz sen ol! Eğer maksadın bir mevki elde etmek isa, seni başımıza lider yapalım. Eğer krallık istiyorsan, seni kralımız ilan edelim.
③ Peki sana ne cevap verdi ?

Ama Abdullah, baygın düşünceye kadar Kur'ân'ı okumaya devam etti. ③

Bütün bu olanlardan sonra Peygamber (S.A.V.) arkadaşlarına Habeşistan'a göç etmelerini tavsiye etti. "Habeşistan'a sığının. Çünkü orada kimseye zulmetmeyen bir hükümdar vardır. Düştüğünüz bu durumdan kurtuluş ümidi doğuncaya kadar da orada kalın." ①

Bunun üzerine ilk olarak on erkek ve dört kadından oluşan bir grup Habeşistan'a göç etti. Sonra hepsi Kureyşli olan 83 erkek daha gitti. Bunların yanında kadınlar ve çocuklar da vardı. Hz. Osman'ın aşi peygamberin kızı Rukiyye, Ebû Talib'in oğlu Cafer de bu kafilede bulunuyordu. Buna ilk hicret adı verildi. ②

Ne var ki, müslümanların Habeşistan'a göç etmeleri Mekke halkının canını sıktı. Hemen bir toplantı yaparak, ne yapacaklarını görüştüler. ③

Neticede Ebû Rabia'nın oğlu Abdullah ve Amr b. al-As'ı bir heyet halinde Habeşistan kralına göndermeye karar verdiler. Bunlar yanlarında hediyeler de götürerek krala takdim edeceklar ve böylece onu müslümanları iade etmesine ikna edeceklerdi. ⑥

Kureyş hey'eti Habeşistan'a varınca, hükümdarla görüşmek istediklerini bildirdiler. Hükümdar kendilerini kabul etti. ①

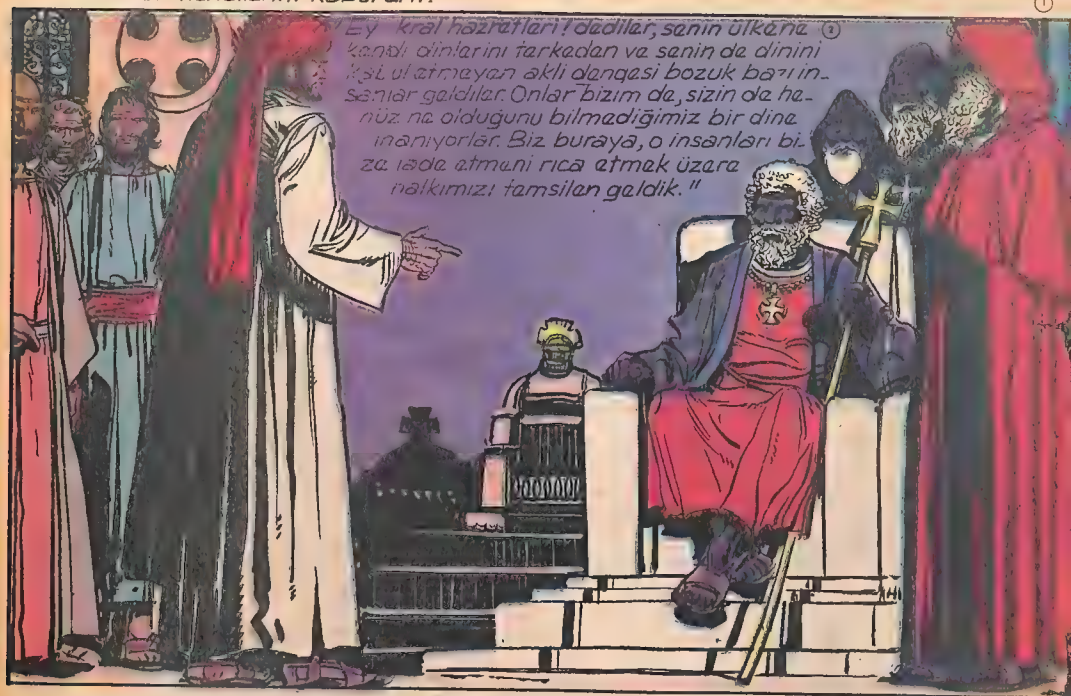

Kral, patriklere dönerek : ③
"Siz ne diyorsunuz?" diye sordu.

Bu arada Amr b. el-As ve Ebû Rabia'nın oğlu Abdullah, bazı patriklerden Habeşistan kralını, göçmenlerin kendilerine teslim edilmesi konusunda ikna etmelerini istemişlerdi. ④

1
– Kendilerini de bir defa dinlemeden, onları size teslim etmem.

2
Daha sonra Habeşistan hükümdarı, göçmen müslümanları huzuruna çağırtarak: "– Halkınızın dinini terkederek kabul ettiğiniz bu yeni din nasıl bir dindir? Sonra niçin benim dinimi veya başka birinin dinini kabul etmiyorsunuz?" diye sordu.

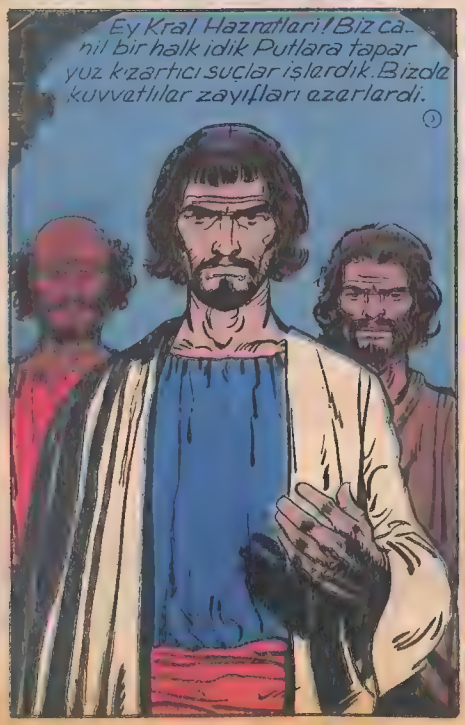
3
Ey Kral Hazretleri! Biz cahil bir halk idik. Putlara tapar, yüz kızartıcı suçlar işlerdik. Bizde kuvvetliler zayıfları ezerlerdi.

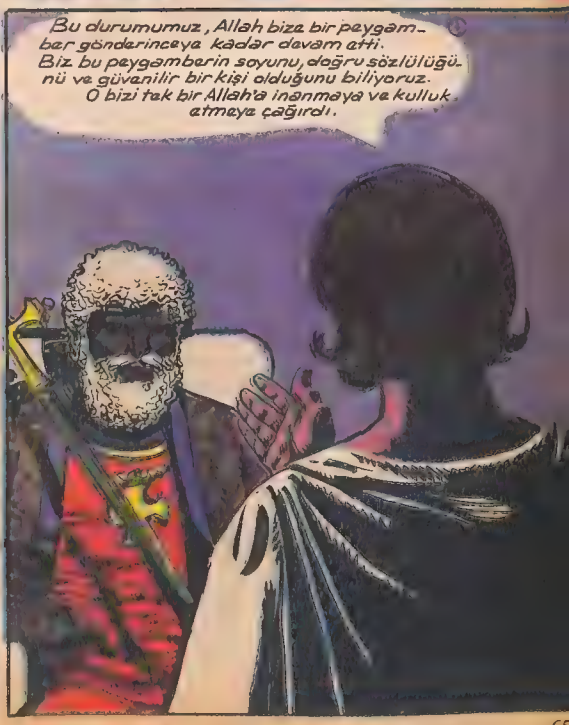
4
Bu durumumuz, Allah bize bir peygamber göndermeye kadar devam etti. Biz bu peygamberin soyunu, doğru sözlülüğünü ve güvenilir bir kişi olduğunu biliyoruz. O bizi tek bir Allah'a inanmaya ve kulluk etmeye çağırdı.

① O ayrıca bize doğru sözlü olmayı, emaneti sahibine vermeyi, komşularımıza iyi davranmamızı, kötülüklerden vazgeçmemizi, namusumuzu korumamızı, namaz kılıp, zekat vermemizi ve oruç tutmamızı emretti.

② – Hz. İsa hakkındaki görüşleriniz nedir?

③ – O, Allah'ın peygamberi, ve bakire Meryem'in rahmine üflediği ruh ve kelimesidir.

④ Sonra da Cafer, Meryem Suresi'nin başından bir miktar okudu:

"Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm"

"Ve Meryem kucağındaki çocuğa konuşmasını işaret etti: Orda bulunanlar, henüz beşikteki bir çocukla biz nasıl konuşuruz? diye sordular. Bunun üzerine çocuk, "Ben Allah'ın kuluyum. Allah bana kitap gönderdi ve beni peygamber kıldı. Nerede olursam olayım beni kutlu kıldı. Bana yaşadığım sürece namaz kılmamı ve zekat vermemi emretti. Annama babama iyi davranmamı da emretti ve beni azgın ve zalim yapmadı. Doğduğum güne, öleceğim güne yeniden diriltileceğim güne selam olsun" dedi."

– Bu sözler, Efendimiz İsa'nın söylediği sözlerin çıktığı aynı kaynaktan çıkmıştır. ①
② Şüphesiz bu ayetler ve Musa'nın getirdikleri aynı kaynaktan gelmiştir. Sizlere gelince ey Mekka'lılar! ülkenize dönünüz. Onları size asla teslim etmeyeceğim.
③ Sonra müslümanlara dönerek şöyle dedi: – Söylediklerinizi dinledikten sonra, dininizle dinimiz arasında pek bir fark olmadığını gördüm. Biz de sizler gibi tek bir Tanrı'ya tapıyoruz. Şimdi istediğiniz yere gidin. Ülkem sınırları dahilinde güvenlik içinde olacaksınız.

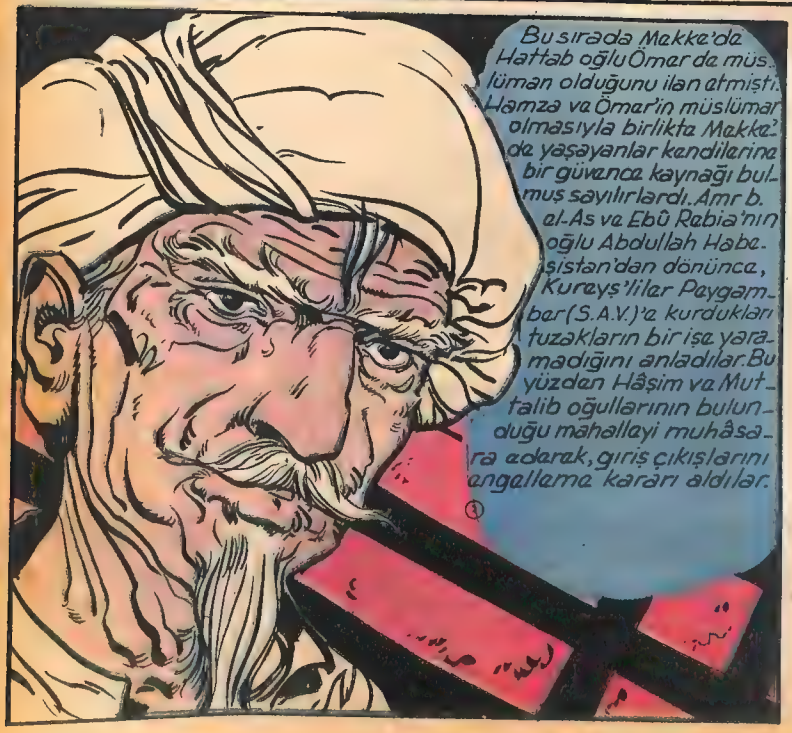

③

Bismi'llahi'r-Rahmâni'r-Rahîm

"Ey iman edenler "Râinâ" (=bizi güt, bizi gözet) demeyin "Unzurnâ" (=bize bak) deyin. (Söze iyi) kulak verin. Kafirler için çok acıklı bir azâb vardır."

K. Bakara, 104.

–Bundan böyle onlarla her türlü ilişkimizi kesecağiz. Onlardan kız alıp vermeyecağiz!
Sonra bu tesbit ettikleri boykotlarını bir kağıda yazarak Ka'be'nin duvarına astılar.

① Kureyşlilerin maksadı özellikle Peygamber(S.A.V.)'in bulunduğu mahallenin halkla ilişkisini kesmekti.

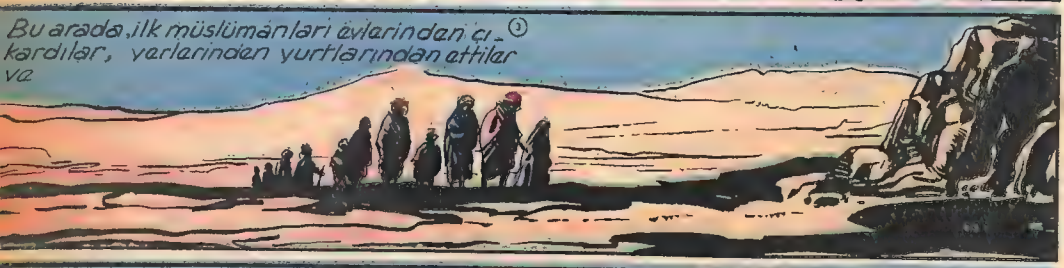

Tabii bu durum onların ar. Zaklarının azalmasına ve ticari gelirlerinin kesilme. sine yol açtı. ①
③ Rabbımızın ni. metinden ve Paygamber'i. nin bereke. tinden baş. ka güvene. cek bir şe. yimiz kal. mädı.
② Ne var ki bu durum onları yıldırmıyordu. Paygamber (S.A.V.)'i ve kendisine inananları Allah'a daha çok yaklaştırıyor, onlara İslâm'ı daha fazla savunma aşkı veriyordu.
⑤ _Duydunuz mu, Allah'ın elçisi Mekke'de halkı putlara kar. şı çıkmaya çağırıyormuş!.
Şöyle yandan İs. lâm dini he. men bütün A. rablar ve kabi. leler arasında günün konusu ol. muştu. ④

Tabii bütün bunlar Kureyş'in ileri gelenlerinin sabrını taşırıyordu. 3

① Sonunda gelenlere, Muhammed'in iyi bir sihirbaz olduğunu söylemeye karar verdiler. Akılları sıra böylece halkın onunla olan bütün ilişkisini kesecaklardı.

② Ne var ki, Peygamber (S.A.V.)'e inananlar Mekke'den ayrılarak yakın dağlarda oturanlara sığındılar ve onlardan yardım istediler.

③ Onların maruz kaldıkları işkenceler, çektikleri acılar, müslüman olmayan birçok kişinin kendilerini sevmelerine ve İslâm'a gelmelerine sebep olmuştu.

④ İnancı uğrunda bukadar işkence ve acıya tahammül edenler, herhalde doğru yolda olsalar gerektir, demeye başladılar.

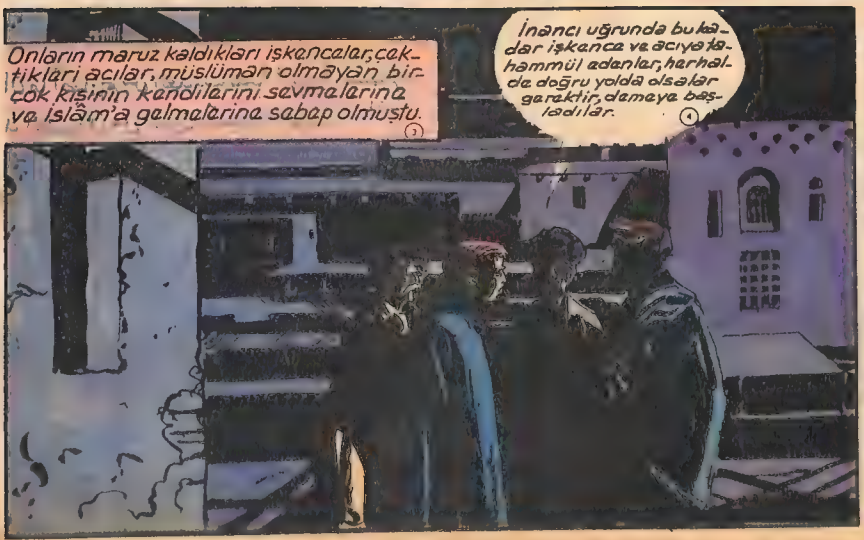

⑤ Böylece Mekke halkının büyük bir kısmı Kureyş kabilesinin, Peygamber (S.A.V.) ve arkadaşlarına karşı üç yıldır uyguladıkları boykot kararının fayda vermediğini görerek boykota son vermeyi düşündüler.

Birkaç gün sonra Amroğlu Hişâm, Peygamber (S.A.V.)'in amcazâdesi Zühayr'in evine gitti. Hişâm müslümanlara çok acıyanlardan biriydi.
1
"-Hayrola amcaoğlu? Erkencisin bugün Sebebi nedir?"
2
"-Bak Zühayr! Sen yayip içip yatıyosun. Kardeşlerin ne halde onu da biliyorsun. Buna razı mısın?
3
"-Hayır değilim. Amâ ne yaparsın?"
4

① Böylece Züheyr ve Hişâm Ka'ba duvarına asılmış bulunan boykot kararını yırtmayı kararlaştırdılar. Ancak daha önce gizlice arkadaşlarını da bu konuda ikna etmek istediler.

İpin ucunun yavaş yavaş elinden çıktığını ① gören Ebû Cahil onlara karşı itiraz edemedi.

Bu konuşmalar üzerine Mut'im b. Adiyy ileri atılarak kağıdı yırttı. ②

③ Böylece muhasara sona erdi. Paygamber (S.A.V.) de Mekke'ye döndü.

Muhasara kararının yırtılmasından birkaç ay sonra Paygamber (S.A.V.)'in amcası Ebû Talib vefat etmiş, bu yüzden Paygamberimiz büyük bir dayanağını kaybetmişti. ④

① Ebû Talib'in vefatından kısa bir müddet sonra Paygamber'in zevcesi Hz. Hadice de hayata gözlerini yummuştu. Paygamber (S.A.V.) ikinci büyük destağini de kaybetmiş, Mekke'de kaldığı takdirde büyük tehlikelere maruz kalabilecağini anlamıştı.

② Zaten Kureyş'liler sanki bugünleri bekliyormuş gibi, hemen Paygamber (S.A.V.)'a eziyet etmek için ne lazımsa yapmaya başladılar. Eshâbına da işkence ediyorlardı. Hatta bazı yaramaz çocukları kandırarak, Paygamber (S.A.V.)'in başına toprak attırmışlardı. Bazıları ise namaz ve yemek vakitlerinde, O'nun evinin önünü taş dikan ve pisliklerle doldurıyorlardı.

③ Ebû Talib'in vefatından sonra Kureyş'in azgınlığı ve işkenceleri son haddine varınca, Paygamber (S.A.V.) tek başına Taif'e gitti. Bu şehirde yaşayan Sakif Oğulları'nın yardımını istemiş ve onları Islâm'a davet etmişti.

①
Ne var ki, Muhammed (S.A.V.) burada da umduğunu bulamadı. Çünkü Taif halkı Mekke halkının düşmanlığını kazanmaktan çekiniyordu.
②
O'na "Git önce kendi kavmini ikna et" dediler.
③
③
④
Paygamber (S.A.V.) Taif'te başına gelenlerden dolayı çok üzülmüştü. Rabbına dua ederek şöyle dedi:
"Allah'ım görüyorsun, gücüm kuvvetim tükendi. Halk ta beni yeriyor. Senin merhametinden başka dayanağım yoktur."

Bismi'llahi'r-Rahmâni'r-Rahîm

"Kulu (Muhammed'i), kendisine ayetlerimizi göstermek için gecelevin Mescid-i Harâm'dan alarak çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah'ın şânı ne yücedir. O şüphesiz her şeyi işitir ve görür." Diye buyuran Allah'ın yüce katından.

Yine şanı yüce Esirgeyen Bağışlayan Allah buyuruyor:
"Yedi kat gökte ve yerde ne varsa Allah'ı zikreder. Her şey O'nu zikreder ve O'na hamdeder. Ama sizler onların zikirlerini anlayamazsınız. Şüphesiz Allah son derece şefkatli ve bağışlayıcıdır."
İsrâ, 44

①

Hassan b. Sâbit :

O zamanlar Mekka'lilar Mi'râc'ı anlayamamışlardı.

②

Hatta Muhammed (S.A.V.)'e inananların bazılarının bile kalplerine şüphe girmişti.

"- Muhammed bir gece de Mekka'dan Kudüs'e gidip dönmüş ha!."

③

Hassan b.Sâbit :

- Ebû Bekir Mi'râc olayını duyunca, hemen camiye giderek Paygambar (S.A.V.)'i dinlemek istedi. Paygambar (S.A.V.) burada halka olayı anlatıyor ve onlara Mescid-i Aksâ'nın durumundan bahsediyordu. Sözünü tamamlayınca ona yaklaşarak:

"Doğru söyledin ey Allah'ın Elçisi!" dedi.

Bunun üzerine Paygambar (S.A.V.) Ebû Bekir (R.A.)'e "Sıddîk" (Doğrulayıcı) lakabını verdi.

④

Hassan b.Sâbit :

- Kureyş'liler Paygambar (S.A.V.)'e ve müslümanlara yaptıkları kötü muameleleri arttırmaya başladılar. Ama Allah, Paygambar (S.A.V.)'e yapılan işkencelere karşı sabırlı olmasını bildirdi. Böylece Paygambar, Hac mevsimi boyunca ve diğer aylarda, üç yıl süreyle insanları İslâm'a davet etmeye devam etti.

Ebû Leheb, halkı Peygamber (S.A.V.)'in aleyhine kışkırtmak için bu fırsatları çok iyi değerlendiriyordu.

-Muhammed sadece sizi Lat ve Uzza'yı devirmeye davet ediyor. Onu dinlemeyin.

M. 620 yılında Peygamber (S.A.V.) Hazraç kabilesinden bir grupla karşılaştı. Bunlar arasında Abdulmuttalib'in dayıları olan Neccar Oğullarından iki kişi de vardı. Peygamber'i dinledikten sonra İslâm'ı kabul ederek Medine'ye döndüler.

-Ben ona ve davet ettiği şeye inandım. Önümüzdeki yıl hac mevsiminde onunla yeniden görüşmek isterim.

Bir sonraki hac mevsiminde Medine'den oniki kişilik bir hacı gurubu gelerek Peygamber (S.A.V.)'la görüşmek istediklerini bildirdiler (621). ①

- Beni takip edin, sizi ona götüreceğim. ②

③

Peygamber (S.A.V.) le Akabe Tepesi'nde buluştular. O'na Allah'a hiçbirşeyi ortak koşmayacakları, zina etmeyecekleri, kimseyi öldürmeyecekleri, kimseye iftirâda bulunmayacaklarına dair söz verdiler. Sonra da elini tutarak "bîat ettiler." Buna ilk Akabe Bîat'ı denildi.

④ Hassan b. Sâbit - Peygamber (S.A.V.) Umeyr Oğlu Mus'ab'ı, Kur'an okutmak ve İslâm'ın esaslarını öğretmek için onlarla gönderdi.

⑤ Mus'ab, imanı, doğruluğu ve mütevâzîliği ile Medine halkının gönlünde taht kurmuştu. Bu yüzden birçokları İslâm'ı kabul ettiler.

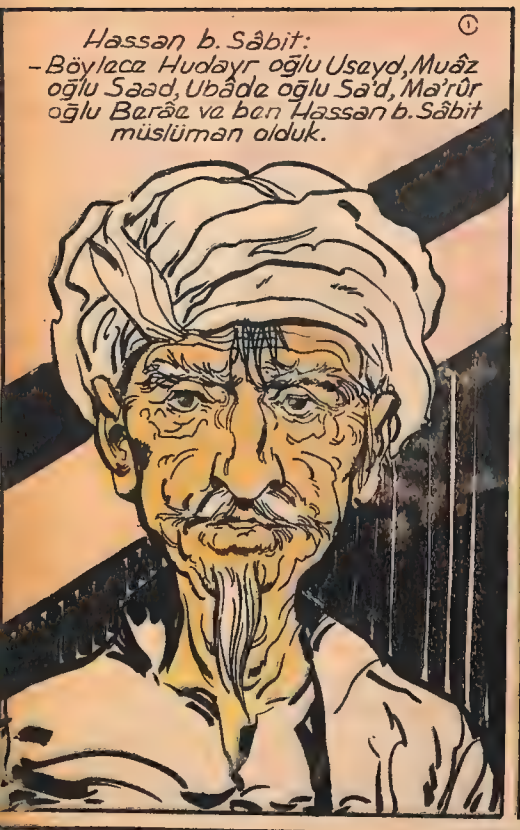
①
Hassan b. Sâbit:
-Böylece Hudayr oğlu Useyd, Muâz oğlu Saad, Ubâde oğlu Sa'd, Ma'rûr oğlu Berâe ve ben Hassan b. Sâbit müslüman olduk.

②
Milad ın 622. yılında aralarında iki de kadın bulunan 75 kişilik bir Medine grubu Mekke'ye gelerek Peygamber (S.A.V.)'in elini tutup biat ettiler ve İslâm'ı kabul ettiklerini bildirdiler. Peygamber, Mekke'de onlara bir zarar gelmemesi için Akabe Tepesi'nde buluşmaya söz vermişti. Böylece bu olaya da ikinci Akabe Biat'ı adı verildi.

③
Medine'den gelerek müslüman olanlar geceleyin gizlice Mekke'den çıktılar ve Peygamber (S.A.V.) ile buluşucakları Akabe Tepesi'ne vardılar.

①
Mekkalılar beni bir sokakta sıkıştırarak:
– Yoksa sen Peygamber (S.A.V.)'e bîat etmek için Medine'den gelen Hazrec oğullarından mısın? diye sordular.
②
Hassan b. Sâbit anlatmaya devam ediyor:
"– Hayır. Ben ansızın tutulduğum ve acısına dayanamadığım dardın davâsını aramaya geldim." dedim. Ama oraya giden Ma'rûr oğlu Berâ'e'yi, Medine'ye döndüğü zaman bularak, durumdan haberdar ettim.
O gece Peygamber (S.A.V.)'e refakat eden Abdulmuttalib oğlu Abbas orada bulunan Hazreç'lilere söyle demiş.
③
④
Hazreç'liler!. Şüphesiz Muhammed bizdan biridir. Eğer onun inanmanızı istediği şeyleri kabûl ediyor ve karşı çıkanların ona zarar vermesini engellemeyi taahhüt ediyorsanız, bunun sorumluluğu size aittir. Bu şartlarla kabûl edersaniz, onu Medine'ye davet edebilirsiniz!.

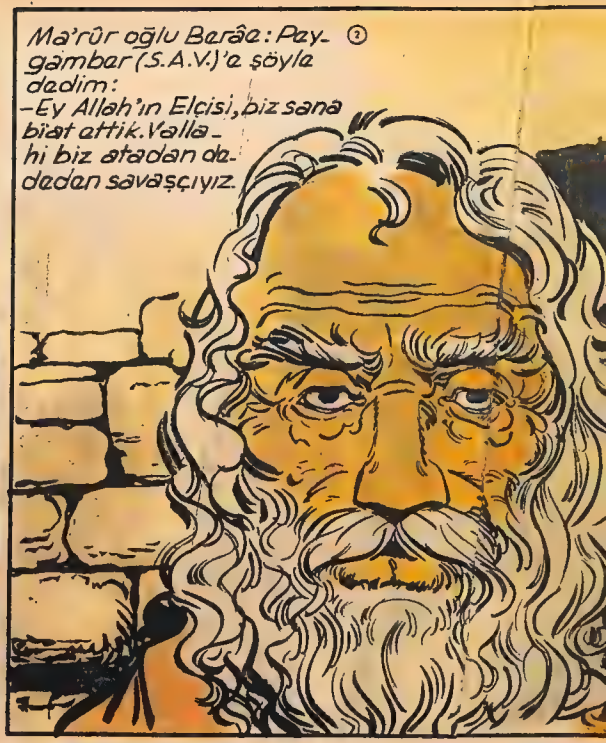

Peki siz ona ne cevap verdiniz? diye Ma'rûr'un oğluna sordum. ①

Ma'rûr oğlu Berâe: Peygamber (S.A.V.)'e şöyle dedim: ②
-Ey Allah'ın Elçisi, biz sana bîat ettik. Vallahi biz atadan dededen savaşçıyız.

Hassan b. Sabit: ③

Berâe anlatmaya devam etti: ④
Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) bize moral verecek bir şeyler söylemenin gerekli olduğu inancına kapılmış ki, şunları söyledi: "Ben sizdenim, siz de bendensiniz. Döğüştüğünüzle döğüşürüz, barıştığınızla barışırız."
Bize de cesaret geldi, uzattık elimizi, Bîat ettik O'na (S.A.V.)

⑤

Böylece ikinci Akabe Bîat'ı tamamlandı ve ilk Medine'li müslümanlardan 12 kişi onların din öğrencileri ve idarecileri oldular.

Daha sonra kendi aralarında and içtiler: İyi ve kötü günümüzde O'na itâat edeceğiz. Nerede olursak olalım doğruyu söyleyeceğiz. Allah yolunda kimseden çekinmiyeceğiz. ①

② Sabah olunca Kureyş'lilər Akabe Tepesi'nde olup bitenleri öğrenmişler ve sinirden küplere binmişlerdi. Hemen atlarına atlayarak Medine'lileri aramaya çıktılar. Ama sadece Ubâde oğlu Sa'd'ı yakalayabildiler.

Ubâde oğlu Sa'd'a yolda bir hayli işkence yaparak Mekke'ye getirdiler. ③

Bu olay Mekke'de yaşayan Müslümanların endişelenmesine sebep oldu. ①
Bunun üzerine Peygamber(S.A.V.) onlara Medine'ye göç etmelerini emretti.

②
Fakat Kureyşli'ler Mekke'li müslümanların, şehirden ayrılıp Medine'ye giderek oradaki müslümanlarla birleşip daha güçlü olmalarını önlemek için bazı tedbirler almayı kararlaştırdılar.

③
Artık bundan sonra Muhammed'e karşı vereceğimiz mücadele ölüm kalım mücadelesidir. Müslümanların Medine'de toplanarak ticaret kafilemizin yollarını kesecek duruma gelmelerini engellemek için Muhammed'in Mekke'den ayrılmasına mâni olacağız.

Peygamber(S.A.V.) Ebû Bekir'in evine giderek, Allah'ın Medine'ye göçe izin verdiğini bildirdi. Ebû Bekir el-Sıddîk Peygamber(S.A.V.)'e yol arkadaşı olmak istediğini söyledi. Peygamber de onun bu isteğini kırmadı. Ancak Kureyşli'lerle karşılaşmamak için onların bilmediği yoldan gitmeyi teklif etti.

Bu sırada Kureyşli'ler, eli silahlı gençleri Peygamber (S.A.V.)'in evini kuşatmak üzere göndermişler. Bunlar Peygamber (S.A.V.) evinden dışarı çıktığı zaman onu öldüreceklerdi. ①

Vallahi evinin penceresinden baktım. ve yatağında yeşil aba ile örtünmüş olarak yatmakta olduğunu gördüm. ②

İyi, o halde evinden çıkarsa üzerine üşüşür, öldürürüz. ③

④

Hassan b. Sâbit:

Ne var ki Peygamber (S.A.V.) evinden çoktan ayrılmış ve yerine Hz. Ali'yi bırakmıştı. Böylece O'nun yatağında yatan Hz. Ali Kureyşli'leri aldatmıştı.

① Hassan b.Sâbit: Peygamber (S.A.V.)'in Ebû Bekir'le birlikte Mekke yakınlarındaki Sevr Mağarası'na gizlendiklerini öğrendim. Kureyşli'ler kurdukları tuzağın işe yaramadığını öğrenince, sinirden küplere binmisler ve her yerde onu aramaya başlamış lardı.

② Muhammed'i bulana yüz deve vereceğim!

③ Bu dağda Muhammed ve Ebû Bekir'i gördünmü?

④ Şuradaki mağarada olabilirler.

Bunun üzerine iki Kureyşli genç mağaraya yaklaştılar. Fakat mağaranın girişinin bir örümcek tarafından ağ örülerek kapatıldığını iki kır güvercinin mağara ağzında yuva yapmış olduklarını ve mağara önünde bulunan bir ağacın dallarının giriş kısmını kapattığını görünce, onların burada olmadıkları zannına kapıldılar.

⑤ Bu, gerçekte Allah'ın bir mucizesi idi: Allah Teâlâ onları korumak için mağaranın ağzını örümcek ağı ile kapattırmıştı.

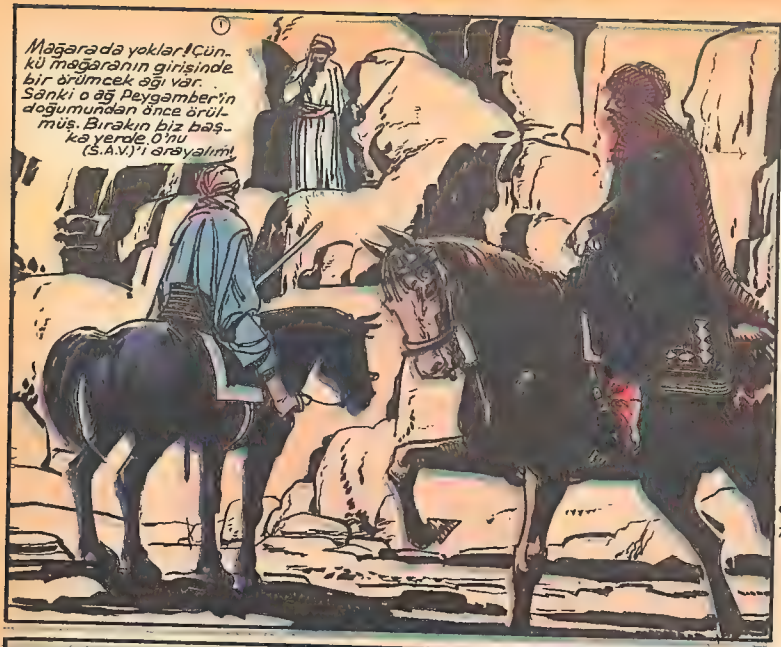

Bismi'llahi'r-Rahmâni'r-Rah

"Eğer siz Peygamber'e yar dım etmezseniz, Allah vaktiy le ona yardım ettiği gibi yin eder. Hani Mekke kâfirleri O'nu Mekke'den çıkardıkla rında ikinin ikincisi (Pey gamber'in arkadaşı Hz. Eb Bekir) ile (Sevr dağında) mağaradaydılar. O vakit Peygamber arkadaşına şöyle diyordu: "Üzülme, zira Allah'ın yardımı bizim le beraberdir." Nihayet Allah, Peygamber in (veya Ebû Bekir'in) üze rine manevî huzûrunu in dirdi ve O'nu, görmediğiniz ordularla kuvvetlendirdi. Böylece küfredenlerin şer davasını en alçak en alçak etti. O, Allah'ın kelimesi tevhîd ise, en yüksek!."

Tevbe, 40

Peygamber (S.A.V.) ve Ebû Bekir bu mağarada üç gün kaldılar. Bu süre zarfında Ebû Bekir'in oğlu Abdullah, kızkardeşleri Âişe ve Esmâ her gece onlara gizlice yiyecek getiriyorlar, Mekke'de olup bitenleri haber veriyorlardı. Daha sonra Abdullah onlara iki deve getirdi. Onlar da develere binerek Medine yönüne doğru yola koyuldular. Kendilerine daha sonra müslüman olan Uraykıt oğlu Abdullah rehberlik etti.

Bu sırada Kureyşli'ler neye uğradıklarını şaşırmışlar, ne yapacaklarını bilemez olmuşlardı.

Ey ahali! Yolda üç kişiye rastladım. Sanıyorum Muhammed ve arkadaşlarıydılar.

Bu sözleri söyleyen Malik oğlu Sürâka idi. Maksadı halkı başka yöne sevkederek, onları tek başına yakalayıp yüz develik mükâfata konmaktı.

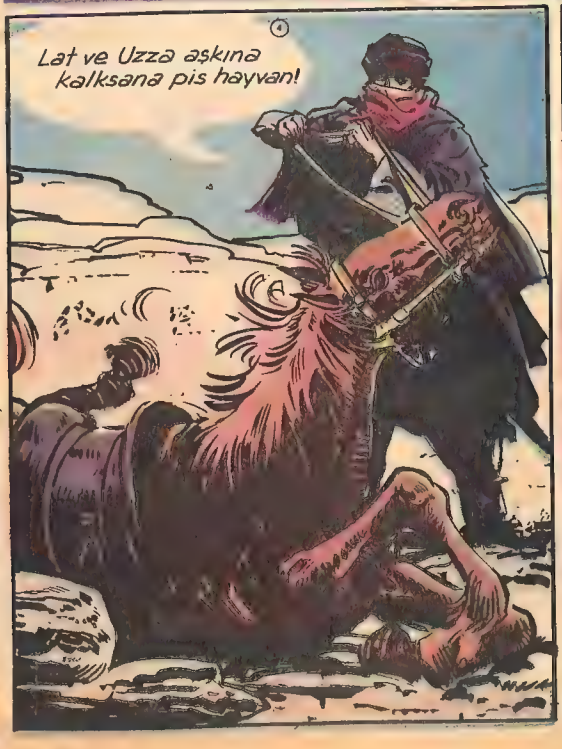

akat Peygamber (S.A.V.) Medine'ye bir kaç mil mesâfede bulunan Kuba köyünde konaklamış
Avf oğlu Amr'ların evinde misafir olmuştu. Burada bir de küçük camî yaptırmıştı. Köyden ayrıl-
adan Ebû Talib'in oğlu Hz. Ali'de onlara yetişmişti. Tabii Hz. Ali Mekke'den ayrılmadan önce
eygamber'in bıraktığı emanetleri de sahiblerine ulaştırmıştı. 6

Hassan b. Sâbit anlatmaya devam ediyor:
- Daha sonra Muhammed (S.A.V.) ve arkadaşları yedi gün boyunca yol alarak Tehâme dağlarını aşmaya çalışıyorlardı.
Ancak havanın sıcak olması yüzünden gündüzleri dinleniyor, geceleri yol alıyorlardı.
Bu arada Medine'liler de Peygamber (S.A.V.)'in Medine'ye göç (hicret) ettiğini öğrenmişlerdi.
Peygamber (S.A.V.) bize geliyormuş! Hadi O'nu karşılamaya hazırlanalım!

①
Bugün Cuma, Peygamber (S.A.V.) Medine'ye geliyor!
④ Hassan b. Sâbit: Peygamber (S.A.V.) Medine'ye göç ettiği zaman 52 yaşındaydı. Bu olay tarihimizde yeni bir sayfa açmıştı. Artık tarihlerimizi hicret yılına göre düzenlemeye başlamıştık.

HOŞGELDİN EY ALLAH'IN ELÇİSİ, ÜZERİMİZE GÜNEŞ GİBİ DOĞDUN!..

ÇIKAN KISIMLARIN ÖZETİ

Hz. Muhammed doğduğunda bütün Arab Yarımadası koyu bir cehâletin içindeydi. Onları bu karanlıktan kurtaracak birini bekliyorlardı. Altı yaşında iken yetim ve öksüz kalan Hz. Muhammed, daha gençliğinden itibaren toplumunun gidişatından rahatsız olmaya başladı. 25 yaşında Hatice ile evlendikten sonra zaman zaman Hira mağarasına çekilir düşüncelere dalardı. Kendisine ilk Peygamberlik müjdesi geldiğinde kırk yaşında idi.

Üç yıl sonra dinini açık açık yaymaya başlayınca, hem kendisi hem de inananlar için hayat çekilmez hale geldi. Her türlü işkencelere uğruyorlardı. Hz. Muhammed Müslümanları Habeşistan'a gönderdi. Bu durum Mekkelileri daha da kızdırdı. Müslümanları boykot ettiler. Onları aç susuz bıraktılar. Artık Mekke dayanılmaz olmuştu. Peygamber Medinelilerle daha önce anlaşmıştı. Müslümanların bir kısmı Medine'ye göç etmişti. Sonra Peygamber de Allah'tan gelen emir ve müsaade üzerine Medine'ye Hicret etti.

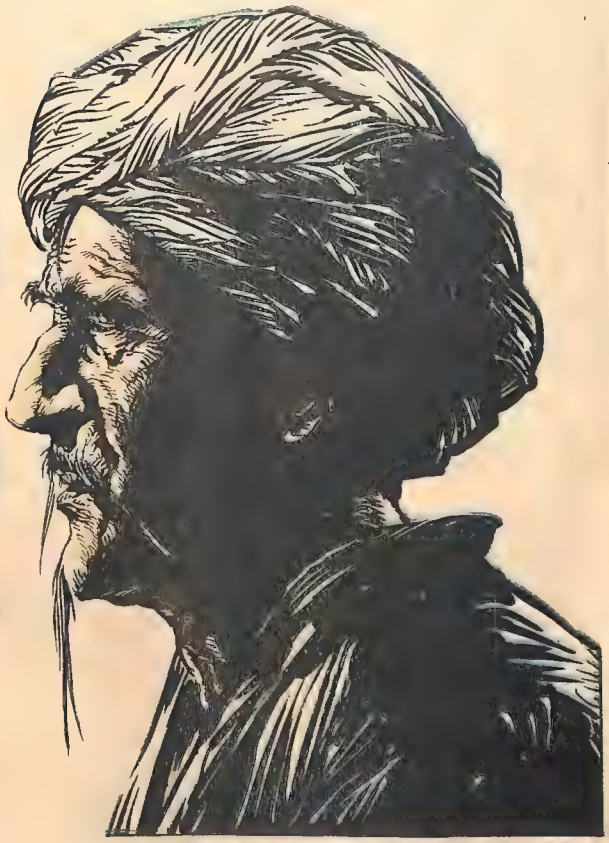

Resimli İslâm Tarihi

İslâmın Zaferi

3. Bölüm

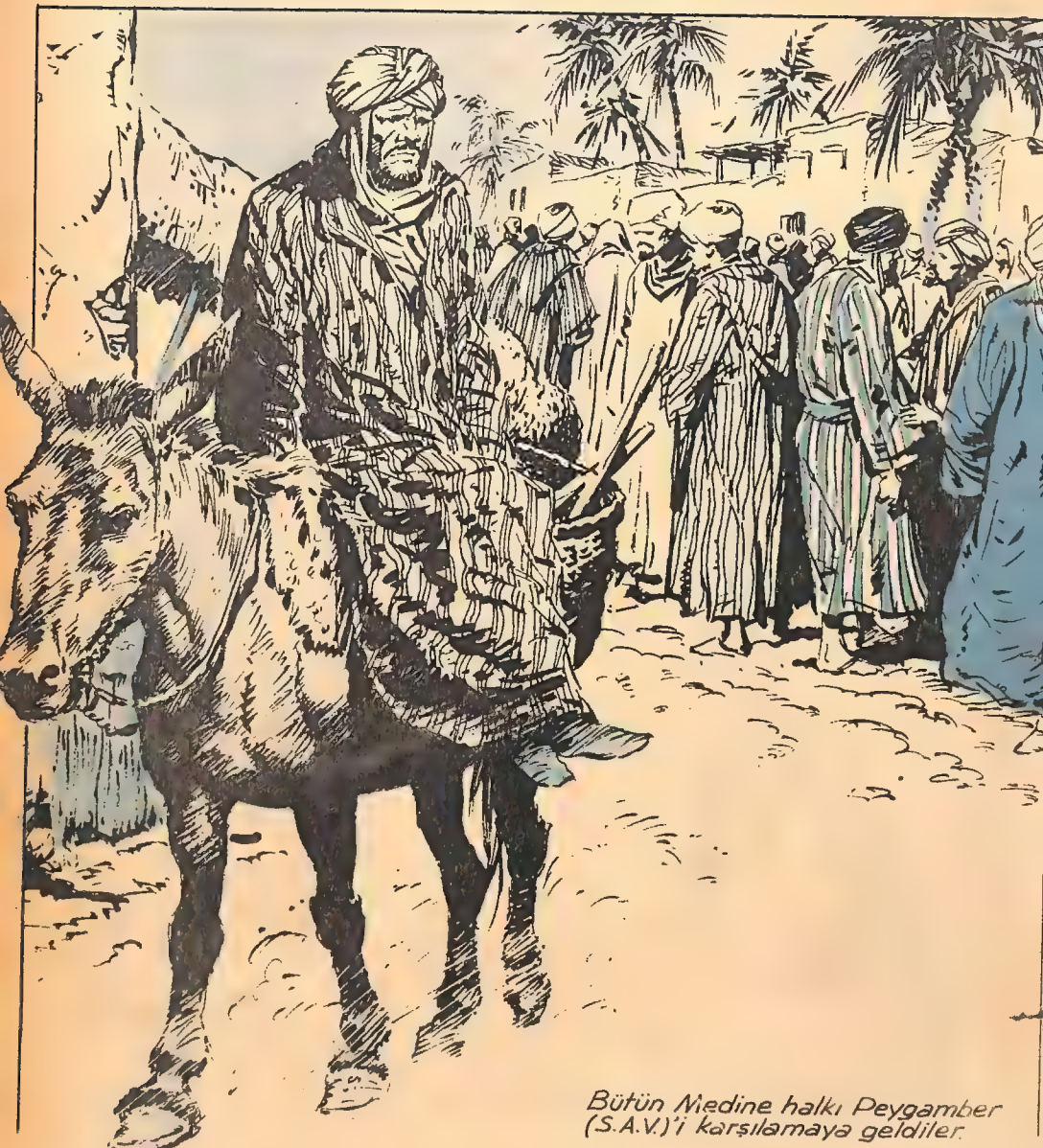

Bütün Medine halkı Peygamber (S.A.V.)'i karşılamaya geldiler.

Daha sonra bütün müslümanlar, Peygamber (S.A.V.)'in emriyle bir cami yapmaya başladılar. ①
Sonra da caminin ya
nında Allah'ın Elçisi
nin oturacağı bir ev
yaptılar. Caminin kıb
lesi, sonra Mekke'ye
döndürülmek ümid
le Mescid-i Aksâ'ya
doğru yapıldı. ②
İlk zamanlar, müslümanlar herhangi bir çağrıda bulunulmadan namaza geliyorlardı. Bu yüzden bazıları namaza gecikiyorlardı. Arkadaşları, çan, boru çalınsın dediler. Resulullah'a inen vahi ezanın şeklini ve sözlerini öğretti ve ezan o şekilde okundu. ③

① ALLAHUEKBER ALLAHUEKBER/EŞHEDÜ ENLA İLA-HE İLLALLAH/EŞHEDÜ ENNE MUHAMMEDEN RA-SULULLAH/HAYYE ALE'S-SALA/HAYYE ALE'L-FE-LAH/ALLAHUEKBER ALLAHUEKBER LA İLAHE İL-LALLAH

② Öte yandan İslâm dini, Mekke'den göç edenlerle (Muhâcirler), Medine'li olup da onlara kapılarını açanlar (Ensâr)'ı birbirine kardeş etti.

Ve Ensâr, Muhâcir kardeşlerine ellerinden geldiği şekilde en iyi muameleyi yaparak, en güzel yiyeceklerini ikram ettiler.

③

Ama Muhâcirler, Ensâr'a yük olmamak için çalışmaya başladılar. Bir kısmı ticaret bir kısmı zirâate başladı. Hatta tüccarlardan Abdurrahman b. Avf, Mekke'lilerin toprağı altına çevirecek kadar ticari kabiliyete sahip olduklarını göstermek istercesine kısa zamanda, hayli zengin oldu.

①

Ebû Bekir es-Sıddîk, Ömer ibni Hattab ve Hz. Ali gibi ticaretle uğraşmayan öteki Muhâcirler ise, çoluk çocuklarıyla birlikte Ensâr'ın kendilerine verdiği topraklarda zirâat yapmaya başladılar.

②

Ancak bunların dışında, daha sonra Medîne'ye gelip müslüman olan evsiz barksız yoksul bir grup da vardı. Peygamber (S.A.V.), mescidin sofasını örterek bunlara yurt olarak verdi. O yüzden kendilerine Ashâb-ı Suffe (Sofa ehli) dendi.

③

Sonra da müslüman-
ların getirdikleri yi-
yeceklerin bir kısmi-
ni onlara tahsis etti.
①

Peygamber (S.A.V.) öte yandan Me-
dine'de siyasi ve sosyal bir birlik
meydana getirmeyi düşünüyordu.
Bir noktada O'nun vezirleri duru-
munda olan Ebû Bekir ve Ömer
le bu konuyu görüştü. Daha son-
ra da bütün müslümanları Allah
yolunda birbirleriyle kardeş ol-
maya davet etti.
②

Böylece Medine'li müslümanlar olup bitenlerden son derece memnun bir halde normal hayatlarını yaşamaya başladılar.
Peygamber (S.A.V.)'in yaptığı şeyler ve söylediği sözler onların örnek aldıkları prensiplerdi.
Bu sırada Allah'ın Elçisi Ebû Bekir'in kızı Aişe ile evlendi.

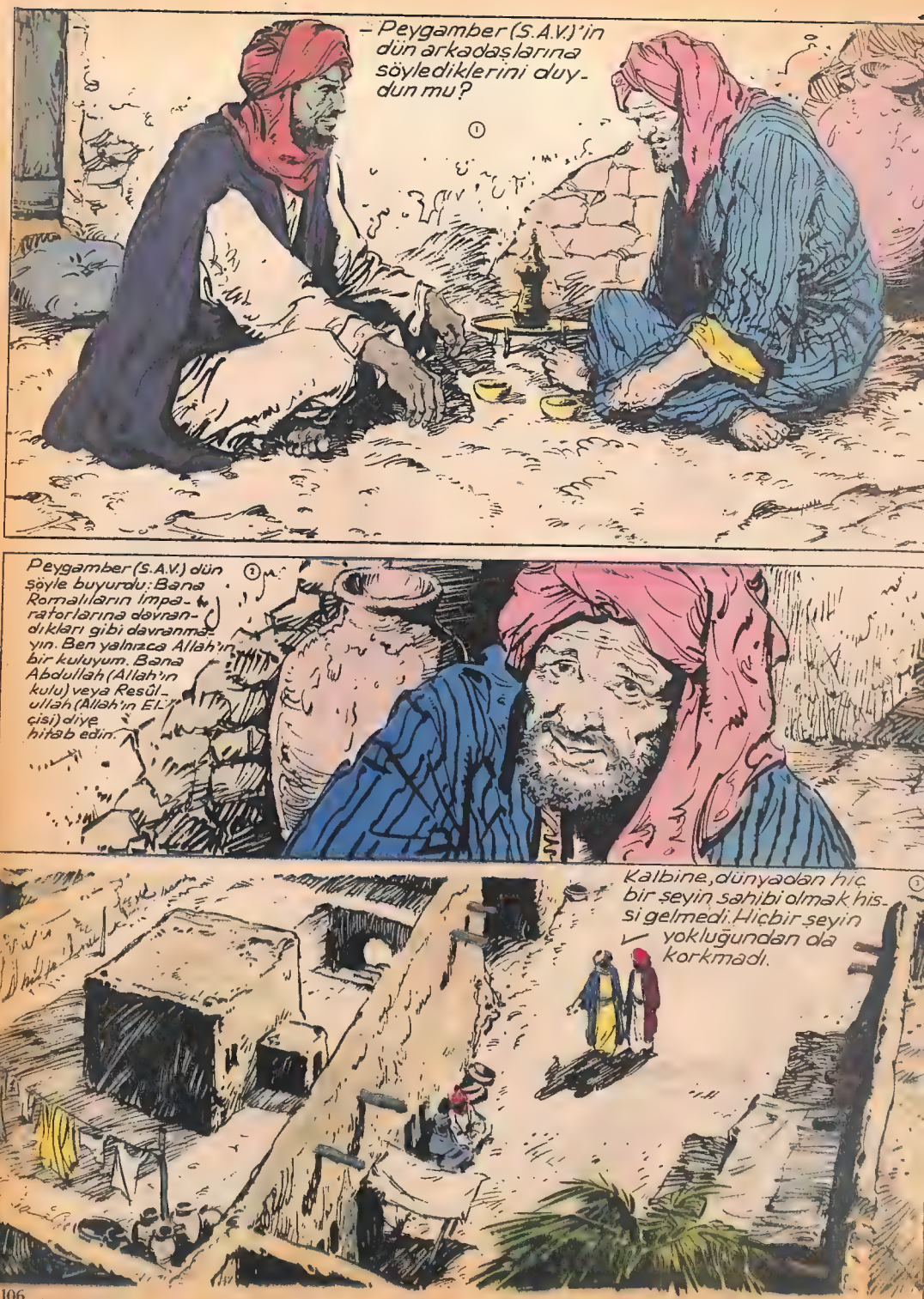
– Peygamber (S.A.V.)'in dün arkadaşlarına söylediklerini duydun mu?
Peygamber (S.A.V.) dün şöyle buyurdu: Bana Romalıların İmparatorlarına davrandıkları gibi davranmayın. Ben yalnızca Allah'ın bir kuluyum. Bana Abdullah (Allah'ın kulu) veya Resûlullah (Allah'ın Elçisi) diye hitab edin.
Kalbine, dünyadan hiç bir şeyin sahibi olmak hissi gelmedi. Hiçbir şeyin yokluğundan da korkmadı.

①

Peygamber (S.A.V.) elbisesini kendi elleriyle yıkıyor ve yamıyor. Kendi işlerini de kendisi görüyor.
– Şüphesiz O'nun elbise konusunda gösterdiği tevâzu, yemek konusunda gösterdiği tevâzu ile aynıdır.

Böylece Peygamber (S.A.V.) müslümanların örnek aldıkları bir kişi olmuştu. Arkadaşlarıyla sohbet ediyor, aralarına katılıyordu. Kendisini davet eden bir köle, bir yoksul da olsa mutlaka gidiyordu. Hastaları ziyaret ediyor, onlarla sohbet ediyordu. Karşılaştığı kimselere önce selâm veriyor ve tokalaşıyordu. Daima tebessüm eder ve herkese iyi davranırdı.
Allah'ın Elçisi'nin Medine'ye gelişinden birbuçuk yıl kadar sonra, Medine Yahudilerinin en ileri gelenlerinden olan Abdullah b. Selâm'ın islâmı kabul edişi diğer Yahudiler tarafından endişe ile karşılanmıştı.

②

Sonra da bir araya toplanarak Peygamber (S.A.V.)'e tuzak kurmanın yollarını aradılar. Akılları sıra, O'nu zor duruma düşürerek, müslümanları şüphe içine sokacaklardı.
1
Müslümanların arasına girip, onları şüpheye sevkedecek bir takım sorular soralım.
Mesela diyelim ki: Peygamberiniz dünyayı Allah'ın yarattığını söylüyor, peki Allah'ı kim yarattı?
2
...ahut "Allah ve Elçisinden ne bekliyorsunuz? Para ve mevki mi?" diye soralım. Allah'tan mal istedikleri zaman onun fakir olduğunu göreceklerdir.
3
4
Kendisine, ondan önceki bütün peygamberlerin Beyt-i Mukaddes'e gittiklerini hatırlatalım. Böylece O'nu Medine'den uzaklaştırmış oluruz.

①

Peygamber (S.A.V.) Yahudilere Allah'ın şu sözleri ile cevap verdi: "De ki, Allah birdir. Allah (herkesin kendisine muhtaç olduğu) mükemmel bir güçtür. Doğmamıştır, doğurmamıştır. O'nun hiçbir benzeri ve dengi de yoktur."

②

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
"(Ey Resûlum, vahyin gelmesi için) yüzünün göğe doğru çevrilip durduğunu görüyoruz. Bunun için, seni razı olacağın bir kıbleye çevireceğiz. Şimdi yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Ey mü'minler, siz de her nerede olursanız, yüzünüzü, namaz vakitlerinde o Mescid tarafına çevirin. Şüphe yok ki kendilerine kitap verilenler, bu kıble çevrilişinin Rableri tarafından hak olduğunu bilirler. Allah ise onların inkârlarından ve yapacaklarından gâfil değildir." K. 2/144

③

Böylece Allah, O'na bir buçuk yıl kadar sonra, Medine'de Hz. İbrahim ve İsmail'in inşâ ettikleri Mescid-i Haram'ın müslümanların kıblesi olduğunu vahy yolu ile bildirmişti.

-İntikamımızı almadan rahat edemeyeceğiz. Kureyşliler bütün mallarımıza el koydular. Mallarımızı zorla geri almalıyız!.

Peygamber (S.A.V.) ise bir yandan Yahudileri sindirmek için siyasi bir plan uyguluyor, diğer yandan Mekke'lileri, herkesi istediği dine inanmakta serbest bırakmaya davet ediyordu.

Allah'tan, müslümanlar, çok geçmeden Yahudilerin bir takım sabotajlar peşinde koştuğunu anlayarak, onları camiden dışarı kovaladılar. Sonra da onlarla sohbeti ve bir arada bulunmayı yasakladılar. Bu esnada Muhacirler, anavatanları Mekke'ye karşı giderek daha fazla özlem duymaya başlamışlardı. Bir yandan da o şehirden çıkmaya zorlanmış olmaları güçlerine gidiyordu.

Kureyşli'ler, önceden de söylediğimiz gibi, ticaret kafilelerini daima muhafızlarla takviye ederek, saldırılara karşı tedbir alıyorlardı.

Hassan b. Sâbit:

Peygamber (S.A.V.) aslında Kureyşli'lerle savaşmak istemiyordu. Fakat Mekke halkını, müslümanlarla barış içinde geçinmeye zorlayacak bir yola başvurmanın gerektiğine de inanıyordu. Çünkü Mekke'lilerin Mekke-Şam arasında ticaret malları götürüp getiren kafileleri Medine yakınlarından geçiyordu.

① Bu noktadan hareket
Peygamber Efendimiz
Hicretin 2. senesinde
Abdullah b. Cahş el-Es
di'nin kumandası alt
daki bir grup muhaci-
ri, Mekke ile Taif ara-
sında kalan Nahle
mevkiine göndere-
rek, Kureyşli'leri
gözetleyip, durumla-
rını öğrenmekle
görevlendirdi.
Haram ayları'nın girmesine de çok az bir vakit kalmış-tı.
②

③
Nahle'ye gönderilen gruptan Saa'd b. Ebû Vakkas ile Utbe b. Gazvân, kaybolan deve-lerini aramak için toplulук-tan ayrılınca,

Kureyşli'ler
karşılaştılar
Kureyşli'ler
onları esir
aldı.
④

Bu sırada Abdullah b.Cahş'ın kumandası altındaki grubun konakladığı yerden Kureyşlilere ait bir ticaret kafilesi geçiyordu.

① Orada bulunan müslümanlar durumun Kureyşli'lere saldırmak için müsait bulunduğu konusunda görüş birliğine vardılar. Bunun üzerine müslümanlardan birisi kafileye bir ok attı. Atılan ok Hadrami'nin oğlu Amr'a isabet ederek ölümüne sebep oldu. Daha sonra müslümanlar topluca saldırıya geçerek kafilenin işini bitirdiler. İki kişiyi de esir aldılar.

② Kureyşli'ler bu olayı bir propaganda vesilesi yaparak, Muhammed ve arkadaşlarının Haram ayları'nın mukaddesliğini bozduklarını, kan döktüklerini ve kervanda bulunan mal ve paralara el koyarak, insanları esir aldıklarını sağa sola yaymaya başladılar.

③ Bunun üzerine şu âyetler nâzil oldu.

"Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Haram olan ayda savaşın hükmü nedir diye sana soruyorlar. De ki: O ayda savaş yapmak büyük günahtır. Fakat küfür ve inkârla insanları Allah yolundan çevirmek, Mescid-i Haram'da tavaf ve namazdan alıkoymak, Peygamberi ve ashâbını Mekke'den çıkarmak Allah katında daha büyük bir günahtır. Allah'a ortak koşma (fitne), müslümanların haram ayda yaptıkları savaştan da beterdir.."

K., 2/218

Bu ayetler müslümanların gönlüne su serpmişti. Kureyş daha sonra esirlerin geri verilmesini istedi. İçlerinden birini de bu konuyu görüşmek üzere Abdullah b. Cahş'a gönderdi.

①

②

– İki adamımıza karşı size fidye ödeyelim.

– Peygamber (S.A.V.) Sa'd b. Ebi Vakkas ve Utbe b. Gazvan iade edilmeden ödeyeceğiniz fidyeyi kabul etmeyeceğimizi bildirdi.

③

Bunun üzerine Sa'd ve Utbe Medine'ye döndüler. Peygamber (S.A.V.)'de Kureyşlilerin fidye verme isteğini kabul etti. Ama bu arada iki esirden Hakem b. Kaysan müslüman olduğu için Mekke'ye dönmeyi kabul etmedi.

Abdullah b. Cahş'ın Seriyyesi (1) İslâm politika hayatında yeni bir atılım noktası sayılırdı. Böylece bu Seriyye İslâm dini aleyhinde çalışanlarla savaşmak için kurulmuş oluyordu.

④

(1) Seriyye, Peygamber (S.A.V.)'in yapılmasını istediği savaşa katılan gruptur. Her Seriyye'nin bir kumandanı vardır ve o kumandan Seriyye'nin icraatlarından sorumlu tutulurdu.

① Hicretin ikinci yılıydı. Sonbaharın ilk günlerinde Ebû Süfyan büyük bir ticaret kafilesi ile Şam'a doğru Mekke'den yola çıkmıştı. Müslümanlar dönüş esnasında kafilenin yolunu kesmeye karar verdiler. Peygamber (S.A.V.) Talha b. Ubeydullah ile Said b. Zeyd'i gözcü olarak gönderdi. Bunlar kervanın dönmek üzere olduğu haberini getirince, müslümanlar kervana hücum etmek için Medine'den ayrıldılar.

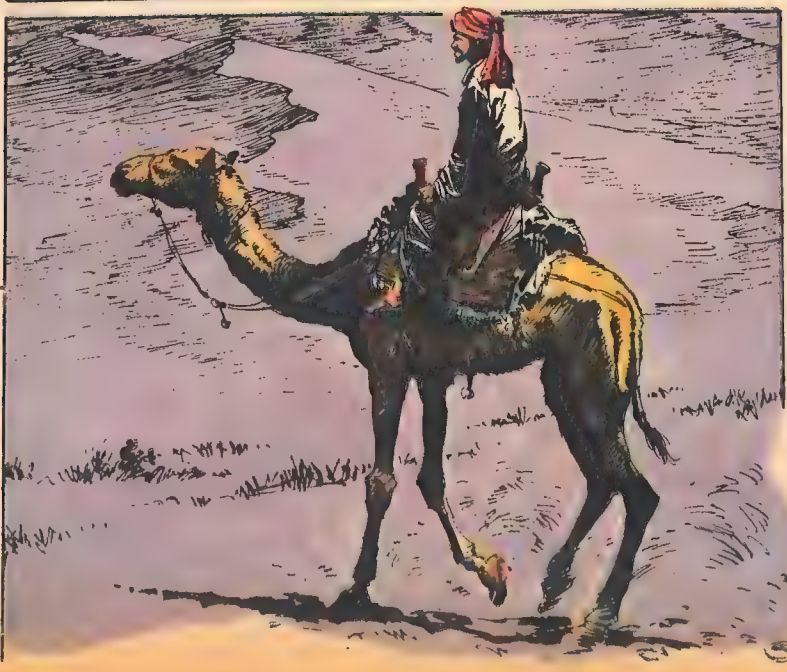

Ebû Süfyan kervanın saldırıya uğrayacağını öğrenince, müslümanlara karşı koyamayacağını anladı. Çünkü kervanda muhafız olarak sadece kırk kişi vardı. Damdama b. Amr el-Gıfari'yi, biraz para vererek, alelacele Mekke'ye gönderdi. Maksadı Mekke'den silahlı muhafızları yola çıkartıtarak kervanın emniyetini garanti altına almaktı. Damdama Mekke'ye yaklaşınca, devesinin kulaklarını kesti, burnunu kanattı ve kendi gömleğini de yırttı. Sonra da Mekke'ye girerek :

②

① Ey Kureyşliler! Mallarınız.. Mallarınız! Ebû Süfyan'ın getirmekte olduğu mallarınıza Muhammed ve arkadaşları el koymak üzere! Hemen yetişin, yardım edin, yardım!.. diye bağırdı.

③ Ebû Cehil, Damdama'nın söylediklerini duyunca Kâ'be'de bulunan halka hitab ederek: – Ey Kureyşliler! Mallarınızı ve kervanınızı savunmak için acele edin. Savaşmayacak durumda olanlar yerlerine başkalarını göndersin! diye bağırdı.

Ebû Leheb hariç bütün Mekkeliler savaşmak üzere yola çıkmışlardı. Ebû Leheb yerine As b. Hişâm'ı göndermişti. Ebû Süfyan'ın çağrısına uyarak savaşmaya giden Mekke'lilerin sayısı böylece 100'ü atı olmak üzere 950 kişiye ulaşmıştı. ③

④

Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

"O vakit Allah, yük kervanı ve silâhlı birlikten birini size vaad ediyordu ki, sizin olsun. Siz de silâhı bulunmayan kervanın size ait olmasını arzu ediyordunuz. Halbuki Allah, ayetleriyle hakkı ve İslâm'ı açığa vurmayı ve kâfirlerin arkasını kesmeyi diliyordu."

K., 8/7

Ramazan ayının onsekizinci günü Peygamber (S.A.V.) yanında Hz. Ali, Ebû Bekir es-Sıddîk ve Abdürrahman b. Avf ve diğer arkadaşlarıyla birlikte Medine'den çıktı.
Önlerinden giden iki atlı ise iki siyah sancak taşıyorlardı.

①

Hassan b. Sâbit:
Müslümanların tamamı üç yüz kişi kadardı.
Zefiran Vadisi denilen bölgeye gelince burada konakladılar.
Bu sırada Kureyşlilerin kervanı savunmak için Mekke'den ayrılmış oldukları haberini aldılar.
Bunun üzerine Peygamber (S.A.V.) hemen hücum emri vermekten çekindi. Arkadaşlarını bir araya toplayarak görüş alışverişinde bulundu. Ensar, Akabe biatını hatırlatarak, sonuna kadar savaşacaklarını söylediler.
Sa'd b. Maaz ise şunları söyledi:

②

-Şüphesiz bizler Allah'ın Resûlü'ne inandık ve O'nun söylediği şeylerin doğru olduğuna şahit olduk. Muhammed'i bize gönderen Allah'a yemin ederim ki, şayet Peygamber (S.A.V.) denize girerse tereddütsüz bizde arkasından denize gireriz. İçimizden hiç kimse geri dönmez.!..

③

Öte yandan Kureyş ileri gelenleri de kendi aralarında görüş alış verişinde bulunuyorlardı. Ebû Süfyan:
-Sizler, develerinizi, mallarınızı ve kendi adamlarınızı korumak için Mekke'den yola çıktınız. Artık kervan kurtulduğuna göre Mekke'ye dönebiliriz dedi.

④

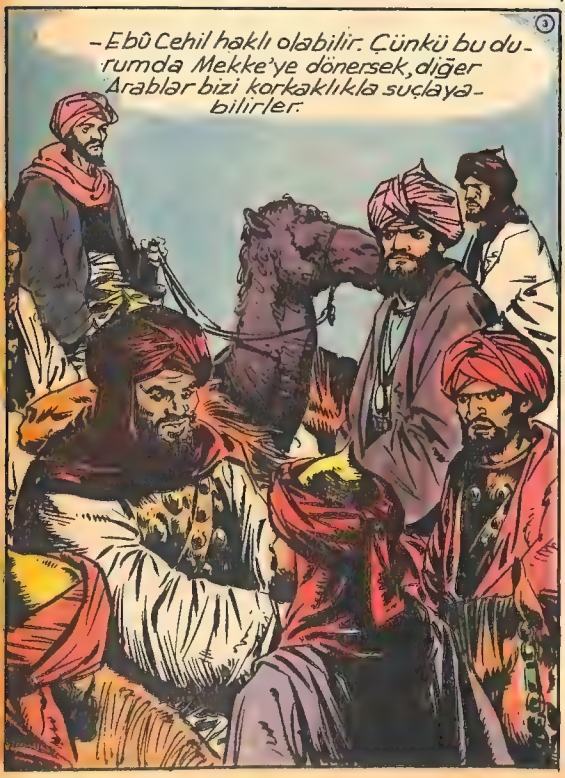

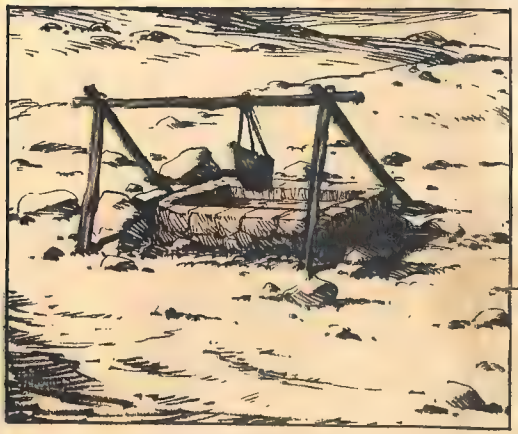

Bu sırada müslümanlar çoktan Bedir kuyusuna yaklaşmışlar ve Kureyş kafilesinin geçeceği yolun kenarına bir su havuzu yapmışlardı. Sonra da Peygamber (S.A.V.) ve ileri gelen arkadaşlarının istirahat etmesi için bir çadır kurmuşlardı. Çadır, savaşçıların bulunduğu yerden biraz uzakça yere kurulmuştu.

..ve bir müddet sonra Kureyş kafilesi de Bedir yakınlarına geldi.
Ebû Cehil:
"- Gelin şu kum tepesinin arkasına saklanarak Muhammed ve arkadaşlarına iyi bir sürpriz yapalım da köklerini kazıyalım" dedi.

Fakat Kureyşli'lerden Esved b. Abdulesed müslümanların Bedir kuyusunun arkasına mevzilenmiş olduklarını görünce, havuzu yıkmak için ileri atıldı. ①

Hz. Hamza onu karşıladı. İndirdiği bir kılıç darbesiyle bacağını keserek sırt üstü düşürdü. Sonra da ikinci bir darbe indirerek işini bitirdi. ②

Bu sırada taraflar karşılıklı olarak hücuma geçtiler. Önce âdet olduğu şekilde ileri fırlayan muharipler arasında söz düellosu ve ikili çatışmalar oldu. Arkasından da şiddetli bir savaş başladı. ③

Bu arada, daha önce kendisine feci şekilde işkence eden Ümeyye b. Halef'i gören Hz. Bilal:
— Ey Allah'ın ordusu! Kâfirlerin başı Ümeyye b. Halef burada! Onu daha bırakın. Ya o ölecek, ya ben!, diye bağırdı.

Fakat müslümanlar toptan Ümeyye'nin üzerine hücum ederek işini bitirdiler.

Daha sonra Ebû Cehil'i de öldürdüler.

Bu sırada şu âyetler nazil oldu:
"Ey Mü'min'ler, düşmandan intikam almak için eğer bir ceza ile mukabele edecek olursanız, ancak size yapılan azab ve cezanın misli ile karşılık verin. (Daha fazla ileri gitmeyin) Sabrederseniz, and olsun ki, bu tahammül eden için daha hayırlıdır."

K., 27/136

Gerçek şuki, müslüman muharipler emsalsiz bir kahramanlık örneği vermişler ve cesurca savaşmışlardı. Savaş sırasında "Allah birdir, Allah birdir" diye bağırıyorlardı.

Hassan b. Sâbit anlatmaya devam ediyor:
Bu olay Ramazan Ayı'nın 17. ci günü meydana gelmişti. Bedir Savaşı sırasında muhacirler 14, Ensar ise 8 şehit vermişti. Kureyşli'lerden ise 70 kişi öldürülmüş, 70 kişi de esir alınmıştı. Ebû Süfyan ve Amr b. El'as'ın da aralarında bulunduğu diğer Kureyşli'ler mallarını bırakarak kaçmak zorunda kalmışlardı. Peygamber (S.A.V.) ganimet olarak alınan malları, müslümanlar arasında eşit olarak dağıttı. Kendisi hiç bir şey almadı. Daha sonra Kureyşli'ler esir düşen arkadaşlarını kurtarmak için fidye teklif ettiler. Allah'ın Elçisi onların fidye verme isteklerini kabul etti.

①

Böylece Mekke'lilerin gururu kırılırken, müslümanların şerefi yükselmişti. Savaştan birkaç gün sonra Ebû Leheb kahrından ölmüştü. Savaştan hemen sonra Peygamber (S.A.V.) Abdullah b. Revaha ile Zeyd b. Harise'yi zafer müjdesini vermek için hemen Medine'ye gönderdi.

②

Böylece Hind halkı müslümanlara karşı kışkırtmaya başladı. Bedir Savaşı'nda uğradıkları yenilginin acısıyla Ebû Süfyan da fırsat kolluyordu. Nihayet Mekke halkından 200 kadar müharip toplayarak gizlice Hind'den çıktılar.

Medine yakınlarına gelince, sabaha doğru bahçelerinde çalışan iki çiftçiyi öldürdüler. ①

Daha sonra da şehir dışında bulunan iki eve hücum ederek ateşe verdiler. ②

③ Sonra da Medine'lilerin peşlerine düşmesinden çekinerek geri döndüler ve gizlice Mekke'ye girdiler.

④ Bedir Savaşı'nın üzerinden bir yıl geçmişti. Bir gün Ebû Süfyan Mekke'lileri bir araya toplayarak "Medine'de bulunan Muhammed'e karşı savaş açmamız gerekiyor. Bedir Savaşı'ndan sonra elde ettiğimiz para ve mal yeni bir ordu kurmaya yetecek miktardadır. Bu yüzden hemen hazırlıklara başlayalım." dedi.

⑤ Kureyş kadınları da bu savaşa, erkeklerinin yanında katılmakta ısrar ettiler.

Böylece bir müddet sonra Kureyşli'ler kadınlarıyla birlikte savaşmak üzere şehirden çıktılar. Kadınların başlarında Hind vardı. Kureyşlilerin ordusu 3000 kişilik bir kuvvetten ibaretti. Bunların 200'ü atlı, 300'ü develi idi. Ayrıca 700'ü zırhlı elbiselere sahipti. Çok geçmeden Uhud dağının eteklerinde konakladılar. Uhud dağı Medine'ye beş km. mesafede idi. Kureyş'li kadınların koro halinde söyledikleri şarkılar dağ eteklerinde yankılanıyordu:

Yazıklar olsun Abduddar oğullarına
Yazıklar olsun korkak ve ödleklere
Vurun yiğitlerimiz bütün gücünüzle

① Medine'liler çok geçmeden Kureyşli'lerin kapıya dayandıklarını öğrendiler. Ayrıca Kureyşlilerin hayli kalabalık olduklarını da anladılar.

② Sabahleyin Kureyş'li savaşçılar Medine açıklarına gelerek, meydan okumaya başladılar. Sonra da at ve develerini Medine'lilerin tarlalarına sürerek mahsullerini telef ettiler.

③ Sonra da eli silah tutan herkese bütün gece savaş hazırlığı yapmasını emretti.

④ Hassan b. Sâbit devam ediyor:

Peygamber (S.A.V.) şehirde savunma yapmayı daha uygun bulmuştu. Çünkü bu durumda Mekke'liler saldırırlarsa Medine halkı kendisini daha iyi savunabilir ve belki de galip gelebilirdi.

Medine halkı o geceyi camide geçirdi. Hepsi de silâhlıydı. ①

Hassan b.Sâbit: Sabahleyin müslümanlar, Peygamber (S.A.V.)'e ne yapacaklarını sordular. Bilhassa gençler, şehir dışına çıkarak çarpışmak istediklerini bildirdiler. Çünkü onlara göre Medine'de kalarak savaşmak başkaları tarafından korkaklıkla suçlanmak için bir bahane olabilirdi. ②

Peygamber (S.A.V.) büyük çoğunluğun da aynı görüşte olduğunu anlayınca savaşı Medine'nin dışında sürdürmeyi uygun buldu. ③

④ Böylece müslümanlar tekbirler getirerek Medine'den çıktılar.

Fakat Abdullah b.Ubeyy b.Selûl bu duruma gücenmiş ve Peygamber (S.A.V.)'in çoğunluğun görüşüne uyarak şehir dışına çıkmasını hoş karşılamamıştı. Müslümanlar beşyüz kişilik bir kuvvetle savaşmaya gidip Uhud'a varırken O İslâm ordusunun üçte birini teşkil eden adamlarıyla şehirde kalmıştı. ⑤

Hz. Hamza hemen ileri atılarak Kureyş ordusunun beyni durumunda olan kişiye saldırdı:
-Geber! Geber!.
5

Daha sonra Kureyşli'ler müslümanları yandan sarmak amacıyla hücuma geçtiler.
4

Bu arada Hint, Habeşistan'lı bir köle olan Vahşi'ye, Hamzayı öldürürse çok para vereceğini söylemiş ve hatta Vahşi'nin efendisi Cübeyr b. Mut'im den, Muhammed'in amcasını öldürmesi halinde azad edileceği konusunda söz almıştı. ①

Vahşi, mızrağı Habeşistan usulü atıyordu. Bu yüzden attığı mızrak kolay kolay hedefini şaşırmıyordu. Savaş sırasında Vahşi Hz. Hamzayı kollamaya başladı. Ona iyice yaklaşınca da mızrağını fırlattı. Atılan mızrak Hz. Hamzanın böğrüne saplandı ve şehid düşmesine sebep oldu. ②

rtık zafer müslümanlarındı. Kureyşli'ler de yeleceklerini anladıklarıçin yavaş yavaş geri ekiliyorlardı. Ama Hz. amza'nın şehid olduunun duyulması bazı üslümanlar arasında aniğe sebep oldu. Bu etmiyormuş gibi, bir le Peygamber'imizin aha önde Uhud dağın stratejik bir yerie yerleştirdiği okçuır mevzilerini terketişlerdi.. Bu durum k geçmeden savaşın üslümanlar aleyhine önmesine yol açtı. ③

Mekke'lilerin kumandanı olan Halid bin Velid müslümanları arkadan kuşatarak yeni bir saldırıya geçti. Müslümanlar ne yapacaklarını şaşırdıkları için pek çok zayiat verdiler. Böylece iki kuvvet arasında kalan müslümanlar savaşı kaybetmeye başlamışlardı. ④

⑤

Bu sırada bazıları Peygamber(S.A.V.)'in öldüğü haberini yaydılar. Bu haber müslümanların moralini daha da çökertti. Bazı müslümanlar kaçmaya başladılar. Ama Kureyşli'ler tarafından yakalanarak feci şekilde öldürüldüler.

Hendek yakınlarına düşen evler boşaltıldı. Ayrıca hendeğin biraz gerisine savunma gayesiyle büyük kayalar yerleştirildi. Kısacası müslümanlar kendi çaplarında hazırlandılar. ①

Kureyş, Fezâre oğulları, Eşca, ② Murre oğulları, Sa'd oğulları ve Esed oğulları gibi kâfirler Medine çevresindeki hendeği görünce bayağı şaşırdılar. Çünkü onları böylesine bir savunma şekli beklemiyorlardı.

Böylece kâfirler Medine civarına kamp kurup şehri muhasara ettiler. Hendekten geçemiyorlardı. ③

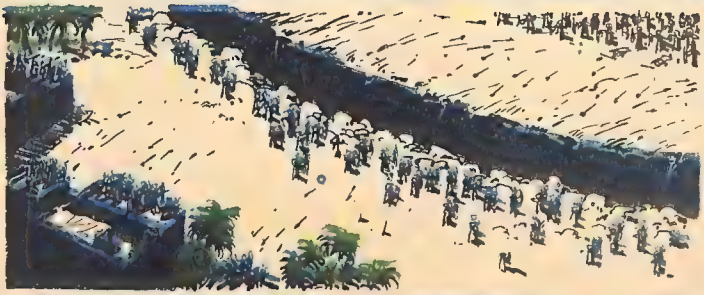

Yirmi gün sadece karşılıklı söz düellosu ve ok atmakla vakit geçirdiler. ④

⑤ Hatta bazıları süratle atlayarak hendeği geçmeye çalıştılarsa da, hepsi de düşerek boyunlarını kırdılar. Tabii bu durum öbürlerinin moralini bozdu.

Bu uzun kuşatma esnasında Kureyşliler, Medine içinde yaşayan Kuraya oğulları gibi bazı Yahudi kabilelerini kandırarak müslümanlarla yaptıkları saldırmazlık paktını bozdurmaya çalıştılar. Fakat umdukları-nı elde edemediler. ①

Kuşatmanın yirmibirinci gü-nünün gecesi başlayan şiddetli bir fırtına sonucu ortalık ana baba gününe dönmüştü. ②

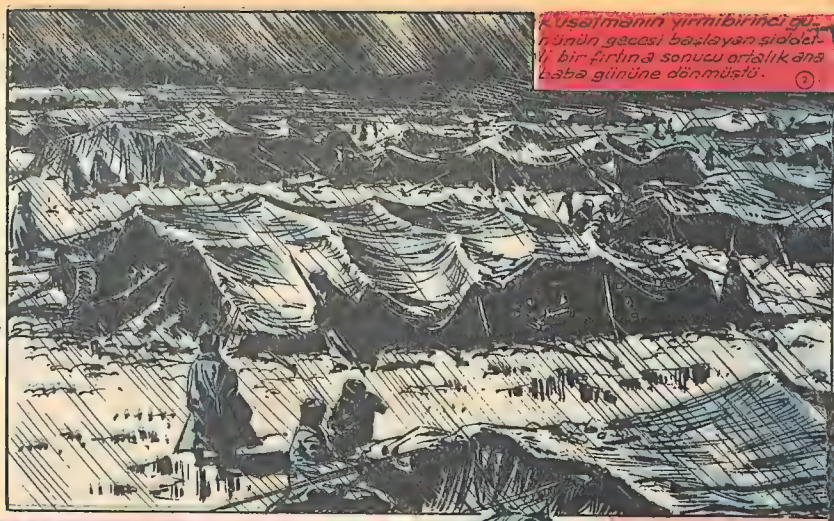

Kureyşliler ne yapacaklarını şaşırmışlardı. ③

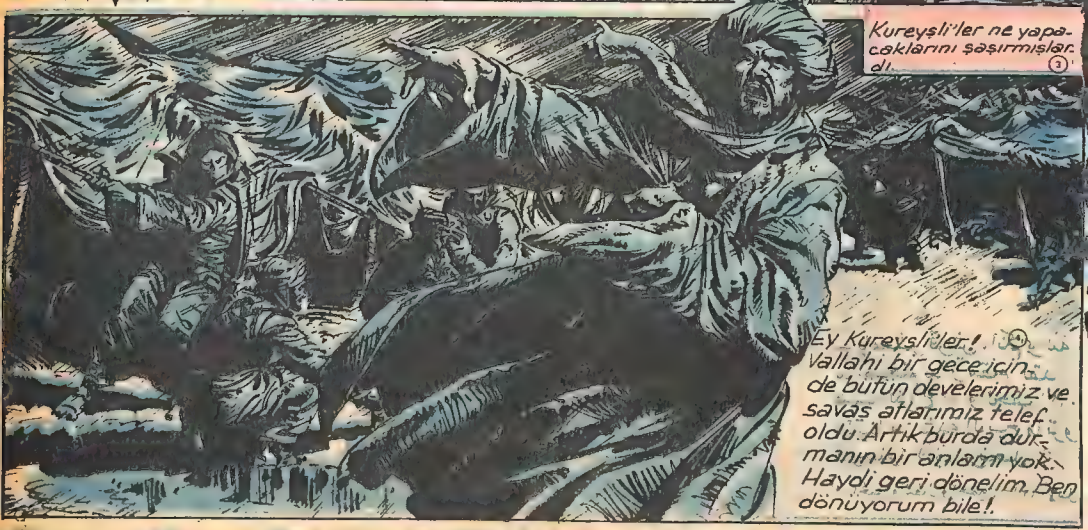

Ey Kureyşliler! Vallahi bir gecede bütün develerimiz ve savaş atlarımız telef oldu. Artık burda durmanın bir anlamı yok. Haydi geri dönelim. Ben dönüyorum bile! ④

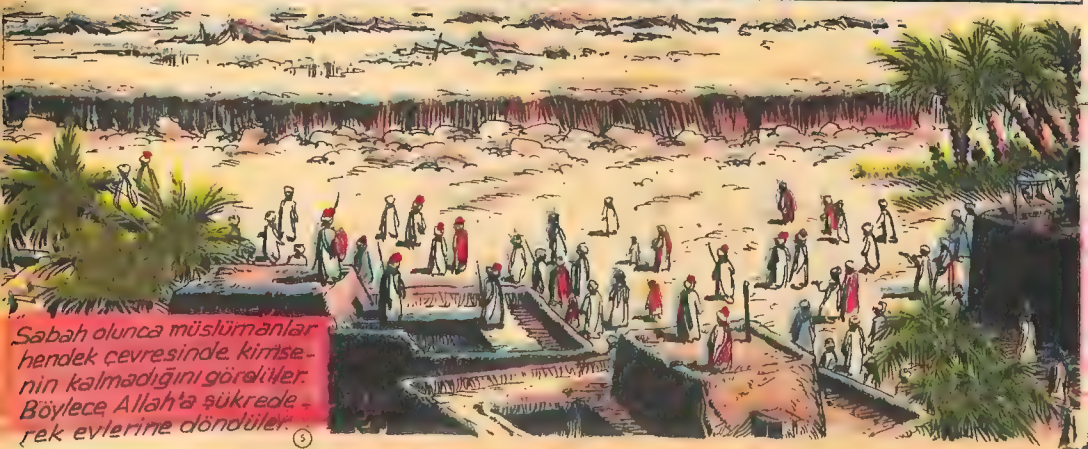

Sabah olunca müslümanlar hendek çevresinde kimsenin kalmadığını gördüler. Böylece Allah'a şükrederek evlerine döndüler. ⑤

① Hassan b. Sâbit:
Peygamber (S.A.V.)'in ve müslümanların gerek Hendek Savaşı'nda elde ettikleri başarı ve gerekse Medine'de yaşayan Yahudi Kabilelerine karşı kazandığı üstünlük, neticede diğer Arablar'ı müslümanlarla olan ilişkilerini yeniden gözden geçirmeye sevketti. Bu arada Peygamber (S.A.V.) Allah'tan gelen vahiyler doğrultusunda müslümanların sosyal ve siyasi hayatlarını düzenlemeye devam etti.

② Kadın erkek ilişkilerini öylesine ideal bir şekilde tanzim etti ki, kadın erkek ilişkilerinin normal olmadığı bir toplumun parçalanmaya mahkûm olduğu anlaşılmaya başladı. Şarap içmek, kumar oynamak, domuz eti yemek gibi Allah'ın haram kıldığı fiilleri yapmanın bir topluma sadece zarar vereceği anlaşıldı. Ama namaz kılmak, oruç tutmak, zekat verip hacca gitmek gibi Allah'ın insanlara yapmalarını emrettiği fiillerin de topluma sadece iyilik getirdiği görülmeye başladı. Müslümanlar arasında ki kardeşlik, sadece toplum hayatını düzene sokmakla kalmıyor aynı zamanda kul ile Rabbı arasındaki ilişkileri de düzenliyordu.

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
«Ey insanlar! İnanasınız ve bilesiniz ki, şarap, kumar, putlar ve fal okları sadece Şeytan'ın pis işlerindendir. Öyleyse onlardan uzak durunuz ki, huzur bulasınız.

K., 5/90.

Hassan b.Sâbit:
Peygamber(S.A.V.)'in ve Mekke'li müslüman-
arın Medine'ye göç etmelerinden sonra tam
altı yıl geçmişti. Bir gün Allah'ın Elçisi ani-
den Mekke'ye girmeye karar verdiğini açık-
adı. Yapılan görüşmeler sonunda Mekke-
liler müslümanlarla barış yapmak mecbu-
riyetinde olduklarını anladılar. Sonra da
Peygamber(S.A.V.)'le 10 yıl süreli bir anlaşma
imzaladılar.

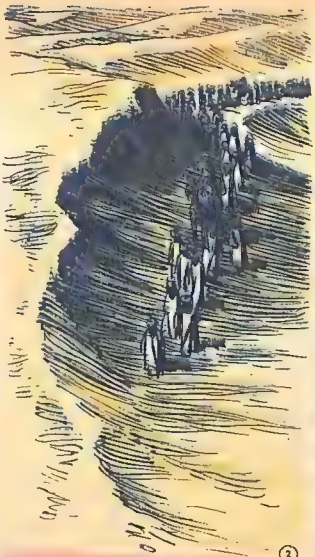

Bu anlaşmaya göre, Medine müslümanlarından isteyen Hacc ve Umre yapmak için Mekke'ye gidebilecek, yahut Yemen ve Taif'e gitmek isterse güvenlik içinde olacaktı.

Mekke halkından veya onlara bağlı olarak Şam ve diğer doğu illerinden Medine'ye geleceklere de dokunulmayacaktı. Hicretin altıncı yılında yapılan bu barış anlaşmasına Hudeybiye Anlaşması adı verildi.

Bu anlaşmanın imzalanmasından sonra İslâm her tarafta yayılmaya başladı. Daha sonra Peygamber Efendimiz Bizans İmparatoru Heraklius'a, İran Kralına, Habeşistan Hükümdarına ve diğer komşu ülkelerin yöneticilerine elçiler ve mesajlar göndererek, onları İslâm'a davet etti.

"Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm."

"Allah'ın kulu Muhammed'den, Rum'un büyüğü Heraklius'a. Doğru yolda yürüyenlere ve hidayete erişenlere selam olsun; İmdi: Seni İslâm dinine girmeye ve onu desteklemeye davet ediyorum. Sen müslüman olursan, halkında müslüman olur. Allah bunun mükâfaatını sana iki katıyla öder..."

Allah'ın Elçisi
Muhammed(S.A.V.)

Hayber kalesi'nin müslümanlar tarafından zaptedilmesinden sonra, bölgede bulunan diğer kabileler korkuya kapıldılar. Böylece müslümanlarla savaşa girmeden mallarının yarısını Medine'lilere vermeye razı olarak kabullendiler. ①

Ama ya Hassan, Peygamber (S.A.V.)'in gönderdiği mektuplara komşu ülke yöneticilerinin ne cevap verdiklerini anlatmadın. ②

Hassan b.Sâbit : ③

Roma İmparatoru Heraklius, İslâm Elçisi Haris el-Gassani'yi dinledikten sonra, Resulullah'a ve müslümanlara karşı savaş açmak gerektiğini söyledi. İran hükümdarı Kisra ise Peygamber(S.A.V.)'in mektubunu yırttı. Peygamber, bunu öğrenince "Allah'da onun ülkesini parça parça etsin, dedi. Ama İranlıların Yemen'deki valisi Arap ülkelerindeki bu yeni kuvvetin gelişmekte olduğunu görerek, Peygamber(S.A.V.)'in çağrısına uydu.

Böylece onun İslâm dinine girmesi ve müslümanlara katılması, İslâm ordusunun Arap Yarımadası'nın güneyele kuvvetlenmesine yol açtı. Habeşistan kralı ise daha nazik bir cevap verdi ve Peygamber(S.A.V.)'e hediyeler gönderdi. Sonra da vaktiyle ülkesine sığınmış olan müslümanlar için iki gemi hazırlatarak, Peygamber (S.A.V.)'in isteği üzerine Medine'ye gönderdi. Mısır meliki Mukavkıs ise, komşu ülkelerin hükümdarlarının kızmasından çekinerek, İslâm dinini kabul edemiyeceğini bildirdi.

Böylece müslümanlar Medine'de derli toplu olarak yaşamaya başladılar. Huzur ve sükûn içindeydiler. ④

Hassan: ⑤

Hudeybiye Anlaşması'nın üzerinden bir yıl geçtikten sonra Peygamber(S.A.V.) müslümanlar'a Mekke'ye gitmek üzere hazırlık yapmalarını buyurdu.

Mekke halkı Peygamber (S.A.V.)'in ve müslümanların geleceği haberini duyunca, şehri terkederek, Mekke yakınlarında bulunan tepelere çadır kurdular. ①

Sayıları iki bini civarında olan müslümanlar ise Mekke'ye girdikleri zaman hep birden -Emrine amadeyiz! Emrine amadeyiz. Rabbimiz! dediler. ②

Hassan b.Sâbit: ③

Müslümanlar Kâbe'de yaptıkları tavafı tamamladıktan sonra Peygamber(S.A.V) Safa ve Merve tepeleri arasında yedi defa haliçe koştu. Sonra Merve tepesinde kurban keserek tıraş oldu. Böylece Umre'nin şartlarını yerine getirdi. Ertesi gün Peygamber (S.A.V.) Kâbe'ye gidere k, öğle namazına kadar orada kaldı. Buarada Bilal-i Habeşi Kâbe'nin damına çıkarak öğle namazı için ezan okudu.

Peygamber(S.A.V.) ve müslümanlar Mekke'de üç gün kaldılar. Onlar Medine'ye döner dönmez Halid b.Velid Mekke halkına şöyle seslendi :

-Ey Kureyşliler! Artık aklı başında olan herkes, Muhammed'in bir sihirbaz veya şair olmadığını anlamıştır. Onun söylediği sözlerin de Allah katından geldiği ortaya çıkmıştır. Bu yüzden aklı başında herkesin O'nun peşinden gitmesi gerekir!. ④

Fakat Ebû Cehil'in oğlu İkrime karşı çıkarak :

- Unutma ki, Muhammed senin babanın şerefini ayaklar altına aldı ey Halid! Amcanı ve amca oğlunu Bedir'de öldürdü. Kureyş kabilesinin hala O'nunla savaşmak istediğini görmü yormusun? dedi ⑤

-Bunlar cahillik döneminde kaldı, diye cevap verdi. Ve Halid devam etti :

- Ama ben, vallahi, hakikati gördükten sonra müslüman oldum!. ⑥

2
Fakat Halid b.Velid'in müslüman olmasından sonra Amr b.el-As, Osman b.Talha ve birçokları da müslüman oldu.

Hassan b.Sâbit:
4
Bazıları, Şam sınırında onbeş müslümanın pusuya düşürülerek öldürülmesi olayı üzerine Peygamber(S.A.V.)'in bu saldırı emrini verdiğini ileri sürüyorlar. Bazıları ise Gassanlı bir bedevinin, Peygamber'in Heraklius'a göndardığı elçiyi, Bizanslılar adına öldürmesinden sonra bu emrin verildiğini iddia ediyorlar.

Böylece müslümanlar Harise oğlu Zeyd'in kumandası altında Şam bölgesinde bulunan Mûte mevkiine doğru harekete geçtiler. Ebû Talib'in oğlu Cafer: – Allah'ın Elçisi bize kadınları, çocukları, savunmasızları öldürmememizi, evleri yıkmamamızı ve ağaçları kesmememizi emretti, dedi.
5

Şam bölgesi halkı Müslümanların ilerlemekte olduğunu öğrenince, Heraklius'un Şam valisi olan Şurahbil hemen civardaki kabilelere adamlar göndererek kuvvet toplamaya ve Heraklius'tan yardım istemeye başladı. Heraklius, Şurahbil'in çağrısına, kardeşi Teodor'un kumandası altında 200.000 kişilik bir ordu ile cevap verdi. ①

Müslümanlar, karşı tarafın çok büyük bir ordu toplayarak karşılamaya hazırlandığını öğrenince. Mevcut bölgesinde durarak, aralarında meseleyi görüşmeye başladılar. Bir kısmı: "– Hemen Peygamber (S.A.V.)'e bir mektup göndererek, düşmanın sayısı hakkında bilgi verelim. O, ya bize takviye kuvvetler gönderecektir, ya da daha önce verdiği emri yerine getirmemizi buyuracaktır ki, ona göre hareket ederiz," dediler. ②

Abdullah'ın bu sözleri askerler arasında heyecan yaratmıştı. Böylece diğerleri de:
– Abdullah'ın hakkı var, ya şehid oluruz, ya da zafere ulaşırız! dediler. ④

Revâha oğlu Abdullah ise: ③
– Ey millet, vallahi neden çekindiğinizi anlamıyorum. Siz buraya şehid olmak için geldiniz. Biz onlara karşı büyük güçlerle, kalabalık ordularla savaşacak değiliz. Aksine sadece Allah'ın bize ihsan ettiği iman gücü ile savaşacağız. Haydi ileri! Ya zafer, ya şehitlik! dedi.

Müslümanlar Müte köyüne yaklaştıkları bir sırada Bizanslılar büyük bir ordu ile saldırıya geçtiler. Böylece üç bin kişilik İslâm ordusu 200.000 kişilik Bizans orduları arasında çok şiddetli bir savaş başladı.
1
Harise oğlu Zeyd, Allah'ın Ekisi'nin kendisine verdiği sancağı kaparak Bizanslıların iç saflarına kadar ilerledi. Düşman tarafından mızraklanarak şehid oluncaya kadar da sancağı elinden bırakmadı. Daha sonra sancağı Ebû Tâlib'in oğlu Cafer kaptı. Sağ eliyle sancağı tutuyor, sol eliyle de Bizanslılara karşı amansız bir şekilde kılıç sallıyordu. Çok geçmeden Bizans askerleri onun sağ kolunu kılıçla koparadılar. Ama o sancağı yine bırakmadı. Göğsüyle destek vererek sancağı dik tutmaya çalıştı. Cafer de şehid edilince Revâha oğlu Abdullah sancağı kaptı. O da şehid edilinceye kadar kahramanca savaştı.
2

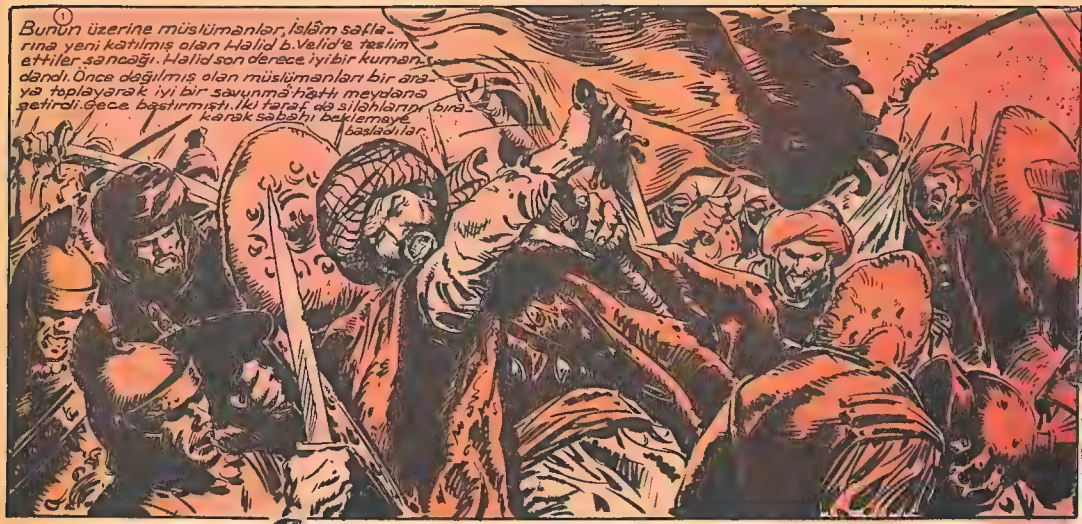

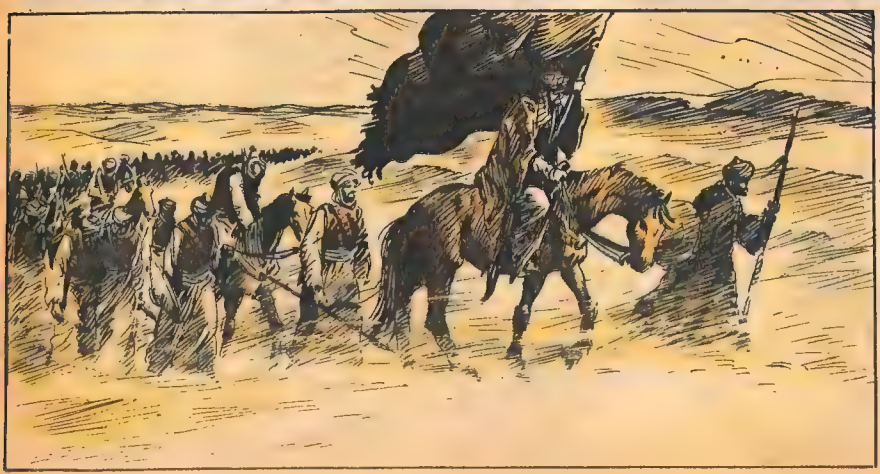

③ Halid, Bizanslıların uyuşukluğundan faydalanarak geri çekilme kararı aldı ve geriye kalan orduyu sağ salim Medine'ye getirdi.

Medine halkı, Halid b.Velid'in sehre yaklaşmakta olduğunu öğrenince müslümanların savaş meydanından çekilmesine çok sinirlenmişti. Hatta bir çoğu Halid b.Velid'in üzerine kum atarak:
—Seni kaçak! Allah'ın yolunda dövüşmekten kaçtınız! Kaçaklar sizi! diye bağırdılar.

②

Hassan b. Sâbit:
Fakat Allah'ın Elçisi halka o gün şu sözleri söyledi:
—"Hayır onlar kaçmadılar. İnşallah tekrar saldırmak üzere çekildiler."
O günden sonra Halid b.Velid herkes tarafından "Seyfullah" (Allah'ın Kılıcı) lakabıyla çağrılmaya başlandı. Çünkü ona bu lakabı Peygamber efendimiz vermişti.

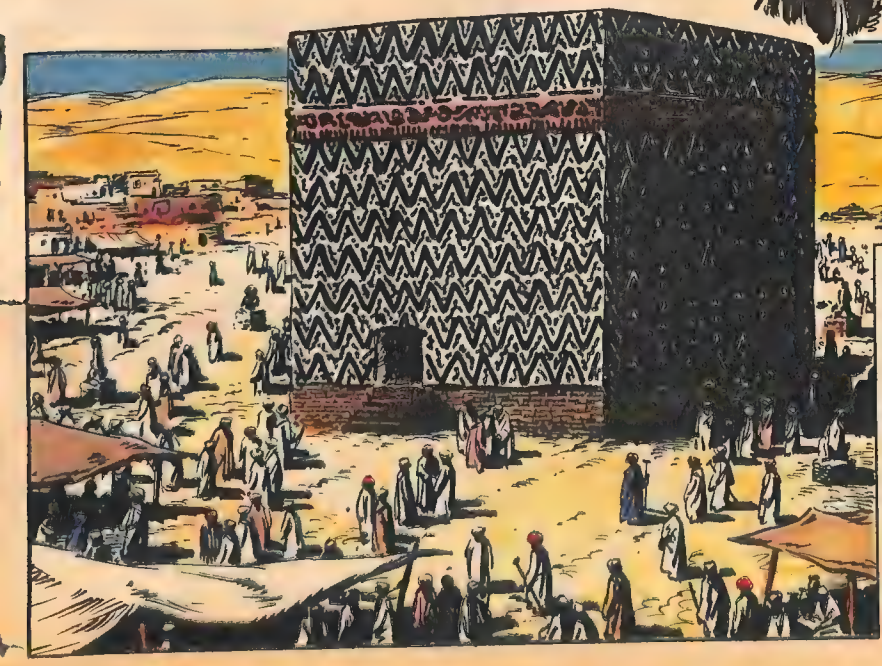

Bu arada Kureyşli'ler, Müte Savaşı'ndan sonr müslümanların zayıf düştükleri inancına k pılarak Deyl oğullarin Huzaa Kabilesinden in tikam almaları için kış kırtmaya başladılar. Huzaa oğulları durumu Peygamber (S.A.V.)'e a latınca, Allah'ın Elçisi, Mekke'lilerin, H.6. yıl Hudeybiye'de yapılar anlaşmayı bozdukları hüküm verdi. Sonra d Mekke'yi fethetmek ü re on bin kişilik bir or hazırlanmasını emre

③

ÇIKAN KISIMLARIN ÖZETİ

Hz. Muhammed doğduğunda bütün Arab Yarımadası koyu bir cehâletin içindeydi. Onları bu karanlıktan kurtaracak birini bekliyorlardı. Altı yaşında iken yetim ve öksüz kalan Hz. Muhammed, daha gençliğinden itibaren toplumunun gidişatından rahatsız olmaya başladı. 25 yaşında Hatice ile evlendikten sonra zaman zaman Hira mağarasına çekilir düşüncelere dalardı. Kendisine ilk Peygamberlik müjdesi geldiğinde kırk yaşında idi.

Üç yıl sonra dinini açık açık yaymaya başlayınca, hem kendisi hem de inananlar için hayat çekilmez hale geldi. Her türlü işkencelere uğruyorlardı. Hz. Muhammed Müslümanları Habeşistan'a gönderdi. Bu durum Mekkelileri daha da kızdırdı. Müslümanları boykot ettiler. Onları aç susuz bıraktılar. Artık Mekke dayanılmaz olmuştu. Peygamber Medinelilerle daha önce anlaşmıştı. Müslümanların bir kısmı Medine'ye göç etmişti. Sonra Peygamber de Allah'tan gelen emir ve müsaade üzerine Medine'ye Hicret etti.

Medine halkı, Hz. Muhammed (S.A.V)'in isteği ile bir cami yaptı. Bu camide ilk ezan okundu. Bedir Savaşı yapıldı ve Müslümanlar galib geldiler. Ancak daha sonra yapılan Uhud Savaşı'nda ise yenildiler. Hicretin 5. yılında Hendek Savaşı oldu ve Müslümanların zaferi ile sonuçlandı. Hicretin 6. yılında Hudeybiye anlaşması yapıldı. Daha sonra Hayber Kalesi Müslümanlar tarafından zabdedildi.

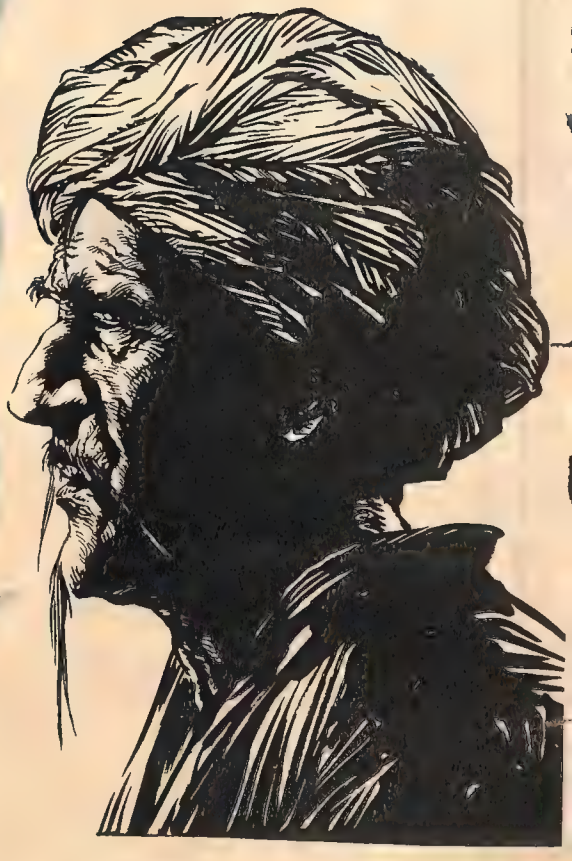

Resimli İslâm Tarihi

Mekke'nin Fethi

4. Bölüm

Müslümanlar, Mekke'yi fetih etmek üzere Medine'den yola çıktılar. Yıllardan Hicretin 8. yılıydı.
Yolda onlara Süleym, Müzeyne ve Gatafan kabilelerinden katılanlar oldu. Müslümanların sayısı onbine varıyordu.
1
İslâm ordusu Mekke önlerine geldiği zaman, Ebû Süfyan ve Abdullah b. Muğîre Mekke'den çıkarak müslümanların bulunduğu yere geldiler ve Resûlullah'la görüşmek için izin istediler. İstekleri kabul edilmedi.
2
Abdullah b. Muğîre:
-Keşke Peygamber (S.A.V.) bizi kabul etseydi.
3

Hassan b. Sâbit devam ediyor:

Ebû Süfyan ve Muğîre'nin bu halini gören Rasulullah onla
rın yanına girmelerine izin verdi. Peygamber'in huzuru
dan çıkınca müslüman olduklarını açıkladılar.

Daha sonra Ebû Süfyan Mekke'ye döndü. Halkı bir araya toplayarak yüksek sesle şunları söyledi:

- Ey Kureyşliler! Muhammed'e karşı koyamazsınız. Çünkü şimdi O, öncekinden daha güçlü bir şekilde geliyor. Size Peygamber (S.A.V)'in bana söylediklerini aynen naklediyorum: Kim Ebû Süfyan'ın evine sığınırsa, kendisine dokunulmayacaktır. Evine kapanıp dışarı çıkmayanlara da dokunulmayacaktır. Kâbe'ye sığınanlar da güvenlik içinde olacaklardır.

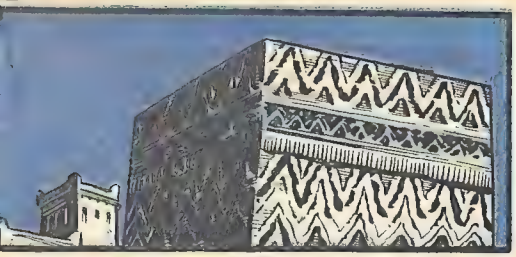

Hassan b.Sâbit: ①
Müslümanlar Mekke'ye girince, Peygamber (S.A.V.)'in emri üzerine dört kola ayrıldılar. Her kolun başında bir kumandan vardı. Kumandanlardan Zübeyr b.Avvâm kuzeyden, Halid b Velîd güneyden, Sa'd b.Ubâbe doğudan, emirlerindeki askerlerle Mekke'ye girecekler di. Ubeyde b.el-Cerrâh ise Muhacirlerin komutasıyla görevlendirildi.

② Daha sonra Peygamber (S.A.V.) müslümanlara savaşmamalarını, mecbur kalmadıkça kan dökmemelerini emretti.

Sa'd b. Ubade: ... Bu gün kan dökme günüdür, diyerek kendisine ve askerlerine savaşma konusunda müsamaha gösterince üçüncü bölüğün kan dökmesine mani olamadı. Çünkü kumandayı elden kaçırmıştı.
1
Peygamber (S.A.V.) mecbur kalmadıkça Mekke halkından kimsenin öldürülmemesini emretmesine rağmen Onun emirlerine karşı geldin. Bu yüzden sancağı senden alarak oğlun Kays'a vermemiz emredildi.
2

Fakat Mekke'nin aşağı kısımlarında bulunan mahallenin genç-
leri, müslümanlara karşı düşmanlıklarını gösterdilerve
Hâlid b. Velîd ve ordusuna ok attılar. Başlarında da
Safvân, Süheyl ve İkrime b. Ebû Cehil bulunuyordu.

Bunun üzerine Halid askerlerine : ①
Askerler! Kureyşli'ler savaşmak istiyorlar. Biz hazırız. Beni takip edin!

Sonra Halid mahalle halkına karşı saldırıya geçti. Kendisini takip eden müslümanlar şimşek gibi gürleyerek :
–Savaşı siz başlattınız. Bu yüzden ölümü hak ettiniz!. ②

③
Mahalle halkını müslümanlara karşı kışkırtan İkrime, Şüheyl ve Safvân savaşın iyice kızıştığını görünce, Kureyşli'leri yüzüstü bırakıp kaçmaya çalıştılarsa da, müslümanların kılıçlarından kurtulamadılar.

Halid: "Peygamberimiz bize sizinle savaşmamamızı emretmişti. Biz de siz silâha sarılmadan, dokunmadık. Siz başlayınca biz de harb ettik. Mekke halkı Rasulullâh'a boyun eğmiştir. Etrafınıza bakın, görürsünüz.

②

– Ey Hassan! Bundan sonra Peygamber Mekke'lilere ne yaptı?

Hassan:
Mekkelilerin, hakkı kabul ettiğini görünce, Mekkenin en yüksek yerine çıktı. Ebû Tâlib ve Hadice'nin kabirleri yanında kurulan çadıra girdi. Sonra gerekli hazırlığını yaparak devesine binip Kâbe'ye geldi, yedi tavâf etti. Hacerü'l-esved'i istîlâm etti. (İstîlâm, Çevgan ile Hacerü'l-esved'e değmektir)

Şu ayetleri okudu:

"Ey insanlar! muhakkak biz sizi bir erkekle bir dişi den yarattık ve birbirinizle bilişip tanışasınız diye sizi milletler ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki sizin Allah yanında en şerefli ve ihtibarınız Allah'tan korkup (günahlardan) sakınanlarınız dır. Allah bilendir, haberlidir."

Hucurât, 13

③

Hassan:
Bütün Mekke halkı evlerine çekilip endişe siz uyudular. Çünkü Allah'ın Elçisi onlara "gidiniz, hepiniz serbestsiniz" demişti.

Hassan:
-Peygamber (S.A.V.) Kâ'be'nin duvarına asılmış bulunan bütün resimlerin parçalanmasını, sonra da Kâ'be'yi baştan başa çeviren
①
②
putların kırılmasını er
etti. Böylece kâ'be pu
lardan temizlenmiş o
du. Ve nihayet Peygam
ber (S.A.V.) yirmi yıldan
beri uğrunda gayret
sarfettiği birşeyi ger-
çekleştirmişti.

Her şey arzu edildiği gibi gelişmiş, Mekke halkı, Peygamber(S.A.V.)'in kendilerini affetmesinden dolayı son derece sevinmiş iken Huzâa kabilesinden bir grubun kâ'be içinde, Huzeyl oğullarından birini öldürmesi üzerine, Allah'ın emriyle Mescid-i Haramda ve Mekke toprağında her türlü savaş ve kavganın yasaklandığını bildirdi. Bunun üzerine kalbleri sukûnete eren Mekke halkı göz yaşları dökerek müslüman oldular. İslâm'ın bu büyük zaferinden sonra bazı kabileler, ticaretlerinin bozulacağını, putlarının kırılacağını sanarak telaşlandılar. Bunun üzerine Mâlik b. Avf ayaklandı. Havâzin Sakif kabilelerini de toplayarak savaşa hazırladı. Sonra da bütün mallarını, kadınlarını ve çocuklarını alarak, gelip Hüneyn tepelerine yerleştiler. Tam müslümanlar gelip vadiden geçerlerken üzerlerine saldırdılar ve öldürdüler.

Kâ'be putlardan temizlendikten sonra Hz. Bilâl, Hz. Peygamber'in emriyle Kâ'be'nin damına çıkıp ezan okudu.

Mekke'deki müslümanlar Mâlik'in yaptıklarını öğrenince hemen savaşa hazırlandılar. Başlarında Hâlid ve Ebû Süfyan vardı. Fakat Mâlik'in gücü ve kuvvetleri hakkında bir bilgileri yoktu.

①

②

Hâlid b. Velîd kumandası altında ilerleyen İslâm ordusu, düşmanın kurduğu pusudan habersiz, Tehame vadisinde bulunan boğazlardan birinden geçerken, kafirler tarafından ok yağmuruna tutuldu. Birden neye uğradıklarını şaşıran müslümanlar, birden korkuya kapıldılar ve kaçmaya başladılar.

Daha sonra Mâlik ve ordusu müslümanların bu şaşkınlık durumundan faydalanarak onlarla savaşmak için dağ-

dan indi.

Abdulmuttalib'in oğlu Abbas, böyle bir yenilginin müslümanlar için büyük bir yüz karası olacağını düşünerek, onları çevresine toplayıp şunları söyledi:

- Ey Ensar! Ey Muhacirler! Akabe Biatı'nı hatırlamıyor musunuz? Nerde kaldı orada verdiğiniz sözler? Nerde kaldı cesaretiniz? Ve dininize bağlılığınız nerde? Abbas'ın bu şekilde yüksek sesle konuşması çok geçmeden müslümanlar üzerinde tesirini gösterdi. Yeniden toparlanan müslümanlar, Abbas'ın bu haykırışına; – hazırız, hazırız! sesleriyle cevap verdiler.

① Allah yolunda ölmeyi büyük bir şeref kabul ederek, kahramanca savaşmaları halinde mutlaka zafere kavuşacakları inancıyla amansızca vuruştular.
Çok geçmeden Mâlik b. Avf yenileceğini anlayınca, ordusuna kaçmasını söyledi. Müslümanlar kaçanların peşlerinden kovalamaya başladılarsa da, Mâlik kaçmayı başararak Taif'e sığındı. ②

① Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

"Şüphe yok ki Allah size birçok savaş yerlerinde zafer ihsan etti. Ve Huneyn gününde size yardım etti. O vakit Huneyn'de çok olmanız size güven vermişti de bir faydası olmamıştı. Yer yüzü o genişliği ile başınıza dar gelmiş, sonra da bozularak arkanızı dönmüştünüz. Sonra Allah, Rasûlünün ve müminlerin üzerine sükûnet ve gönül rahatlığı indirdi. Görmediğiniz (meleklerden) ordular indirdi de, küfredenleri cezalandırdı. İşte kâfirlerin cezası budur."

Tevbe, 25-26

Müslümanlar Mâlik b. Avf'ın Tâif'e kaçarak, oradaki kaleye sığındığını öğrenince, peşine düşerek zaferlerini tamamlamak istediler. (Bilindiği gibi Tâifliler hic-

② retten önce Peygamber'in kendi şehirlerine gelişine O'nu taşlayarak cevap vermişlerdi.) Tâif'e geldikleri zaman dört bir yandan üzerlerine atılan oklar karşısında bir hayli şehit ve yaralı verdiler. ③

Abbas:
-Kaleleri çok sağlam. Bu yüzden de fethi zor olabilir. En iyisi, fazla kayıp vermeden bu kaleleri nasıl fethedebileceğimizi düşünmek için Tâif'ten uzaklaşmaktır.
1
-Efendim, siz bilmiyorsunuz. Sakif kabilesi, bu kalede, inindeki bir tilki gibi rahat hareket edecektir. Onları aç bırakmadan ve iaşe yollarını kesmeden, kaleden çıkartmamız mümkün değildir.
2
Abbas:
-Devs Oğulları'nın (1) mancınıkla taş atma konusunda tecrübeleri vardır. Sonra onlar, kulelerin desteğinde kaleye rahatça yaklaşabilirler. Şimdiden zaten yola çıktılar. Yakında bize yardım etmek için burada, Tâif'te olacaklar.
(1) Mekke'nin güneyinde
3

– Zafer müslümanlarındır!.
– Mâlik'e ölüm!.
Dört gün sonra Devs Oğulları savaş araçlarıyla birlikte geldiler. Müslümanlar coşkuyla onlara karşı geldiler ve artık zaferin yakın olduğuna inandılar.

①
Böylece müslümanlar ileri doğru atılarak Tâif kalesini mancınıkla dövmeye başladılar. Maksatları kalenin duvarlarını yıkarak içeri girmekti.
②
Fakat Tâiflîler savaş tekniğini çok iyi bilen kabiliyetli kişilerdi. Demirleri ateşte ertip müslümanların, duvarlara yaklaşmak için kullandıkları kulelere atarak, hepsini yaktılar.

Müslümanlar kulelerinin alev almasından korkarak geri çekilmeye başladılarsa da, Tâifliler attıkları oklarla bir hayli kayıp verdiler.

– Şimdi ne yapacağız ya Abbas?
Abbas:
– Peygamber (S.A.V.)'e giderek ne yapmamız gerektiği konusunda görüşlerini aldım. Bana yirmi kişi kadar Tâifliinin kendisine gelerek, kalenin son derece sağlam olduğunu fakat içerdeki erzakın uzun müddet yetmeyecek kadar az olduğunu söylediklerinden bahsetti.

Haram aylar geldiği için Peygamber (S.A.V.) İslâm ordusuna geri dönme emri verdi. Böylece müslümanlar, Haram aylar'dan sonra tekrar gelmek üzere Mekke'ye dönmeye hazırlandılar.

Hassan:
Mekke'nin fethi ve müslümanların Huneyn savaşında galip gelerek Tâif'i kuşatmalarından sonra, birçok kabile Medine'ye gelerek İslâm'ı kabul ettiğini bildirmeye başladı. Böylece müslümanlar nüfuzlarının bütün Arab Yarımadası'nda yayılmakta olduğunu gördüler.

Müslümanların bütün Arab Yarımadası'nda nüfuzlarının artmasıyla birlikte, sosyal yaşayışları da düzene girdi. Bu arada gelir seviyeleri de yükselmişti. Bu yüzden müslüman olanların öşür, müslüman olmayanların ise haraç vergisi vermeleri gerekiyordu.

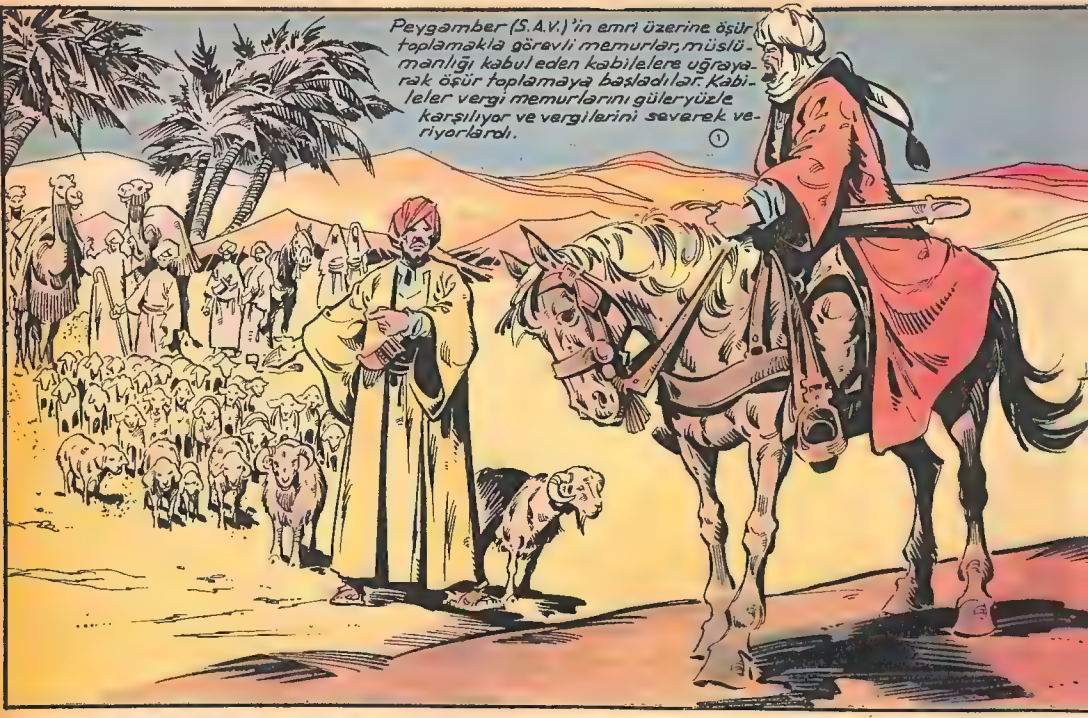
Peygamber (S.A.V.)'in emri üzerine öşür toplamakla görevli memurlar, müslümanlığı kabul eden kabilelere uğrayarak öşür toplamaya başladılar. Kabileler vergi memurlarını güleryüzle karşılıyor ve vergilerini severek veriyorlardı.
1

Anber Oğulları'nın bir kolunu teşkil eden Temîm Oğulları ise, kendilerine gelen vergi memurunu kovdular.
2

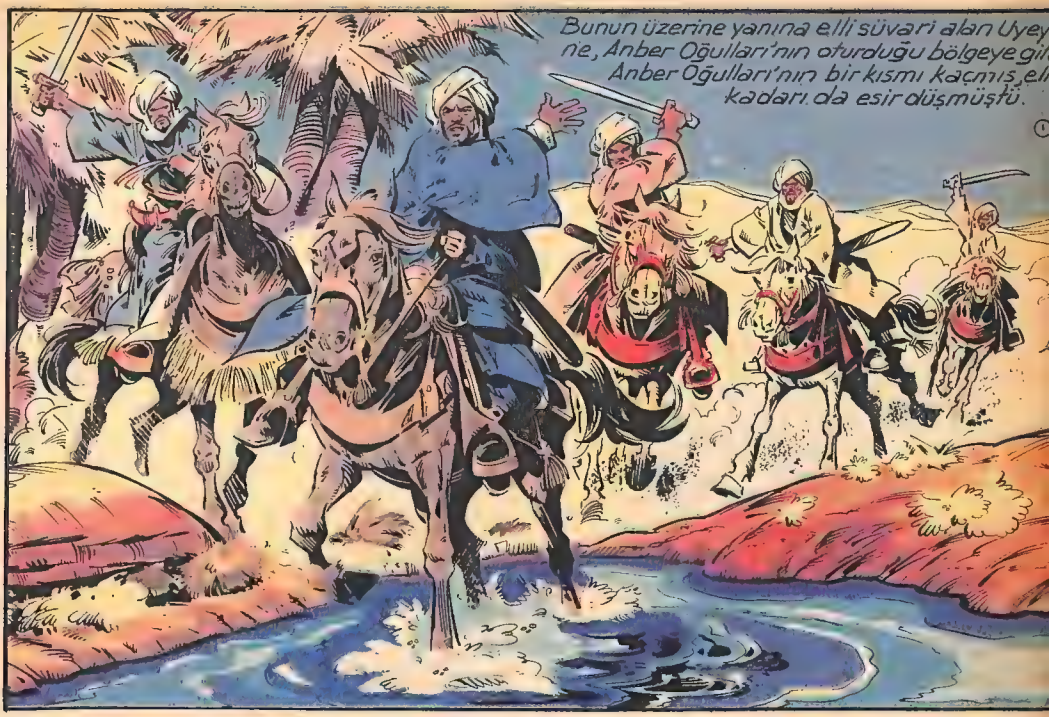
Bunun üzerine yanına elli süvari alan Uyey
ne, Anber Oğulları'nın oturduğu bölgeye gi
Anber Oğulları'nın bir kısmı kaçmış, el
kadarı da esir düşmüştü.

Bu olay diğer kabileler içinde bir ders oldu
Bundan sonra adaletin daha güçlü olduğ
na inanarak, hakikatten şaşmadılar..

Hassan b. Sâbit anlatmaya devam ediyor:
O sıralar Bizanslılar da, İslâm'ın giderek yayılmasından ve kuvvetlenmesinden endişe etmeye başlamışlardı. Bizans İmparatoru Heraklius kumandanlarını çağırarak şunları söyledi:
– Kumandanlarım! Bildiğiniz gibi müslümanlar bütün Arap Yarımadası'nda dinlerini yaymaya ve yarımadayı hükümleri altına almaya başladılar. Bu durum bizim için de ciddi bir tehlike teşkil ediyor. Bu yüzden onlarla her an savaşabilecek şekilde hazırlıklı olun..

①

Bu sırada Medine'de de Bizans imparatorluğu ile savaşmak için yavaş yavaş hazırlıklar yapılıyordu. Zengin müslümanlar kendi aralarında bir toplantı yaptıktan sonra, ordu için gerekli silah ve erzakın alınması maksadıyla para ve mal yardımında bulundular.

②

Bazı müslümanlar da çevredeki kabilelere giderek onlardan, Bizanslılara karşı başlatılacak savaşta kendilerine yardımcı olmalarını istediler :

– Peygamber (S.A.V.) sizi Bizanslılara karşı savaşmak üzere İslâm ordusuna katılmaya çağırıyor.

Böylece civar kabilelerden birçoğu silahları ve savaşabilecek muharibleriyle birlikte Medine'ye gelmeye başladılar. Ancak bazıları halkı Bizanlılara karşı açılacak savaşa katılmama konusunda kışkırtıyorlardı.
Bu sırada şu ayetler nazil oldu:
"Ey Rasülüm, o münafıklar için, ister bağışlanma dile ister dileme, onlar için yetmiş defa bağışlanma dilesen de, yine Allah onları asla bağışlamayacak. Bu bağışlamadan mahrum edilişleri şundandır. Çünkü onlar, Allah'ı ve Rasülünü tanımadılar. Allah ise öyle fasıklar topluluğuna hidayet etmez."
"Tebük savaşına katılmayıp geri kalan münafıklar, Rasülullah'a muhalefet ederek oturup kalmalarıyla sevindiler. Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla mücadele etmeyi çirkin gördüler ve "Bu sıcakta sıcakta harbe çıkmayın" dediler. De ki: Cehennemin ateşi daha da sıcaktır. Fakat gidecekleri yeri bir bilseler!."
Tevbe, 80-81

Fakat müslümanlar kışkırtıcıla-
rın söylediklerine pek kulak as-
madılar ve Allah ve Rasûlüne i-
manlarını göstermek için İslâm
Ordusu'nun saflarına katılma-
ya devam ettiler.

Ne var ki, çok fakir olup da, maddi yönden İslâm Ordusu'nun savaş hazırlıklarına katkıda bulunamayanlar göz yaşlarını tutamamışlardı.

Böylece İslâm Ordusu'nun hazırlık çalışmaları binbir zorlukla tamamlandı. Hatta bazıları bu yüzden ona "Zorluk Ordusu" adını bile taktılar. Toplanan otuzbin kişilik İslâm Ordusu Suriye'ye doğru hareket ederek, Bizanslılarla çarpışmak üzere yola koyuldular.

İslâm Ordusu yola çıkmış, uzun bir konvoy oluşturmuştu.

Medine'li kadınlar da evlerin damına çıkarak askerleri uğurluyorlardı.

(1) Sivri kaya ve kum tepeleriyle kaplı bir yer.

Müslümanlar gece orada konaklarken birden çeşitli yönlerden esen şiddetli bir rüzgar çıktı. Müslümanlar bu durum karşısında hemen deve ve atlarını toplayarak kum fırtınasına tutulmamak için bir an önce uzaklaşmaya başladılar. Hatta bazıları iki askerin o gece kum altında kalarak öldüğünü kaydederler.

Sabah olunca, ortalık sakinleşmiş ve yağmaya başlayan yağmur müslümanların bütün endişelerini silerken, ortalığı da serinletmişti. Bu sırada Tebük'e doğru yaklaşmaya başlamışlardı.

Tebük'e vardıklarında, Bizanslıların geriye doğru çekildiklerini ve ülkeleri sınırlarına döndüklerini öğrendiler. Sonra bu durum karşısında ne yapacaklarını konuşmaya başladılar.

Bu sırada Halid b. Velid ortaya atıldı. Onları bir araya toplayarak şu konuşmayı yaptı:
Size Allah'ın Elçisi'nin bana gönderdiği haberleri ulaştırayım: Peygamber (S.A.V.) Bizanslıları, ülkeleri sınırından geçerek takip etmemizi emretti. Aksine burada duracağız ve bize saldıran olursa savaşacak, barış yapmak isteyenle de barış yapacağız. Maksadımız Şam ülkeleriyle müşterek olan sınırlarımızı güvence altına almaktır.

Hassan b.Sabit:
Sınır boylarında yaşayan Araplar müslümanların geldiğini öğrenince, hemen hepsi onlarla barış yaparak, cizye vergisi ödemeyi kabul ettiler.
Eyle Emirliği Şam bölgesi sınırları üzerine düşen küçük bir beylikti. Bu beyliğin yöneticisi Yuhanna b.Rü'ye, göğsünde altından bir haç olduğu halde Halid b.Velid'in yanına gelmiş ona hediyeler sunmuş ve ondan Allah'ın Kitabını almıştı.

*Cerbalılar ve *Ezrahlılar da, Yuhanna'yı kendilerine örnek alarak, müslümanlara çeşitli hediyeler verdiler. Ayrıca onlarla birde barış anlaşması imzalayarak vergi vermeyi kabul ettiler.

* Her ikisi de Şam bölgesinde Hicaz'a yakın yerlerde bulunan köylerdir.

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

"And olsun ki, Allah, Peygamber'e ve güçlük saatinde ona uyan Muhacirlerle Ensara lutfetti. Öyle ki, içlerinden bir kısmının kalbleri az daha eğilecek gibi olmuş iken, sonra onların tevbelerini kabul buyurdu.
Cünkü O çok esirgeyicidir. Çok merhametlidir.
(Tebük savaşından) geri kalan üç kişiyi (Ensar'dan Kab ibni Malik, Hilal ibni Umeyye, Mürâre ibni Rebi'i) de Allah bağışladı. Çünkü o derece bunalmışlardı ki, yer yüzü bütün genişliği ile onlara dar gelmiş, vicdanlarında kendilerini sıkmıştı ve Allah'tan kurtuluşun ancak Allah'a sığınmakla mümkün olduğunu anlamışlardı.
Bundan sonra Allah onları tevbekar olmaya muvaffak kılıp tevbelerini kabul buyurdu.
Çünkü Allah tevbeleri çok çok kabul edendir. Çok merhametlidir."

Tevbe, 117-118.

Yapılan buanlaşmalardan sonra sıra Devmet-el-Cendel yöneticisini itâat altına almaya gelmişti. Devmed-el-Cendel yöneticisi öteden beri Bizanslılarla yardımlaşan Übeydir b. Abdulmelik el-Kindi isminde biriydi.

Böylece Halid b. Velid, Devme'ye doğru beşyüz kişilik bir ordu ile yola çıktı.

Devme'ye gece girdiği için kimse kendisine karşı gelememişti. Ukeydir'in nerede olduğunu sorunca, kardeşi Hassan ile birlikte vahşi bir boğayı tesirsiz hale getirmek için şehir dışına çıktığını öğrendi.

Onlara şehir dışında yetişti.

Hassan'ı öldürdü. Kardeşi Ukeydir'i de esir aldı.

Daha sonra Devme'ye dönen Halid sabaha doğru şehre girdi. Halk, kralların esir edilmiş olduğunu görünce, büyük kumandan Halid b. Velid'e itâat ederek ona deve ve silah verdiler.

Bundan sonra Halid Medine'ye döndü. İslâm ordusu ondan daha önce şehre dönmüştü. Bu arada Ukeydir'de İslâm'ı kabul etmişti.
Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
"Erkek ve kadın mü'minler birbirlerinin yardımcılarıdır; İyiliği emrederler, fenalıktan alıkoyarlar; namazı gerektiği gibi kılarlar, zekat verirler, Allah ve Resûlüne itaat ederler.
İşte bunları muhakkak surette Allah rahmetiyle bağışlayacaktır. Allah her şeye galiptir ve hükmünde hikmet sahibidir."
"Allah, mü'min erkek ve kadınlara, ağaçları altından ırmaklar akan Cennetler vaad buyurdu, orada ebedî olarak kalacaklar; Hem Adn cennetlerinde güzel meskenler. Allah'ın onlardan razı olması ise daha büyüktür.
İşte bu, en büyük saadettir."
Tevbe, 81-82.

Hassan b.Sâbit:
Tebük seferiyle birlikte İslâm Dini bütün Arab Yarımadası'nda yayılmış oldu. Böylece Yarımada'nın her yönünden gelen kabile heyetleri Peygamber (S.A.V.)'e,

Hicretin onuncu yılında kabileleri temsil eden elçiler akın akın Medine'ye geldiği için, o yıla "Âmü'l Vüfûd" (Elçiler Yılı) adı verildi.

Dörtbir yandan gelen bu elçiler, Allah'tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed'in peygamberliğine dair söz vererek, İslâm birliğine giriyorlardı. "Siz insanlar arasından çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyilikte emreder, kötülükten alıkoyarsınız ve Allah'a inanırsınız." ayeti ışığında güzel ahlakı kendilerine prensip edindiler.

"Göklerin ve yerin ve ikisi arasındaki her şeyin mülk ve saltanatı kendisine ait olan O Allah'ın şanı ne yücedir. Kıyametin ne zaman kopacağına dair bilgi de O'nun katındadır. Ancak O'na döndürüleceksiniz. Allah'tan başkasına duâ edip yalvaranlar, yalvardıkları şeyin şefâatine eremezler, ancak bilerek hakka şehâdet edenler müstesnâ."

Zuhruf, 85-86.

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

"O hani şu Peygamber ve Kur'ân'ı inkâr edenler var ya!. İşte onlara şiddetli bir azab müjdesini ver.
İman edip, salih ameller işleyenlere ise bağışlanma ve büyük bir mükafat vardır.
Hiç kötü ameli kendisine güzel gören kimse hakkı hak, batılı batıl gören kişi gibi olur mu? Doğrusu Allah dilediğini şaşırtır, dilediğine de hidayet verir.
O halde (Ey Rasûlüm) onlar için üzülüp kendini mahvetme.
Çünkü Allah onların yaptıklarını tamamiyle bilir."

Fatır, 7-8.

Vaktiyle Beni Sakîf kabilesini namaza çağırmak için giden sahabeden Urvet bin Mes'ûd'u, haksız olarak, müdâfaasız olduğu halde öldürmeleri, Tâiflilerin pişmanlığına sebep oldu. Bu ettiklerinden döndüklerini ilan etmekte çabuk davranmalarını Allah dilediği de İslâmiyete çabuk geldiler.
Bütün civar kabileler teker teker gelip müslümanlığı kabul ettiklerini açıklarken, onların hala putperestlikte ısrar etmeleri yalnız kalmalarına yol açmıştı.

Peygamber (S.A.V.)'in emriyle Medine'den hareket eden Ebû Süfyan ve Mugîre b. Şu'be Lat isimli putu yıkmak maksadıyla Tâif'e geldiler.

Ramazan ayı içersinde Lat isimli putun yıkılması ve Tâif halkının müslüman olmasıyla bütün Hicaz bölgesi İslâm'ın hakimiyeti altına girmişti. Böylece müslümanların nüfuzu Şam bölgesinden Güney'de Yemen Hadramut'a kadar yayılmıştı.

İşte altı kişi ile çıktılar yola
Birbirine kenetli bir toplum oldular.
Hepsi de katıldı Bedir Savaşına
Döneklik etmediler Rasûlullah'a..
Elini tuttular ve söz verdiler ona:
İmanlarından şüpheye düşmeyeceklerine..
Zor günlerde kenetlendiler O'nun çevresinde
Bir demir yumruk idiler Mekke'nin fethinde
Eşsiz kahramandı hepsi de Hayber gününde
Tebük savaşı.. O zor anlarda
Sancak oldu Rasûlullah'ın önderliği onlara!..

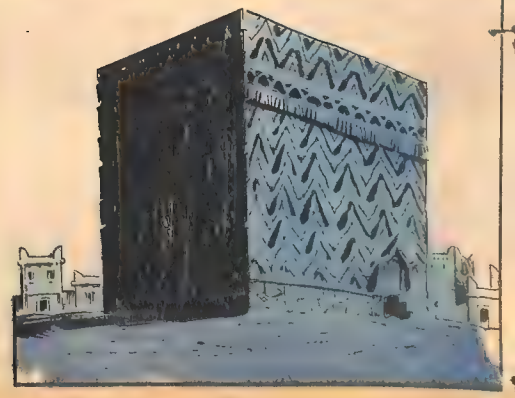

Hassan b. Sâbit:
Hicaz bölgesinden sonra İslâm Yemen civarında da yayıldı. Muâz b. Cebel halka İslâm dinini öğretmek üzere Yemen'e gitti. Peygamber (S.A.V.) Muâz'a yola çıkmadan önce şunları emretti: Onlara kolaylık göster, zorluk çıkarma. Kötü şeylerden bahsedip de İslâmdan nefret ettirme! İslâm dininin bütün Arab Yarımadası'nda yayılması sonucu bütün Yarımada sakinleri tek bir ümmet haline gelmiş ve Rasûlullah'ın sancağı altında toplanarak, İslâm toplumunu meydana getirmişlerdi. Tabii Arab Yarımadası'nın tamamen müslüman olmasıyla birlikte, putperestliğin bütün kalıntıları temizlenmiş, halk arasında yerleşmiş olan düşmanlıklardan eser kalmamıştı. Allah'ın nûru sayesinde insanlar birbirleriyle kardeş olmuşlardı. Dostluk ve samimiyet her yere yayılmıştı.

Hassan b. Sâbit anlatmaya devam ediyor:

Ertesi yıl Peygamber (S.A.V.) müslümanların daveti üzerine Hacca gitmeye karar verdi. Şehir ve köylerden, çöllerden ve dağlık bölgelerden gelen onbinlerce müslüman, hicretin onuncu yılının Zilka'de ayında Medine'de bir araya toplandı. Sayısı yüzbini aşan müslüman topluluğu Peygamber (S.A.V.)'le birlikte Hac mevsiminde Mekke'ye, Kâbe'ye doğru yürüdüler.

– Allah'ım emrine itâat ederiz. Senin eşin ve ortağın yoktur. Emrin başımız üzere Rabbımız!.. Şükürler ve hamdlar sanadır ey Rabbımız! Senin benzerin ve ortağın yoktur. Emrin başımız üzere ey Rabbımız!.

Hassan b. Sâbit anlatmaya devam ediyor:

Böylece müslümanlar Zil'hicce ayının dördüncü günü Mekke'ye ulaştılar. Peygamber (S.A.V.) ve müslümanlar Kâ'be'ye gittiler. Allah'ın Elçisi Hacer-i Esved'i öptü. Sonra Kâ'be'yi yedi defa tavaf etti. Daha önce yaptığı Umre'de olduğu gibi bu tavafların ilk üçünde hafifçe koştu. İbrahim (A.S.)'ın makamında namaz kıldıktan sonra tekrar döndü ve Hacer-i Esved'i ikinci defa öptü.

Daha sonra Peygamber (S.A.V.) halka kurban kesmelerini emrederek "Size yapmanızı emrettiğim şeyleri daima yapınız" buyurdu.

Zil'hicce'nin sekizinci günü Mina'ya giderek, orada kendisi için kurulan çardakta bir müddet istirahat etti.

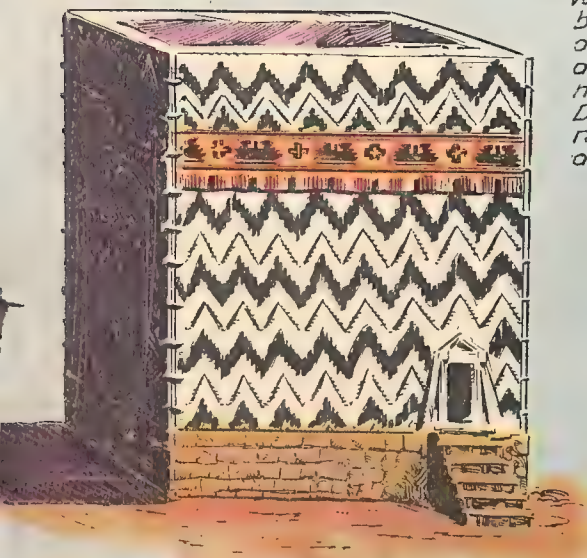

Vakti gelen namazları kıldı. O gece sabaha kadar dua ve ibadetle meşgul oldu. Sabah namazını kıldıktan sonra devesine binerek Arafat Dağı'na yöneldi. Halk da peşi sıra geldi.

Dağın yüksek bir yerine çıktıktan sonra Allah'a hamd-ü senâ etti ve halka dönerek veda konuşmasını yaptı:

Ey insanlar! Size açıkladığım şeyleri dinleyin. Zira bilmiyorum, belki de bu yıldan sonra sizinle burada bir daha buluşamayacağım.

Ey insanlar! Kanlarınız, mallarınız, haysiyet ve şereflerinız Rabbınızla buluşacağınız güne kadar bu mahalde (Mekke'de) bu ayda bu günün mukaddes olması gibi mukaddes ve kutludur. Dikkat edin Allah'tan gelen emirleri size ulaştırdım, sen şahit ol!

Muhakkak hepiniz Rabbınıza döndürülecek ve yaptıklarınızla ilgili hesab vereceksiniz.

Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine ulaştırsın. Şüphesiz artık cahiliyet devrindeki faiz kaldırılmıştır. Bu suretle ne zulmedecek, ne de zulme uğrayacaksınız. Allah bundan böyle faizin mevcut olmadığına hükmetti..

Yine cahiliyet devrinin kan davaları kaldırılmıştır.

Ey insanlar! Size söylediğim şeyleri iyi düşünün. Size iki şey bırakıyorum. Eğer onlara sımsıkı sarılırsanız, ebediyyen şaşırmazsınız. Bunlar Allah'ın kitabı ve Rasûlünün sünnetleridir.

Ey insanlar! Sözlerime iyi kulak verin ve düşünün. Biliniz ki bütün müslümanlar kardeştir. Bu yüzden, kardeşinin tam rızasını almadan onun malını yemek haramdır. Artık kendinize zulmetmeyin.

Ey Allah'ım sen şahid ol!.

Bu sözler üzerine müslümanlar ellerini kaldırarak "Allâh'tan başka tanrı yoktur" deyip tek-

ÇIKAN KISIMLARIN ÖZETİ

Hz. Muhammed doğduğunda, bütün Arab Yarımadası koyu bir cehaletin içindeydi. Onları bu karanlıktan kurtaracak biri gerekiyordu. Altı yaşında iken yetim ve öksüz kalan Hz. Muhammed, daha gençliğinde bu karanlığı görmüştü. 25 yaşında Hz. Hatice ile evlendikten sonra zaman zaman Hira Mağarası'na çekilir ve düşüncelere dalardı. İlk Peygamberlik müjdesi geldiğinden 40 yaşında idi.

Üç yıl sonra dinini yaymaya başlayınca, inanmayanların tepkisi ile karşılaştı. Hz. Muhammed müslümanları Habeşistan'a gönderdi. Bu durum Mekkelileri daha da kızdırdı ve müslümanları aç-susuz bıraktılar. Peygamber Medinelilerle anlaşmıştı. Birçok müslüman Medine'ye göç etmişti. Sonra Peygamber de Allah'tan gelen emir ve müsaade üzerine Medine'ye hicret etti.

Medine halkı, Peygamberin isteği ile bir cami yaptı. Bu camide ilk ezan okundu. Bedir Savaşı yapıldı ve müslümanlar galip geldiler. Daha sonra yapılan Uhud Savaşı'nda ise yenildiler. Hicret'in 5. yılında müslümanların zaferi ile sonuçlanan Hendek Savaşı oldu. Hicret'in 6. yılında ise Hudeybiye Anlaşması yapıldı. Daha sonra Hayber Kalesi müslümanlar tarafından zabtedildi.

Hicret'in 8. yılında müslümanlar Mekke'yi fethetmeye hazırlandılar ve Mekke fethedildi. Daha sonra yapılan Huneyn Savaşı'nda müslümanlar galip geldiler. Taif Kalesi kuşatıldı. Bizans'la savaş hazırlıklarına başlandı ise de Tebük'e gelindiğinde Bizanslıların geri çekildiği görüldü. Devmet-el-Cendel bölgesi itaat altına alındı. İslâmiyet Arab Yarımadası'nda hızla yayılmaya başlıyor ve birçok kabile İslâmiyeti kabul ettiklerini bildiriyordu.

Resimli İslâm Tarihi

Irak'ın fethi

5. Bölüm

"Allah'a hamd, onun yüce Peygamberine selât ve selâm olsun. Arap Yarımadası'nın Fethi ve İslâm'ın zaferi halifemiz Hz. Ebû Bekr'in yardımıyla tamamlandı" diye görüşüyorlardı.
Biri: Irak'ta yaşayan Arab kardeşlerimizin durumundan dolayı, halifemizin gönlü rahat değil.
Diğeri: Halife hem İslâm'ı komşu ülkelere yaymak, hem de oralara gazâ etmeyi düşünüyor.

Tam bu sıralarda Seyfullah (Allah'ın kılıcı) Hâlid b.Velîd de Yemâme'de evinde dinlenmiyordu. Halifeden bir elçi geldi.

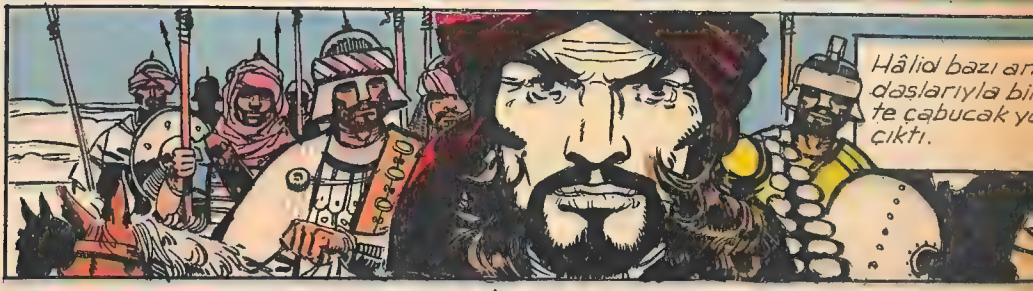

lîfe Hz. Ebû Bekr kumandanı Hâlid'e Irak'a gaza etmesini teklif etti. nun için gerekli silah, askerve yiyecek toplaması ve hazırlan- sını emretti. O sırada Hâlid'in kumandasında ikibine yakın er var dı. Diğerlerini toplamak üzere adamlarını müslüman kabi erine gönderdi. Olanlar:

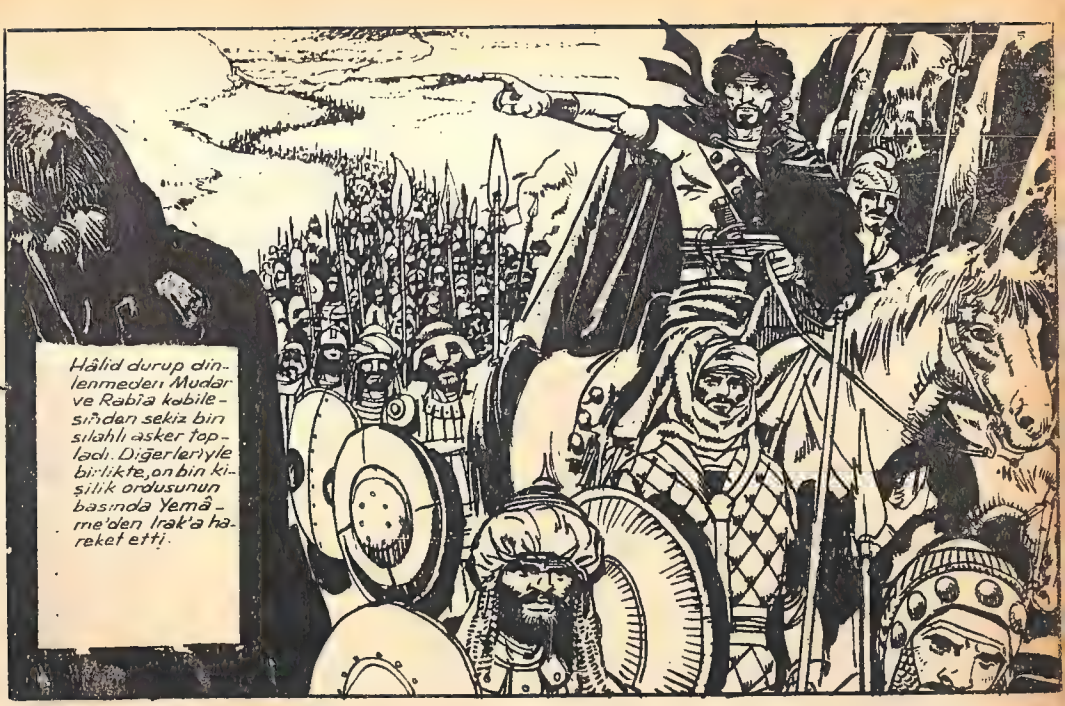
Hâlid durup dinlenmeden Mudar ve Rabîa kabilesinden sekiz bin silahlı asker toplad. Diğerleriyle birlikte, on bin kişilik ordusunun başında Yemâme'den Irak'a hareket etti.

Irak hududunda, kendisini Müsennâ b. Hârisetü's-Şeybânî sekiz bin askeriyle bekliyordu.

Hâlid burada, askerine yeniden düzen vererek üç bölüme ayırdı.

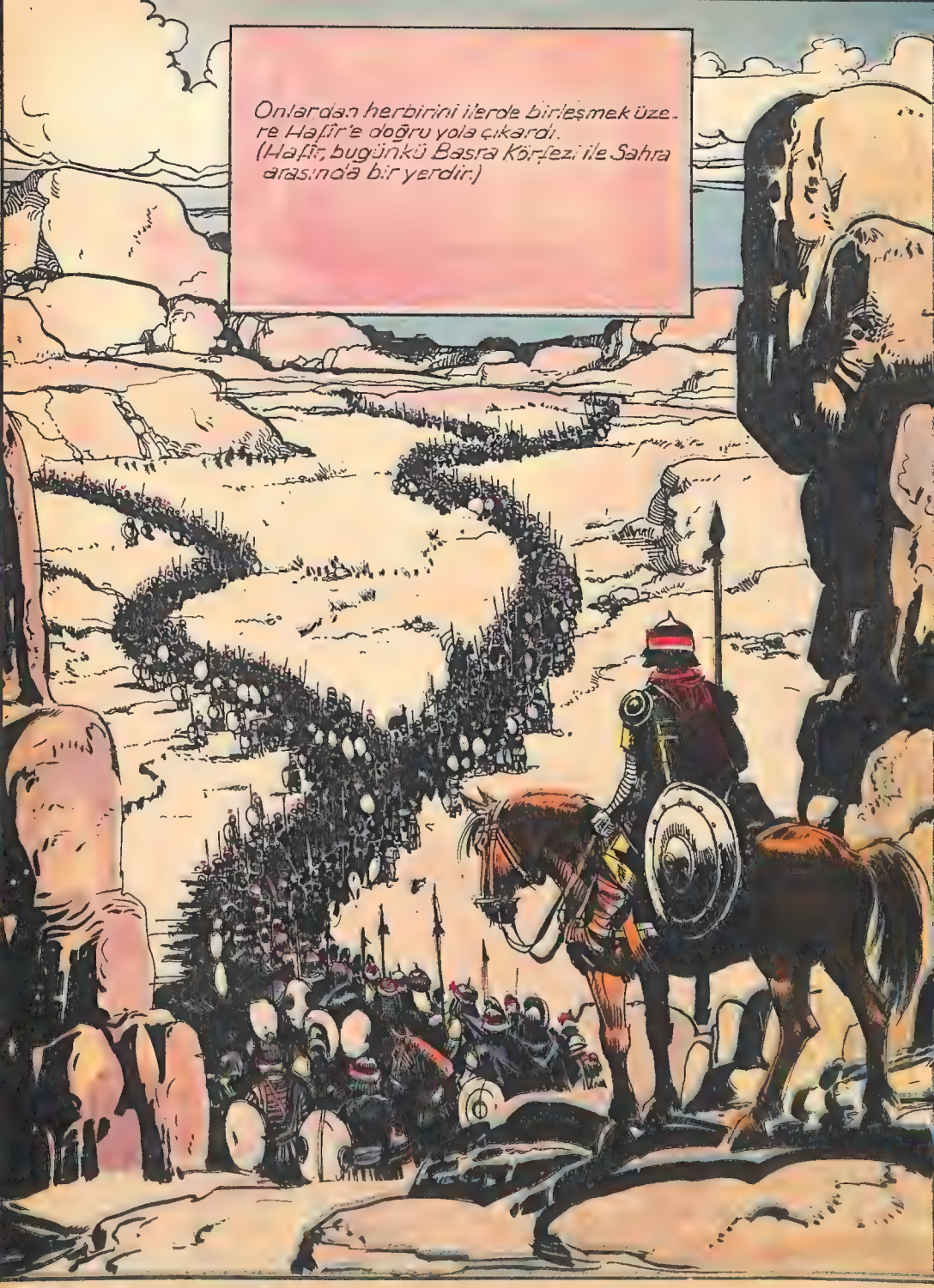
Onlardan herbirini ilerde birleşmek üzere Hafir'e doğru yola çıkardı.
(Hafir, bugünkü Basra Körfezi ile Sahra arasında bir yerdir.)

Birinci bölüm Hâlid-den iki gün evvel, başlarında Müsennâ b. Hârisetü's-Şeybânî olduğu halde yola çıktı.

İkinci bölüm başlarında Adiy b. Hâtimü't-Tâî olduğu halde yola çıktı.

Dördüncü günde Hâlid, emrindeki askerleriyle yola çıkmadan evvel, İranlıların Hazîr bölgesi komutanı Hürmüz'e, gelmekte olduğunu bildiren bir nâme gönderecek yola çıktı.

İki gün sonra Hürmüz, padişahından bir emir aldı. Bu emirde askerlerini toplamasını ve Arab ordusunu kovmasını istiyordu.

Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

"Göklerde ne var, yerde ne varsa (hepsi) Allah'ı tesbih (tenzih) etmekte. O mutlak galibtir, yegâne hikmet sahibidir. Ey imân edenler! Yapamayacağınız şeyi niçin söylersiniz? Şüphesiz ki Allah, kendi yolunda, birbirine kenetlenmiş (müstahkem) bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever."

Saff, 1-3. Âyet

Ama Halid'in kahramanlıkları dillere destan olmuş, ta buralara kadar yayılmıştı. Bunu Acemler de biliyordu. Hürmüz, buna karşı, bir harb hilesi düşündü ve onu uygulamak için ordusundan 20. süvâriyi görevlendirdi, ve dedi ki :

Aldığımız haberler korkutucudur. Bunu hemen öldürmezsek bizim için kurtuluş yoktur. Şimdi ben, onu döğüşe çağıracağım ve üzerine salıracağım. Siz de yardım edeceksiniz.

Hürmüz, kum kadar çok olan askerini alıp Hafîr'e doğru yola çıktı.

Hürmüz :
–Ey Halîd, sen nerdesin, çık meydana döğüşelim! Zafer yenenindir.

Halîd:
-Şu melûnu yere sermek gerek.
(Kendi kendine) Dikkatli ol yâ Halîd. Hürmüz korkak ve kötü bir kimsedir.
Halîd:
Dikkatli olun!
Silahınıza sarılın.
Belki bu işte bir hile var.

Döğüş başladı. Sonunda Hâlid Hürmüz'ü yere serdi ve hançeriyle onu öldürdü.
İşte o zaman (hazır duran süvariler) Hürmüz'ü Hâlid'in elinden kurtarmak için hücuma geçmeye başladılar.

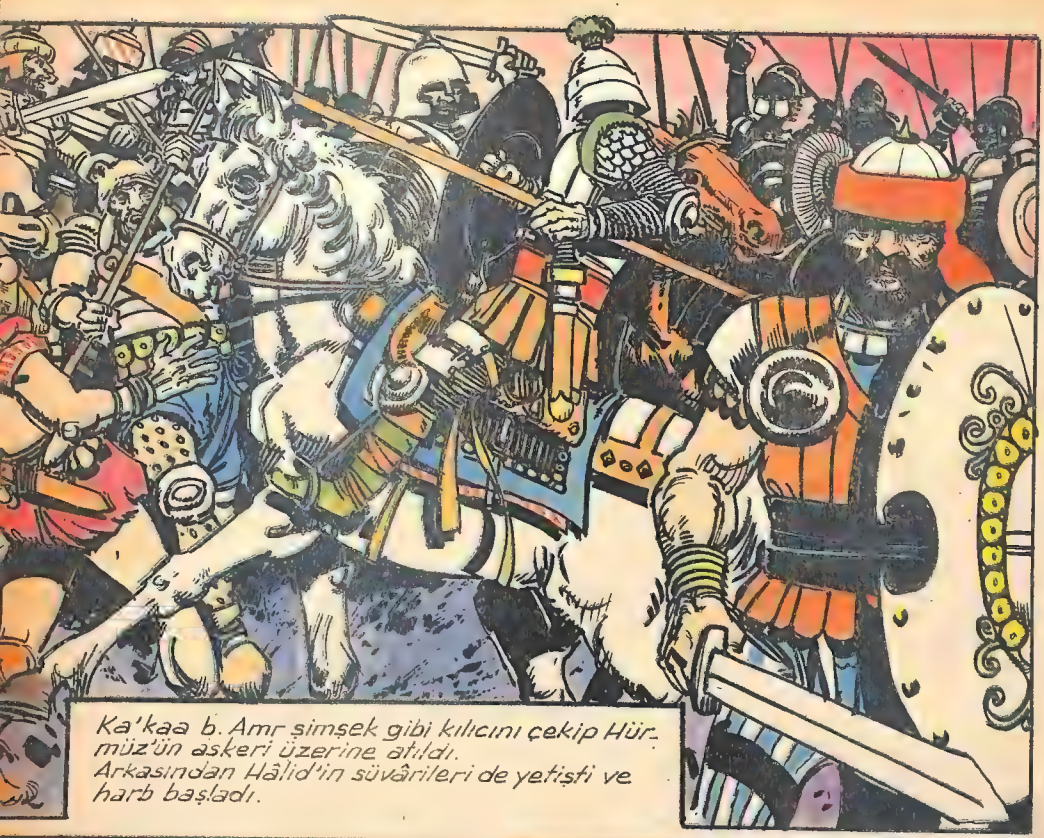

İşte o zaman Hürmüz'ün askerlerinin kalblerine korku düştü ve kaçmaya başladılar.

Hâlid:
"Ben size, sizin hayatı sevdiğiniz gibi ölümü sevenlerle geldim."

Hâlid askeriyle birlikte Fırat'ın üzerindeki büyük köprüye kadar geldi.

(O köprünün bulunduğu yerde bugün Basra şehri vardır.)

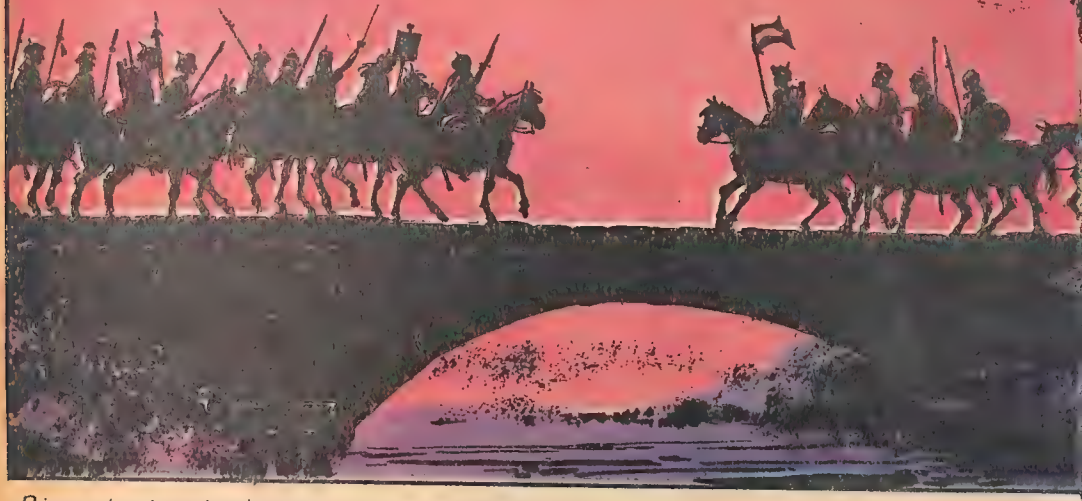

Bir anda şimşek gibi Hürmüz'ü yere seren müslümanların bu zaferine sebep olan şeyin ne olduğunu müslümanlar düşündüler ve anladılar. ① Onların Allah'a ve Rasûlüne tam imânı, ② kumandanlarının harb bilgisi ve yeteneği. Bu iki kuvvet birleşerek düşmana - emsalsiz askerle birlikte - bu büyük zaferi kazanmalarına ve sayısız silah ve ganimet almalarına sebep oldu. Bu savaşta her süvâriye silahtan başka 1000 dir - hem kıymetinde ganimet düştü.

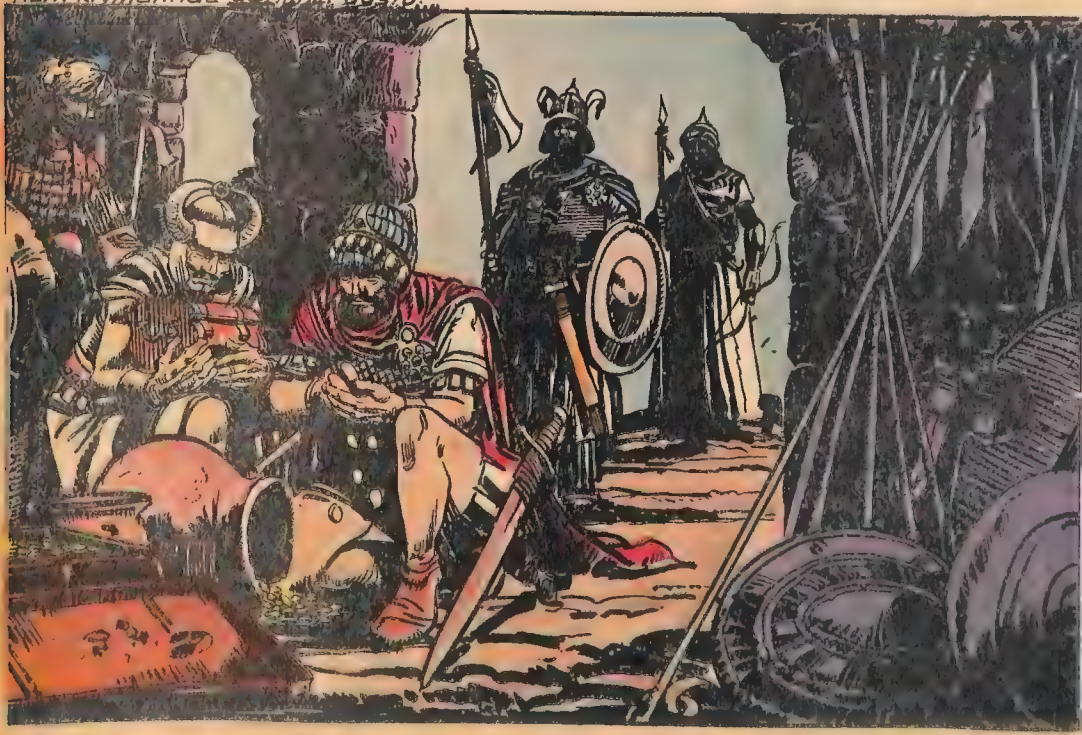

Hâlid:
-Allah bu zaferin kazanılmasını emretti ve kolaylaştırdı. Biz emrini yerine getirdik. Bundan sonra bize düşen yolumuza gitmektir. Iraklılardan dinimizi kabul edenleri yerlerinde bırakmak, durumlarını düzeltmek silah çekenlere de silahla cevap vermek gerekir.

Kumandan Hâlid b. Velid'in emriyle Mâ'kil b. Mukarrin el-Müzenî, İranlılardan alınan Basra'nın girişinde büyük silah depoları bulunan Ubulle şehrine giderek beytulmâle ait bütün silah ve malları burada topladı.

Musenâ b. Hârisetü's-Şeybânî de kılıç artığı İran askerini kovalıyordu.

lârisi'ye bu takib sırasında, İran'ın Medâyin
zhrinde toplanan büyük bir ordunun kendi-
ne doğru yürüyüşe geçtiği haberi geldi.

Ve kumandanı Hâlid'e:
- kumandanım! İran padişahı Erdeşir'in
bizimle çarpışmak üzere askerine emir
verdiğini bana Arab köylüleri haber
verdiler. Size bildiriyorum.

örise bir taraftan büyük bir dikkatle ordusunu yeni bir savaşa hazırlarken, bir taraftan da komutanla-
la görüşüyor ve onların da aynı fikirde olduklarını görüyordu. Müslümanlar bu savaşı kazanmalıydı.
ksa büyük zarara gireceklerini apaçık görüyorlardı.

ür yanında da Erdeşir'e kenarına ulaşan haberleri değerlendiriyor ve Hâlid'in durdurulması gerektiğine
nıyordu. Sonra buna bir çare bulmak için meşhur kumandanı Karin b. Karyarisi çağırdı. Ona, Hâlid'le
rb etmek üzere büyük bir ordunun başında görev verdi ve gereken yapmasını emretti:

Ey karin! Müslümanları kovmak, kumandanları Hâlid'i öldürmek, onları toprağımızdan çıkarmak için bizden kaç kişi ölürse ölsün elinden ne gelirse yap. İlle bunu yap!

Bu emri alan Karin, Erdeşir'in yanından çıkıp ordusunun başına geçti ve ertesi gün büyük bir kuvvetle yola çıkarak Basra'ya dört günlük mesafede Mezar şehrine varınca,

Müslümanların yendiği Acem ordusundan kaçanları, başlarında reisleri Kubâd ve Anûşecân olduğu halde gördü.

Kubâd yaklaştı ve dedi :

"– Bak ! bunlar, müslümanlarla ettiğimiz harbden arta kalanlardır."

Durmadan kaçıyorduk ama müslümanlar yetişiyordu. Bizden sayısız adam öldürdüler. Daha onlarla çatışmadan Hâlid'in hançeriyle Hürmüz öldürüldü. Müslüman askeri üzerimize azgın selgibi akıyordu. Kesilen başlar havada ağaç yaprakları gibi uçuşuyordu. Yüreğimiz ölüm korkusuyla titriyordu.

Karin : Yeter Kubâd ! Hürmüz müslümanların kuvvetini ölçemedi, tedbirini alamadı ve öldü. Ama benim emrimdeki ordu her yönden müslümanlara üstündür ve onları yenecektir.

Sonra kaçan askerlere dönerek :

– Ey askerler bize katılın, bunları yenelim, intikamınızı alalım.

İslâm kumandanı Hâlid düşman askerinin yaklaşmakta olduğunu öğrendi ve hakları hakkında bilgi aldı.

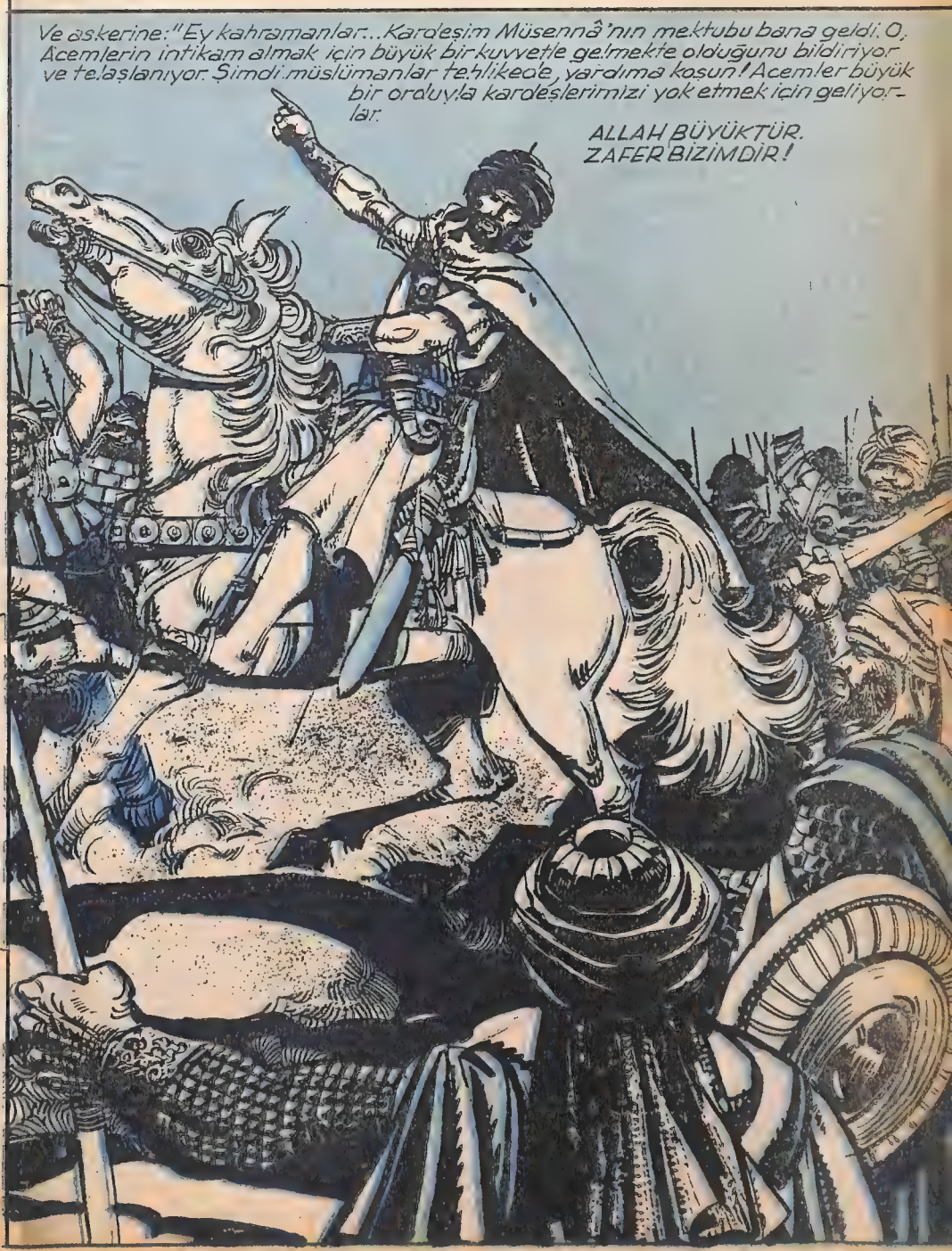

Hâlid ordusunu, kumandanı Müsennâ'nın yardımına sevk ederken Müsennâ da dört gözle onu bekliyordu. Fırat ile Dicle'nin birleştiği küçük göller bölgesinde buluştular.

Müsennâ:
"Acemler hemen hücuma geçmek ve Hafîr harbinin intikamını almak istiyorlar. Bizim ise askerimiz az. Ne emredersiniz?"

Komutanlardan biri:
"Allah bizi utandırmaz. Kahraman kumandanımız Hâlid, harbden geri durmaz. Öyleyse bize korku yoktur."

Askerlik bakımından kumandan Müsennâ'nın şüphesi yerindeydi. Çünkü Acem ordusu tam teşkilatlı, her türlü silahı bulunan bir ordudur. Başında da Karin b. karyâ - nis gibi bir kumandan vardır.

Karin kendi kendine : "Müslüman ordusunun her yönden önünü ve sonunu kesmek gerek. Hem Acem ordusu yenilmez " diyordu.

Hâlid'e gelince o Müsen - nâ'nın görüşünde değildi. Hem o, Musennâ ordusun - ca dört gözle bekleniyordu.

Müsennâ:
Müjde Allah'ın Kılıcı geldi. Zafer bizimdir. Allah bizimledir. Ey müslümanlar! yürüyün harbe.

Acem ordusu döğüştü, öldü dönüp gitmedi.
Hâlid: Ben size ölümü hayat gibi seven-lerle geldim. Ey müslümanlar Allah yo-luna döğüşün. Kâfirleri öldürün. Allah'ın yardımı bizedir!
İki ordu göğüs göğüse çarpıştı.

Hâlid:
Hakkın kılıcı yenilmez.
Müslüman olun,kurtu-
lun!
ALLAHUEKBER.
Kubâd öldürüldü.
Karin öldürüldü.

Kumandanlarının öldürülmesinden sonra Acemlerin yenilgisi apaçık belli olunca geriye kalanların bir kısmı kurtuluşu kendilerini nehre atmakta bir kısmı da yelkenlilere binip kaçmakta buldular.

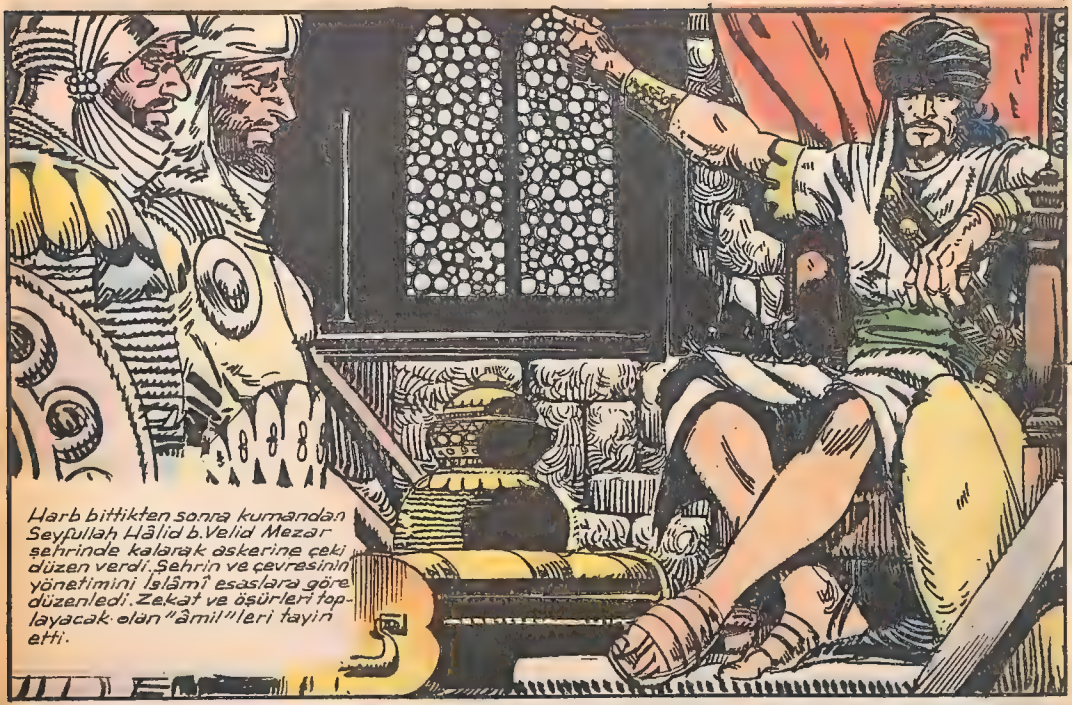
Harb bittikten sonra kumandan Seyfullah Hâlid b.Velid Mezar şehrinde kalarak askerine çeki düzen verdi.Şehrin ve çevresinin yönetimini İslâmî esaslara göre düzenledi.Zekat ve öşürleri toplayacak olan "âmil"leri tayin etti.

Başlarına gelen bu büyük yenilgiden İran hükümdarı yılmadı.Yeni ve daha büyük bir ordu hazırlamak üzere Câzuveyh'i görevlendirdi.Bununla,en kısa zamanda topraklarının kurtarılmasını ve öcün alınmasını istiyordu.

Kisrâ'nın eskisinden daha büyük bir ordu ile müslümanlara hücum edeceği haberini, bir asker gelip Hâlid'e ulaştırdı.

Hâlid ordusunu teftiş etti ve uzun süren harbten sonra orduda bir sıkıntı ve yorgunluk gördü. Bundan dolayı birden ordusunun hepsini harbe sürmeye karar verdi ve kumandanlarını çağırdı ve dedi ki:

– Kumandanlarım! Sizden, şu tepelerin ardında gizlenmenizi ve biz İranlılarla harbe tutuşunca arkadan düşman üzerine ansızın baskın yapmanızı istiyorum.

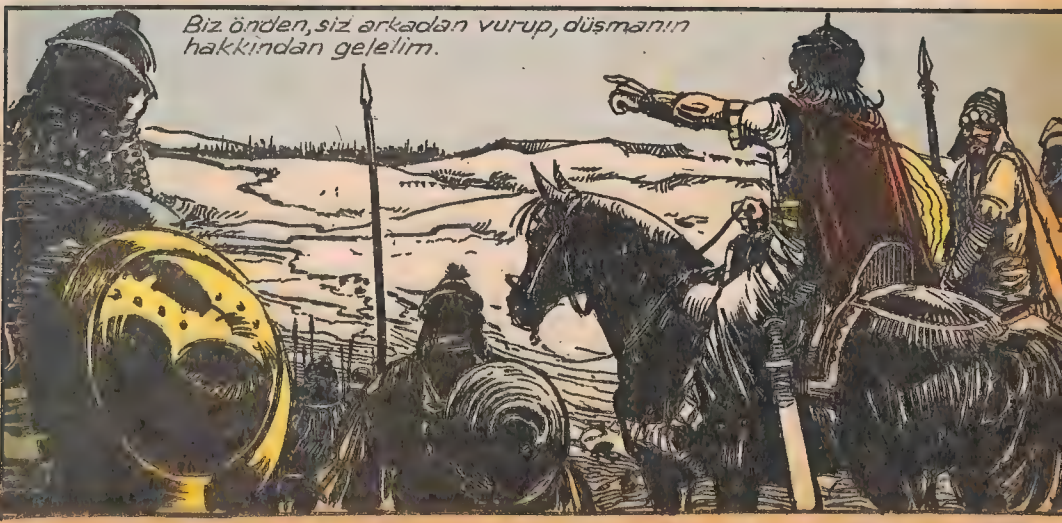

Göğüs göğüse çarpışma başladı.
Çarpışmalar şiddetle devam ediyordu.

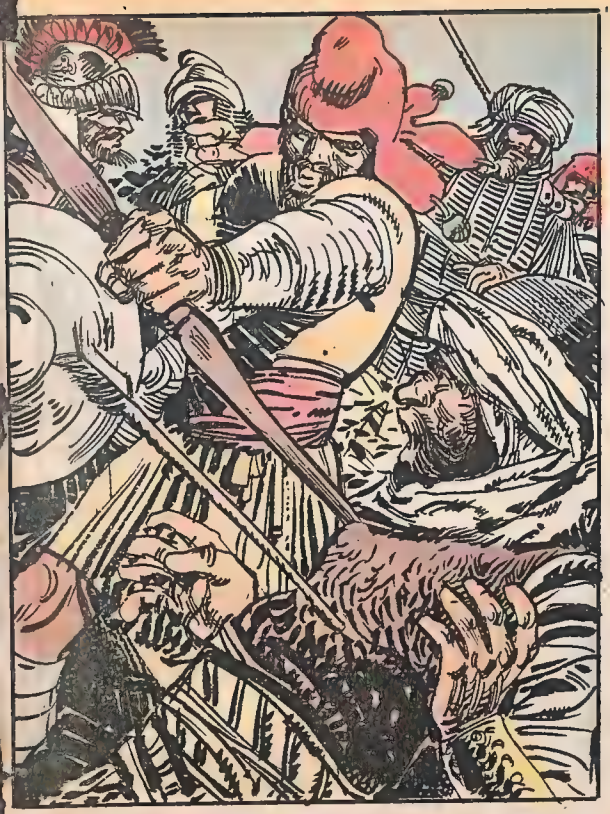

Kollar gevşemeye ümitler kırılmaya başlarken...

Müslümanlar, susuz devenin suya koştuğu gibi önden ve arkadan İran ordusu üzerine saldırdılar. Kaçan kaçtı, kaçamayanların kimini öldürdüler kimini esir aldılar.

Bu bozgundan sonra Farslıların aklına ellerindeki Arab köleleriyle Hâlid'i öldürtmek fikri geldi.

"–Kisra bize kendimizi feda etmemizi emretti. Halbuki biz burada Behmen Câzuveyh kumandasındaki İran ordusunu bekliyoruz.

Behmen, Haban ile görüşmek istedi:

— Kralımız Erdeşir, rahatsızlığının uzaması sebebiyle, beni görevlendirdi ve Hâlid b. Velîd üzerine gidip onu ortadan kaldırmamı emretti. Şimdi kalk, git. Ordunu topla ve hazırla. Ben gelip seninle birleşeceğim. Eğer ben sana ulaşmadan savaş açılacak olursa, savaş!

Behmen çıktı ve yaptığı hazırlığı Erdeşir'e haber verdi.

"— Efendimiz! Yakında ilâhımız iyilik ve sağlık verecek, ayağa kalkacaksınız. O zaman müslümanlara karşı kazandığımız zaferi duyacaksınız.

Erdeşir:
"Ben bu iki şeyden şüphedeyim, birsıhhatimin düzelmesi, iki Hâlid'e karşı zafer kazanmamız."

Behmen dedi ki:
Bizim arkamızdan kuvvetle gelecekti. Nerede kaldı? Bu gecikmeye sebep ne? Müslümanlar her an ansızın çıkıverecekler miş gibi.

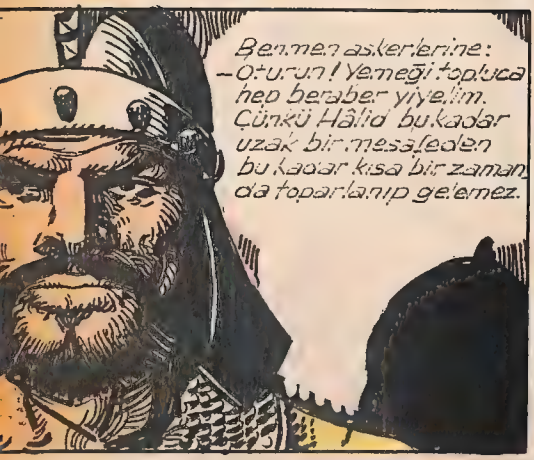
Behmen askerlerine:
—Oturun! Yemeği toplu ca hep beraber yiyelim. Çünkü Hâlid bu kadar uzak bir mesafeden bu kadar kısa bir zaman da toparlanıp gelemez.

Hâlid'in askerleri yetişti. Acem askerini yemek yerken bu duldur.

Allâh'ın kılıcı İslâm ordusunun kumandanı Hâlid elini çabuk tutup kendine karşı çıkmak isteyen bir Acem kumandanını bir darbede yere serdi.
Hâbân, askerine bağırarak:
– Kaçmayın, şimdi Behmen korkunç askerleriyle yardıma gelecek. Korkmayın!

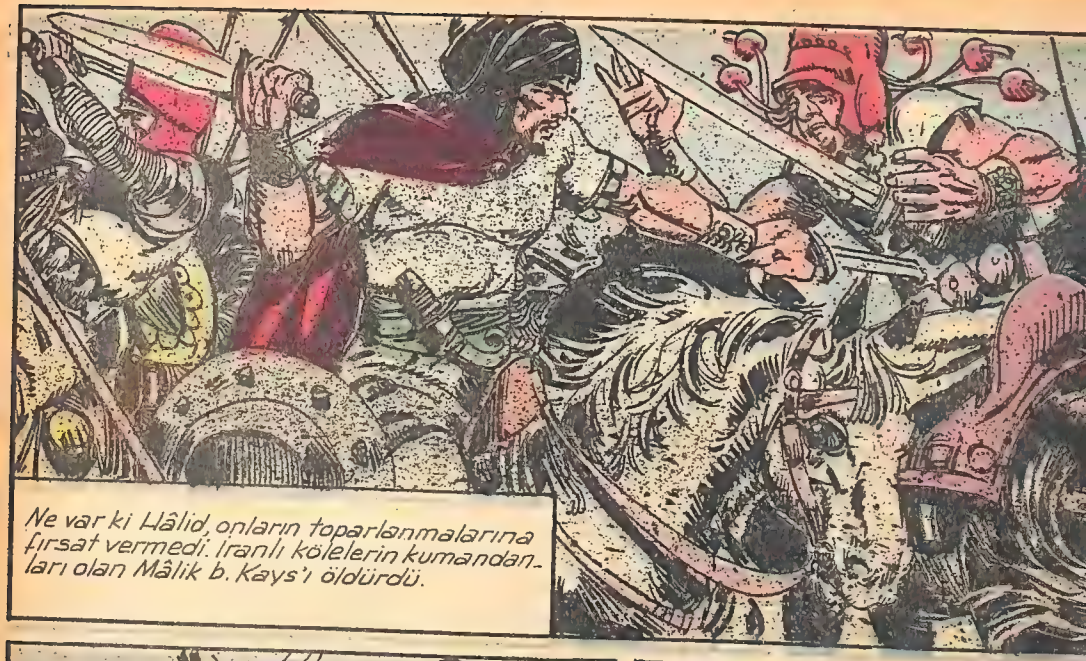

Ne var ki Hâlid onların toparlanmalarına fırsat vermedi: İranlı kölelerin kumandanları olan Mâlik b. Kays'ı öldürdü.

Arab kölelerinin başları öldürülünce durum birden bire karıştı. Acem kumandanı Hâbân bas bas bağırıyor ve :
"Kaçmayın !. Mutlaka Behmen kuvvetleriyle yardıma gelecek" diyordu.

Hâlid ve ordusu kılıcını Acem askerinin boğazına dayamış ancak kaçan kurtuluyordu.

Hâlid kendi kendine:
Tamam şimdi yandaki nehrin akan suyunu kesmek gerek, o zaman kesilen başlardan nehir gibi kan akar.

O Allah'ın kılıcıdır. Onu kimse yenemez.

"Ordularını yendin. Padişahları öldü. Acemler onun yerine birini aramakla meşgul. Şimdi baş olmanın yolu sana açıldı ey büyük kumandan" diye konuşuyorlardı.

Hâlid:
Hayır ondan şiddetle sakınmak gerek. Şimdi bize düşen, Necef'te bize diş bileyen Hîrelileri susturmak ve esir almaktır. Kalkın, hep birlikte hazırlık görün! Varıp onların ellerini bağlayıp yollarını kapatalım ki bizi arkamızdan vurmasınlar.

Ertesi gün Hâlid yelkenlilere askerlerini alarak kuzeye doğru Hîre'ye yola çıktı.

(Biraz sonra) Askerlerden birisi:
"– Kumandanım Acemler önümüzden nehrin yolunu çevirdiler. Suyun yolu değişti, gidemiyoruz.

Bu zor durumda büyük kumandan vakit kaybetmeden gerekli çareyi buldu. Gemileri olduğu yerde bırakıp, adamlarıyla birlikte şehrin kenarına gelerek köşkünün bahçesinde Hîrelilerin reisini öldürdü. Bunu gören adamları hemen kaçtılar. Kumandan Hâlid, nehrin kapatılan su kapağını açtı ve sonra tekrar gemilerine geldiler, yollarına devam ettiler.

Ne zaman ki Hîre kalesi önüne geldiler, baktılarki Hîre'lilerin hepsi kalelerine yerleşmişler onları bekliyorlar. Hâlid kaleyi kuşattı. Her burca bir kumandan tayin etti. Kuşatma uzayınca Hîre'liler gelip Hâlid'den görüşme izininde bulundular.

Hîre'liler, haraç vermeyi kabul ettiler. Hâlid de onlarla yılda 190 bin dirhem altın vermek üzere sulh anlaşması imzaladı. Bu onların dünyadaki cezasıdır. Böylece Hîre'nin kapıları müslümanlara açıldı ve Hîre fetholundu.

Büyük kumandan Hâlid, kumandan ve askerlerini topladı. Sekiz rek'at fetih namazı kıldı. Böylece apaçık görüldü ki, müslümanlar, ülkelerini feth ettikleri milletlere, bolluk ve bereket getiriyorlar.

(Bir grup Hîre'li aralarında:)
"– Şu büyük kumandan gerçekten kuvveti ve adaletiyle kendini gösteriyor." diyorlardı.

Artık müslümanların fethinden sonra ortalıkta huzur ve sukûn vardı.

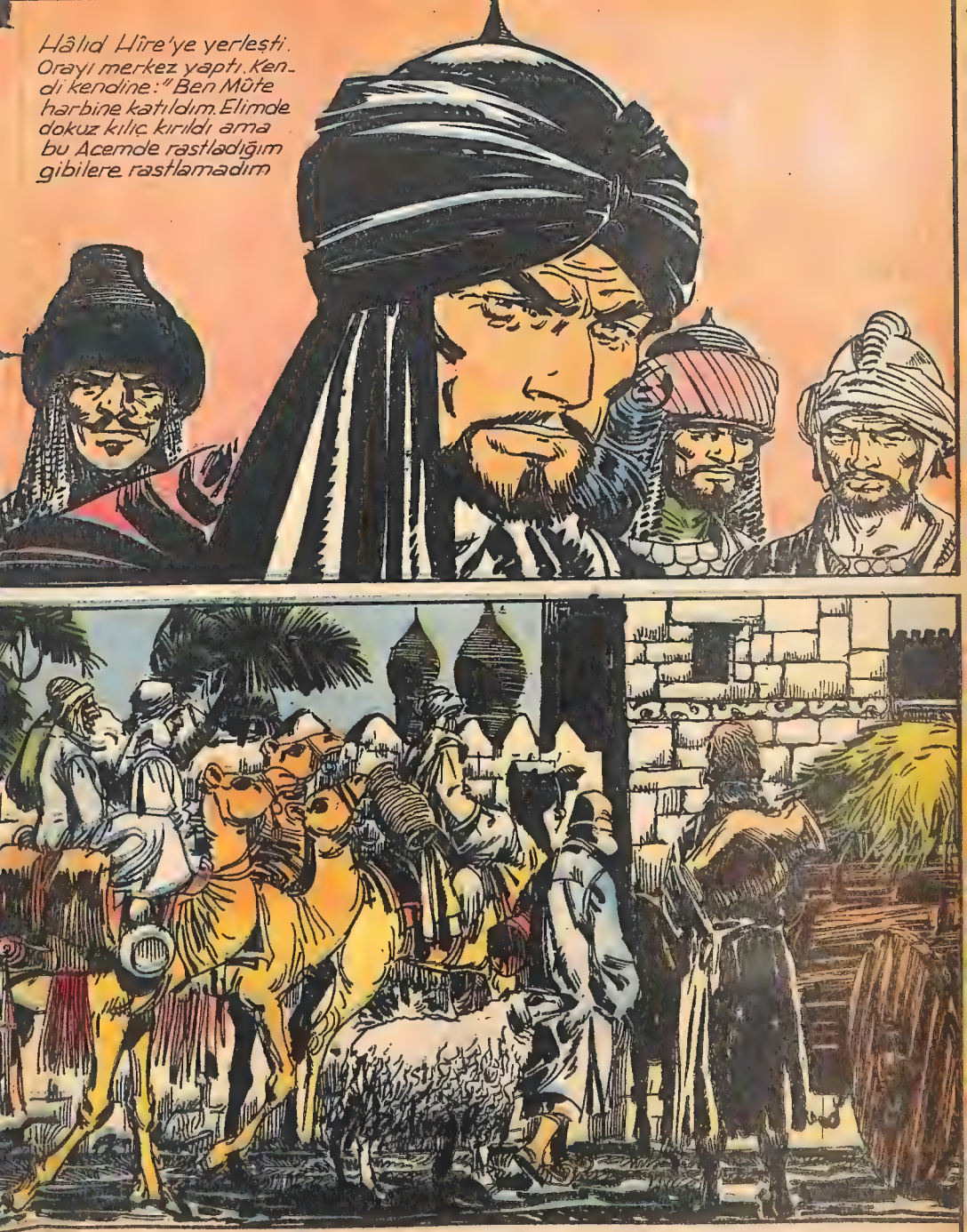

İslâm ordusunun önündeki beldelerin her tarafından insanlar, Hâlid'in bayrağı altına girmek ve sulhe kavuşmaya koşuyorlardı.

Hâlid'in kumandası Dicle'nin öbür tarafına da geçiyordu. Hâlid, fetheti-ği bölgeleri, askerlerine taksim ediyor, haracını onlar alıyorlardı. İslâm ülkesi kuzeyde Dicle, güneyde Basra körfezinin doğusuna kadar uzanı-yordu.
Günler geçti. Harb yoktu. Kumandan Hâlid'in sivil işlerden canı sıkılmağa başlamıştı. O sivil bir idare adamından çok, bir asker bir kumandandı.
"Yok, imkânı yok!" Beni böyle bomboş bırakamazlar. İran'ın başşehri Medayin'i almak gerek.

Hâlid iki asker çağırtıp biri Enbar valisine, diğeri başşehrin valisine verilecek iki mektup teslim etti ve gönderdi. Eğer teslim olup müslüman olmazlarsa kendilerine hücum edeceğini bildirdi.
Halîfe, Hâlid'i ve durumunu biliyordu. Ona bir mektup göndererek Hire'de durmasını emretti.

Hâlid kumandanlarını toplayarak :
– Halîfe, bize kuvvet olarak gönderdiği Ganem oğlu Iyâz'ı beklememizi, o gelmeden Medâyin'e saldırmamamızı emrediyor. Fakat biz elimizdeki kuvvetlerle Enbar'a gidip, beklemekte olduğunuz yardımın, yollarını emniyet altına alabiliriz.
Hâlid, Ka'kaa'yı Hîre'de bıraktı ve,

ordusunu alarak Enbar üzerine yürüdü. Kumandanı Hâbis oğlu Akra'da beraberinde idi.

Müslümanlar Enbar'a ulaşınca şaşırıp kaldılar. Çünkü şehrin surları sağlamdı ve çevresinde derin hendekler kazılmıştı. Üstelik Enbarlılar müslümanların üzerine yağmur gibi ok yağdırıyorlardı.

Bunun üzerine Hâlid askerlerine zayıf ve artık işe yaramaz hale gelmiş develerin kesilip hendeğe atılmasını emretti. Böylece müslümanlar hendeği geçip surlara saldırabileceklerdi.

Gerçekten de müslümanlar deve cesetleriyle doldurdukları hendeği kolaylıkla aştılar ve surlara dayandılar. Hemen arkasından sur kapısını kırıp içeri daldılar.

Fakat Enbar'ın İranlı kumandanı, Hâlid'e elçi gönderip barış istedi. Kendisi hayatta olduğu sürece anlaşmaya sadık kalacağını da bildirdi. Hâlid teklifi kabul etti ve Enbar'a girdi.

Aynuttemr ve Benî Tağlib, Nemr ve İyâd gibi İranlılara yardımcı olan kabileler üzerine de yürüdükten sonra Enbar ve çevresindeki kabilelerle anlaşmalar yaptı.

Hâlid, Enbar'ı aldıktan sonra ne yapacağını düşünüp dururken Hîre'de bıraktığı Ganem oğlu İyâz'dan bir mektup aldı. İyâz, kendisinden, surlarla çevrili Devmetu'l-Cendel'e saldırmak için izin istiyordu. Eğer engel olunursa, tek başına bu işi yapacağını da eklemişti.

Devmetu'l-Cendel emîri Ukeydir, Hâlid'in, üzerine geldiğini öğrenince Kabileler emîri Rebîa oğlu Cûdî'den yardım istedi ve ona, Hâlid'le anlaşmasını tavsiye etti.

Ne var ki Kabileler Ukeydir'i red edip tehditler savurdular, bağırıp çağırdılar:

Hâlid Devmetu'l-Cendel'e geldi, Rebîa oğlu Cûdî'yi yakalatıp öldürdü. Şehir kayıtsız şartsız Hâlid'e teslim oldu.

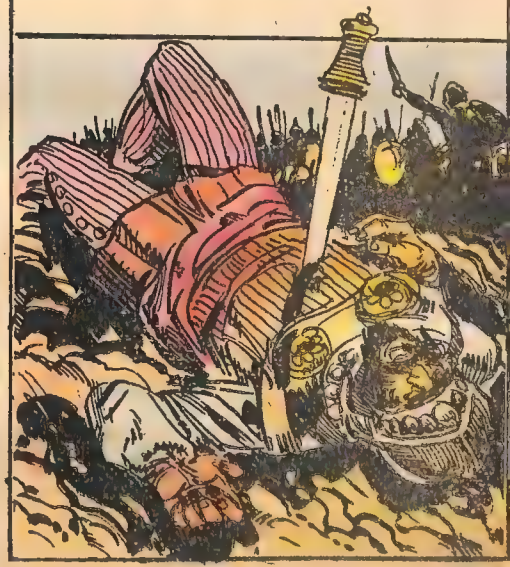

Devmetu'l-Cendel alındıktan sonra Hâlid, askerine, Hîre'ye dönme emri verdi. Bazılarını da hacc ibadetini yapmak üzere Mekke'ye gönderdi. Sonra sür'atle Hîre'ye döndü ve zaferlerinden emin olarak orada ikâmete başladı. Bir taraftan da kaderin ona neler kurduğunu düşünüyordu:
– Halîfe, onun Medâyin'e girmesini isteyecek miydi?
– Acaba, kendisine Bizans'a saldırmasını emredecek miydi? Zaten Şam hududuna nerde ise yaklaşmıştı.
Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.
"Eğer Allah sana bir belâ' kondursa, onu Allah'tan başkası senden çeviremez. Eğer Ondan sana bir iyilik te gelirse, O her şeye kadirdir. O kulları üzerinde (eşsiz) kahir (galebe ve tasarruf) sahibidir. O yegâne hüküm ve hikmet sahibidir. Her şeyin gerçek haberi O'nun yanındadır."
En'âm, 17-18.

ÇIKAN KISIMLARIN ÖZETİ

Hz. Muhammed doğduğunda, bütün Arab Yarımadası koyu bir cehaletin içindeydi. Onları bu karanlıktan kurtaracak biri gerekiyordu. Altı yaşında iken yetim ve öksüz kalan Hz. Muhammed, daha gençliğinde bu karanlığı görmüştü. 25 yaşında Hz. Hatice ile evlendikten sonra zaman zaman Hira Mağarası'na çekilir ve düşüncelere dalardı. İlk Peygamberlik müjdesi geldiğinden 40 yaşında idi.

Üç yıl sonra dinini yaymaya başlayınca, inanmayanların tepkisi ile karşılaştı. Hz. Muhammed müslümanları Habeşistan'a gönderdi. Bu durum Mekkelileri daha da kızdırdı ve müslümanları aç-susuz bıraktılar. Peygamber Medinelilerle anlaşmıştı. Birçok müslüman Medine'ye göç etmişti. Sonra Peygamber de Allah'tan gelen emir ve müsaade üzerine Medine'ye hicret etti.

Medine halkı, Peygamberin isteği ile bir cami yaptı. Bu camide ilk ezan okundu. Bedir Savaşı yapıldı ve müslümanlar galip geldiler. Daha sonra yapılan Uhud Savaşı'nda ise yenildiler. Hicret'in 5. yılında müslümanların zaferi ile sonuçlanan Hendek Savaşı oldu. Hicret'in 6. yılında ise Hudeybiye Anlaşması yapıldı. Daha sonra Hayber Kalesi müslümanlar tarafından zabtedildi.

Hicret'in 8. yılında müslümanlar Mekke'yi fethetmeye hazırlandılar ve Mekke fethedildi. Daha sonra yapılan Huneyn Savaşı'nda müslümanlar galip geldiler. Taif Kalesi kuşatıldı. Bizans'la savaş hazırlıklarına başlandı ise de Tebük'e gelindiğinde Bizansılların geri çekildiği görüldü. Devmet-el-Cendel bölgesi itaat altına alındı. İslâmiyet Arab Yarımadası'nda hızla yayılmaya başlıyor ve birçok kabile İslâmiyeti kabul ettiklerini bildiriyordu.

Bütün Arabistan İslam bayrağı altına girmişti. Artık İslamiyeti, daha uzaklara, diğer kavim ve milletlere götürmek gerekiyordu. Halife Hz. Ebu Bekir Hâlid b. Velîd'i bu işle görevlendirdi. Önce İran üzerine yürüdü. Önce Fafir bölgesi itaat altına alındı. İran hükümdarı Erdeşir büyük bir ordu hazırlattırıp İslam ordusunu durdurmaya çalıştı. Başlarında Kârin vardı. Kumandanları öldürülünce İran ordusu dağıldı. Mezar şehri Müslümanların eline geçti. Kisra yılmadı daha büyük bir ordu hazırlattı ve Müslümanların üzerine gönderdi. Başlarında Câzuyevey vardı. Hâlid'in kum tepeleri arkasına gizlediği askerleriyle bu savaşta da zafer Müslümanların oldu. Erdeşir ölüm döşeğinde Haban'ı çağırdı ve ona da aynı görevi verdi. Halid'i yenmesini istedi. Fakat Habân'ın akıbeti de diğerlerinden farklı olmadı. Müslümanlar artık İran içlerinde idi.

Resimli İslâm Tarihi

Şam'ın Fethi

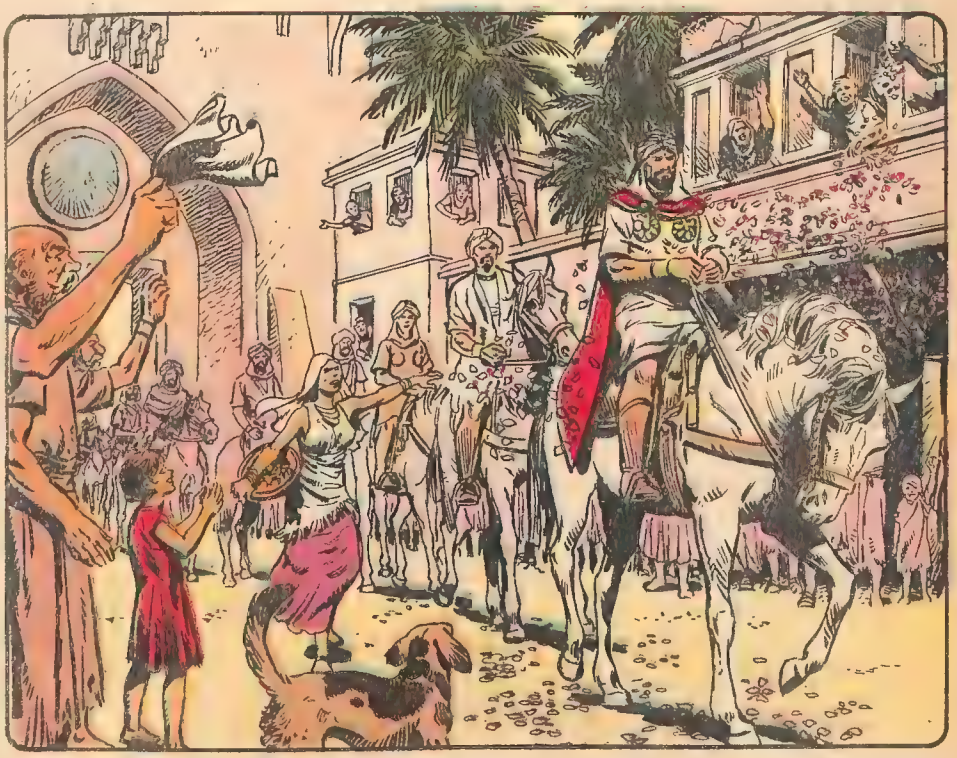

6. Bölüm

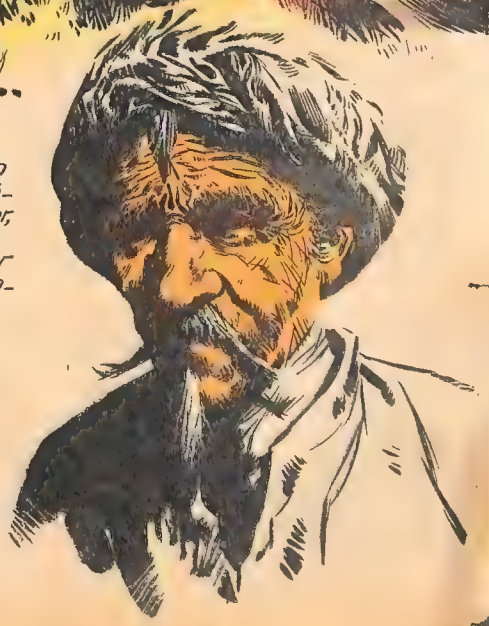

Hassan b. Sâbit:
Şam bölgesindeki şehirler, doğudan batı'ya giden ticaret yolu üzerinde önemli merkezlerdi. O sıralarda Araplar, Hind kumaşı, baharat ve ıtriyât gibi ticarî eşyaları bu merkezlere getirir satarlardı. Karşılığında da kendi günlük ihtiyaçlarını alırlardı.

Bu sırada Şam Bizans hâkimiyeti altında idi.
Müslümanlar, Irak'ı fetheterek sevincini yaşadılar, İran'ı baştan başa kontrol altına almak üzeredirler. Şimdi de Suriye üzerine gelecekler. Halîfe'nin hücumuna karşı kim topraklarımızı savunacak?
– Halîfe Ebû Bekr, bizi dinadına savaşa(cihâda) çağırıyor. Biz onun bu çağrısına uyacağız. Medine'ye gidip kardeşlerimizle buluşacağız!
– Yaşasın Halîfe'miz Ebû Bekr!
– Hâlid, Irak'ta, İran'lılara üstünlüğünü kabul ettirdi. Allah kumandanımız Hâlid'i korusun!

Hicrî 13. yılda, Arab Yarımadasının her yanından müslümanlar gelip Medine yakınındaki Cürüf'te toplanarak bir ordu meydana getirdiler ve Halife Ebû Bekr'in emirlerini beklemeye başladılar.

– Ey müslümanlar! Halîfe beni çağırdı, emirlerini size iletmemi emretti. Halîfe, bizi dört tugaya ayırdı, buna göre:
Birinci tugayın başında ben bulunacağım ve Filistin üzerine yürüyeceğim.
İkinci tugayın komutası Hasene oğlu Şurahbil'e verildi ve Ürdün üzerine yürüyecek.
Üçüncü tugay, Ebû Süfyân oğlu Yezîd ve Süheyl b. Amr komutasında olacak ve Belkâ üzerine yürüyecekler.
Dördüncü tugay Übeyde İbnü'l-Cerrâh komutasında Suriye bölgesindeki Hıms üzerine yürüyecek.

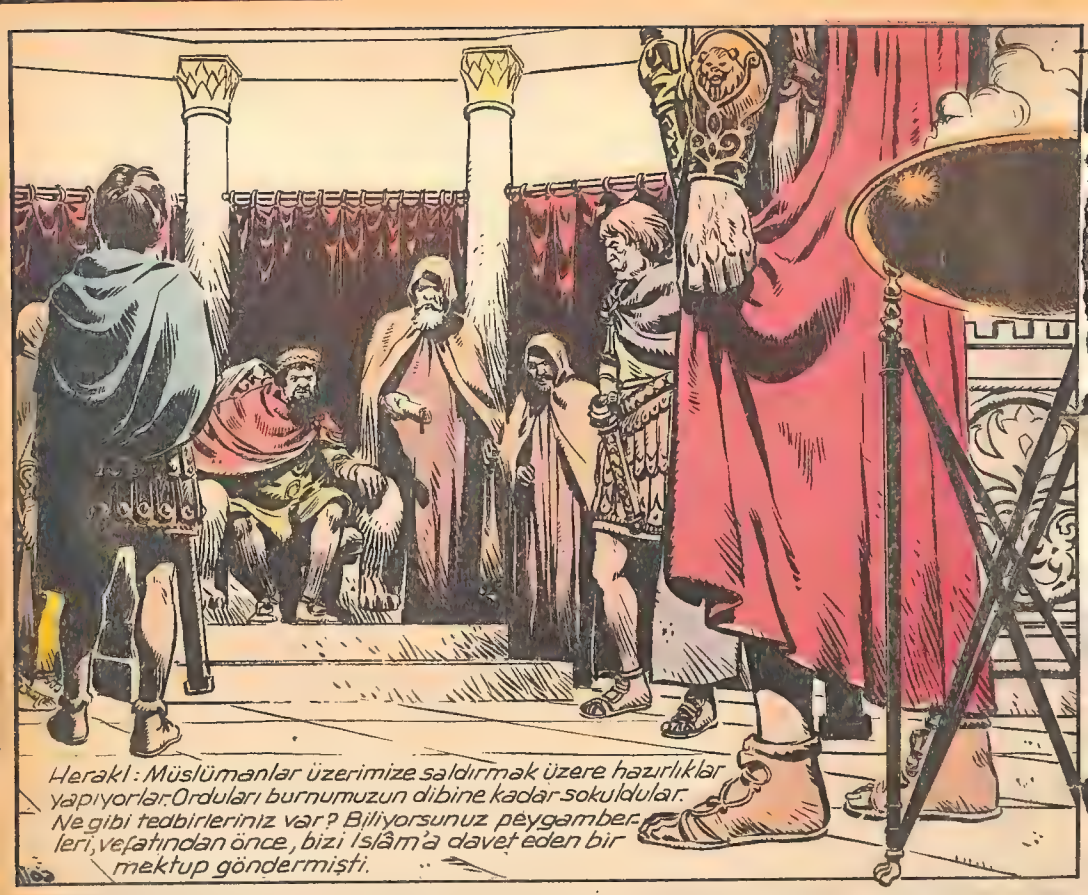
Herakl: Müslümanlar üzerimize saldırmak üzere hazırlıklar yapıyorlar. Orduları burnumuzun dibine kadar sokuldular. Ne gibi tedbirleriniz var? Biliyorsunuz peygamberleri, vefatından önce, bizi İslâm'a davet eden bir mektup göndermişti.

Bir komutan: Ey kral! Görüşümüz onlara karşı durmaktır. Onlarla savaşmamız gerek. Yoksa bu topraklar üzerindeki iktidarımızı kaybederiz.

Herakl: Öyleyse İslâm ordusunu karşılamaya hazırlanın. Orduyu, İslâm ordusunu, her bölgede karşılayacak şekilde bölüklere ayırın.

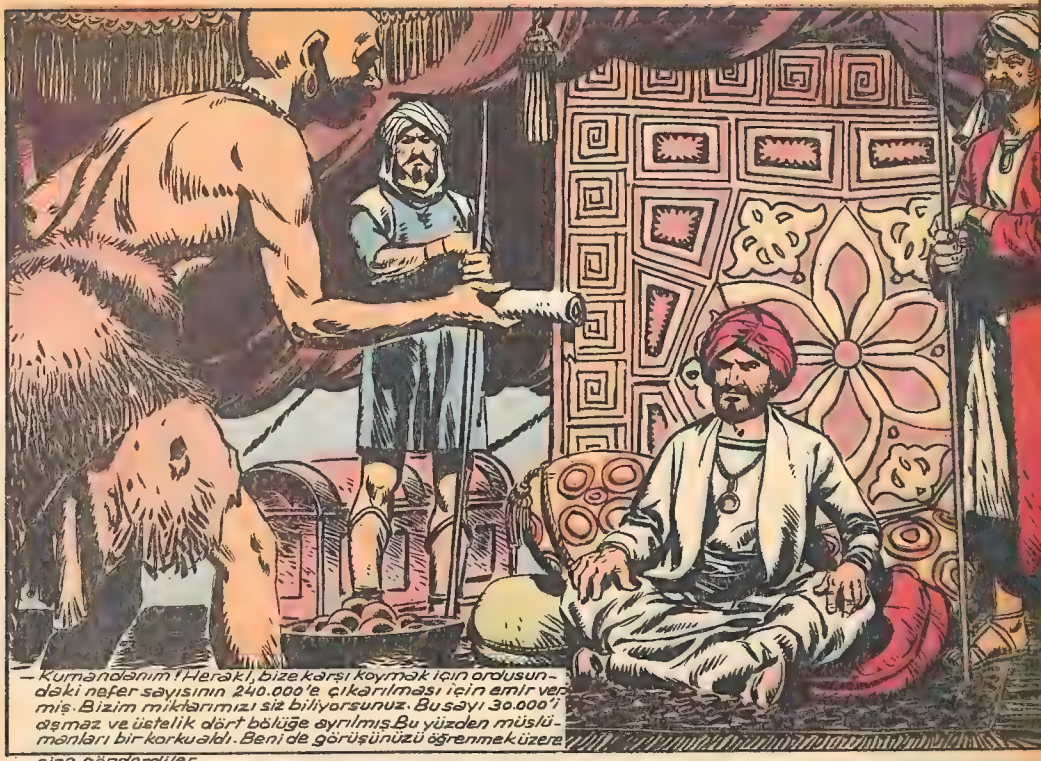
– Kumandanım! Herakl, bize karşı koymak için ordusundaki nefer sayısının 240.000'e çıkarılması için emir vermiş. Bizim miktarımızı siz biliyorsunuz. Bu sayı 30.000'i aşmaz ve üstelik dört bölüğe ayrılmış. Bu yüzden müslümanları bir korku aldı. Beni de görüşünüzü öğrenmek üzere size gönderdiler.

– Askerlerim! Bana, müslümanların, Rumlardan korktuğu haberi geldi. Buna sebep bizim dört tugaya ayrılmış bulunmamız ve sayıca az olmamız gösteriliyor. Ben bu durum karşısında ne yapacağımızı tesbit etmek için, fikrini öğrenmek üzere Halîfe'ye mektup yazdım. Gelen cevap şudur: "Toplanın ve bir tek ordu olun. Öyleyse biz de bunu yapacağız.

Hassan b. Sâbit :

Dört parçaya ayrılmış olan İslâm ordusu, Yermuk nehrinin sol tarafında, Bizans ordusu da nehrin sağ tarafında toplandı.

Müslümanlar eyleşmeden Yermuk nehrinin sağ tarafına geçtiler.
Ve Bizaslıları sardılar.
Amr İbnü'l-As:

Hassan b. Sâbit:
İki ordu birbirlerinin kuvvetini bilmeksizin ve birbirlerine saldırmaksızın uzun müddet beklediler. Bekleyiş uzadıkça uzadı. Halife Ebu Bekir kendi kendine düşündü: Müslümanlar kazandıkları savaşları çokluklarıyla değil, taktik ve iman kuvvetiyle kazanmışlardı. Simdi kendisine düşen Irak fatihi Hâlid b. Velîd'i bu seferde Suriye'yi fetih etmekle görevlendirmekti. Yardımcısına fikrini açarak: "Vallahi şeytan Bizanslıların yüreğine Hâlid b. Velîd'in korkusunu düşürdü."

Hâlid kumandanları çağırdı ve onlara, Irak fethinde beraberlerinde bulunan askerlerini toplamalarını emretti: "Şam seferine çıkacağız. Halife bunu bize emretti. Şimdiye kadar bize verilen her zor görevi Allah'ın yardımıyla başardık. Fakat bu sefer, Bizanslılarla zor bir hesabımız olacak.

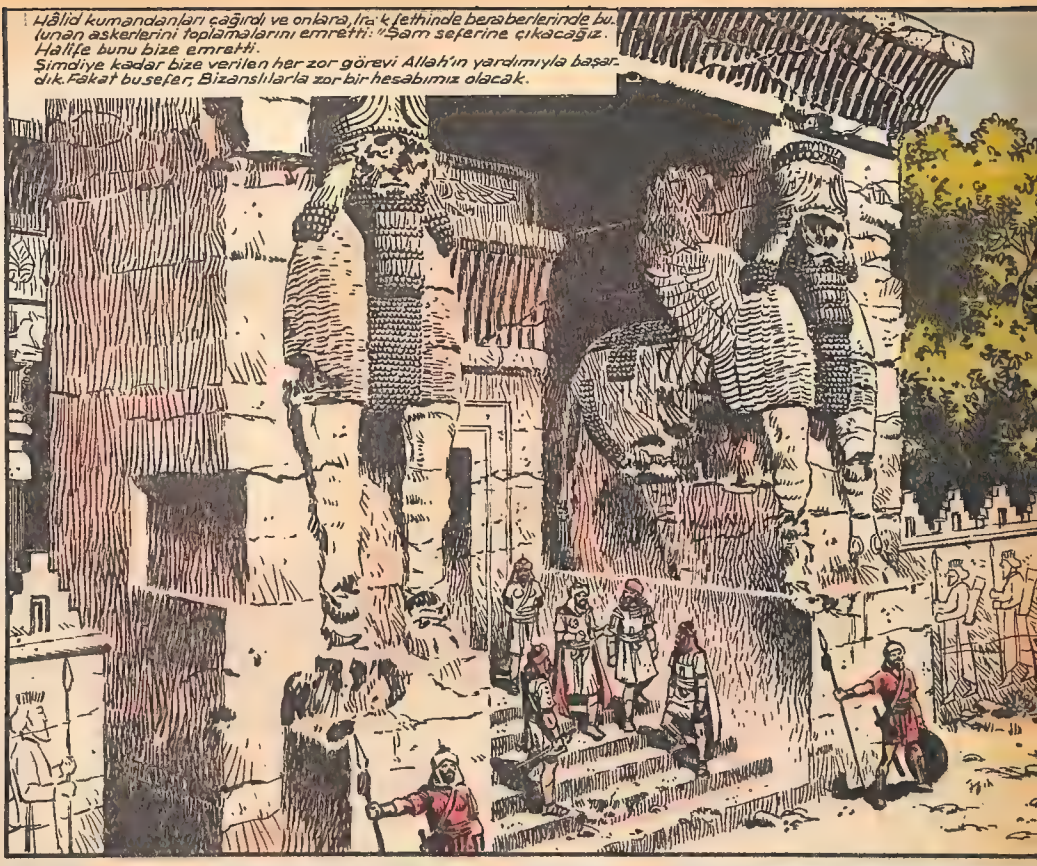

Müsennâ b. Hârise, Hâlid ve İslâm ordusuyla beraber çölün başladığı yere kadar gelip onları uğurladı. Bu kuş uçmaz, kervan geçmez çölün, bilen bir rehber vasıtasıyla bile zor aşılabilecek sahranın, tehlikelerden korunmaları dileğiyle Şam'da buluşmak üzere ayrıldılar.

Hâlid ordusuyla, Ganem oğlu Îyaz'a yardım etmek gayesiyle Hîre'ye giderken kullandığı yoldan Devmetü'l-Cendel'e indi.

Sonra Serhân vadisi yoluyla Devme'den ayrıldı.

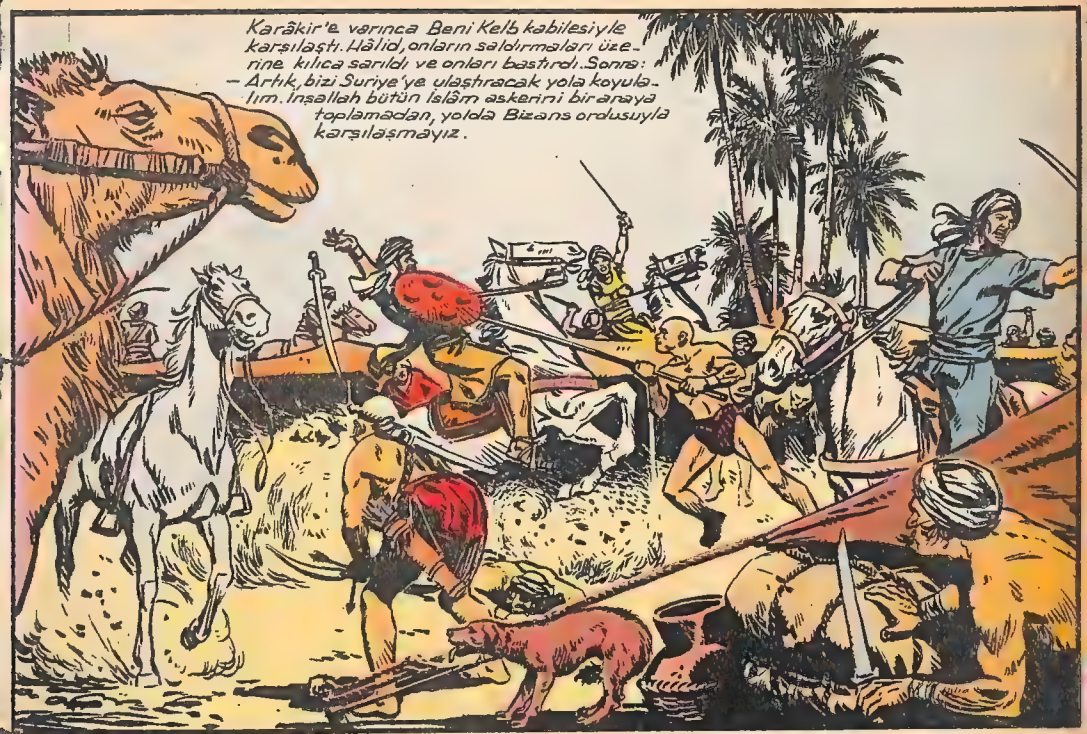
Karâkir'e varınca Beni Kelb kabilesiyle karşılaştı. Hâlid, onların saldırmaları üzerine kılıca sarıldı ve onları bastırdı. Sonra:
– Artık, bizi Suriye'ye ulaştıracak yola koyulalım. İnşallah bütün İslâm askerini bir arada toplamadan, yolda Bizans ordusuyla karşılaşmayız.

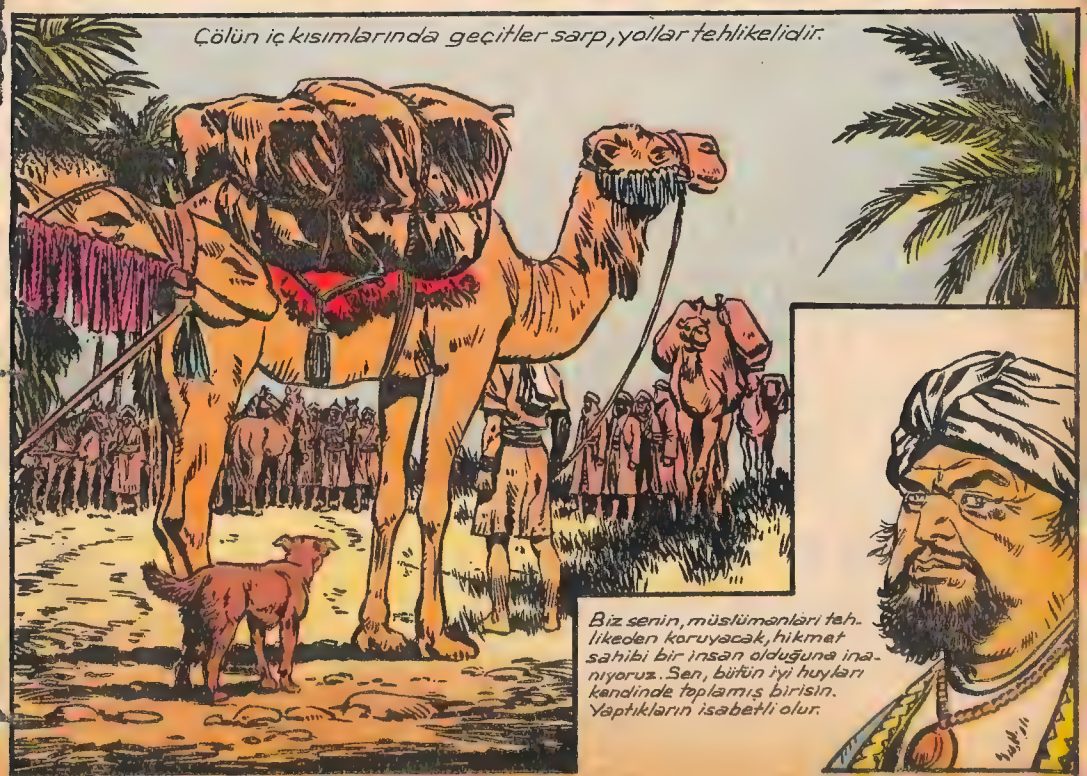
Çölün iç kısımlarında geçitler sarp, yollar tehlikelidir.
Biz senin, müslümanları tehlikeden koruyacak, hikmet sahibi bir insan olduğuna inanıyoruz. Sen, bütün iyi huyları kendinde toplamış birisin. Yaptıkların isabetli olur.

Hâlid, kumandanlarından, kendisini Râfi' b. Umeyre et-Tâî'ye götürmelerini istedi. Hâlid: Ey Râfi' seni, çölü çok iyi bildiğin için çağırdım. Bize rehber olacak, yol göstereceksin. Hadi bizimle gel ve bizi Suriye'ye ulaştır. Vallahi senin yardımını karşılıksız bırakmayacağım.

Râfi': "—Büyük kumandan! İnan ki geçeceğimiz yol son derece sarptır. Beş gün sürecek bu yolculukta, hayvanlar ancak kendilerini taşıyabilirler. Yolda su bulmak ta imkânsız."

—Öyleyse ne yapalım?

Râfi':
Mümkün olduğu kadar çok su alın. Develeri iyice sulayıp ağızlarını bağlayalım. Böylece geviş getirmelerini engelleriz. Bu da içtikleri suyu harcamamalarını sağlar.

Hâlid,önce Allah'a sonra rehberi Râfi'e güvenerek çölü aşmaya koyuldu.
Gündüz yol aldı,
Gece yol aldı.

Beşinci gün, İslâm ordusu istirahat etmek üzere kondu. İyice şuleyip eğizlerini bağladıkları de

Sonra Hâlid Râfi'i çağırıp: – Yazık sana Râfi'! Hani ulaşacağımız yer?
Râfi':
– Hayrola ?!. Allah'a şükür çölü geçtik ve Suriye topraklarına geldik. Sonra Râfi' sağına soluna bakındı. Gözüne bir ağaç ilişince, var gücüyle bağırıp müslümanları çağırdı: Vah size; işte su! Şu ağaç, orada su olduğuna açık bir delildir.
Müslümanlar ağacın altını biraz eşince suçıktı. Içtiler ve hatta hayvanlarını bile suladılar. Sonra tekrar yollarına koyuldular.

Suriye bölgesinin doğusuna varıncaya kadar yürüdüler.

Ertesi gün Hâlid Suvâ'ya girdi. Halkını İslâm'a çağırdı. Ama onlar buna öfke ile karşılık verdiler. Hâlid az bir mukavemetten sonra onlara da boyun eğdirdi.

Sonra Tedmür'e yöneldi. Orayı da kendine baş eğdirdi. Halkı, Hâlid'e ikram olarak bir çok hediyeler verdi.

Râfi':
-Ey kumandan! Şam şehri önümüzde, yolumuzun sağ batısına düşer. Burdan beş günlük mesâfedir.

Hâlid, şimdilik hedefimiz Şam şehri değil. Büsra yakınlarında bizi bekleyen müslüman kardeşlerimize varıncaya kadar yolumuza devam edeceğiz.
Hâlid, Huvâreyn'in içinden geçti ve Kusam'a vardı. Buranın yürekli halkı da ona bağlılık gösterdiler.
İslâm ordusu buradan, Benî Gassân topraklarına sarktı. Merc-i Râhit'te kanlı bir çarpışmadan sonra Hristiyan Gassânî'leri yendi.

Sonra Hâlid, Busrâ yakınlarına varıncaya kadar yoluna devam etti. Burada kendisi bekleyen Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh, Surahbil b. Hasene ve Yezîd b. Ebû Süfyan kumandasındaki İslâm ordusuyla buluştu.

Hemen arkasından İslâm ordusu Busrâ'ya girdi. Busrâ halkı onu büyük şenliklerve gösterilerle karşıladı.

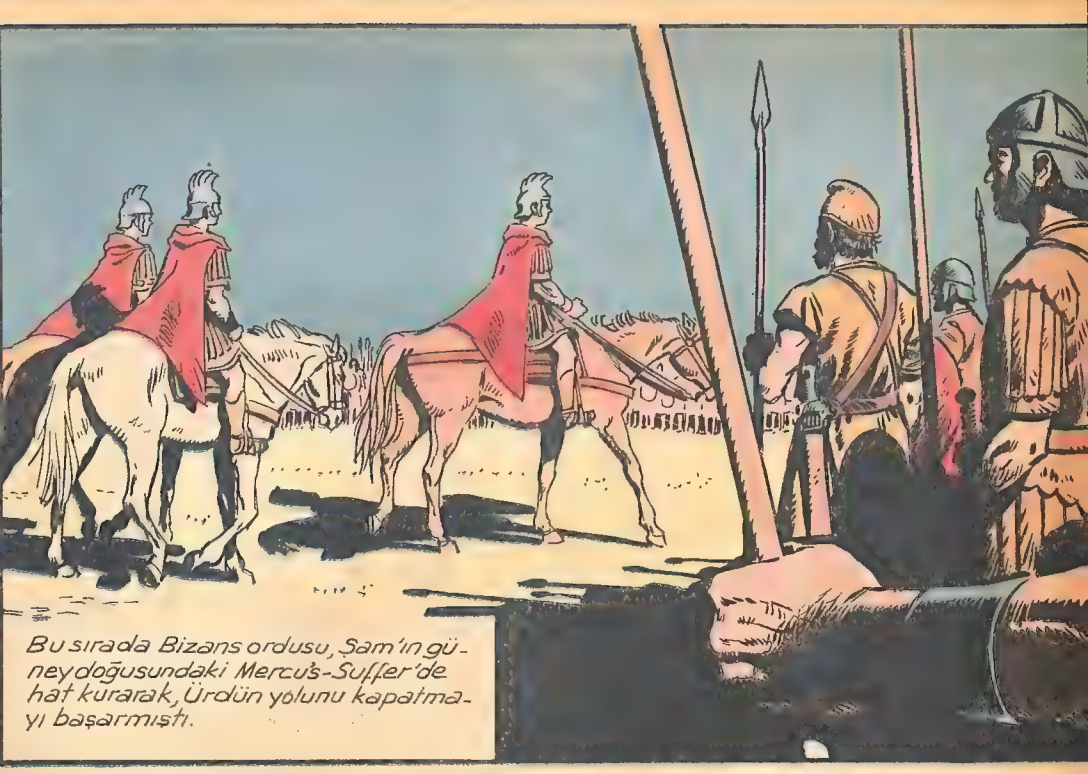
Bu sırada Bizans ordusu, Şam'ın güneydoğusundaki Mercu's-Suffer'de hat kurarak, Ürdün yolunu kapatmayı başarmıştı.

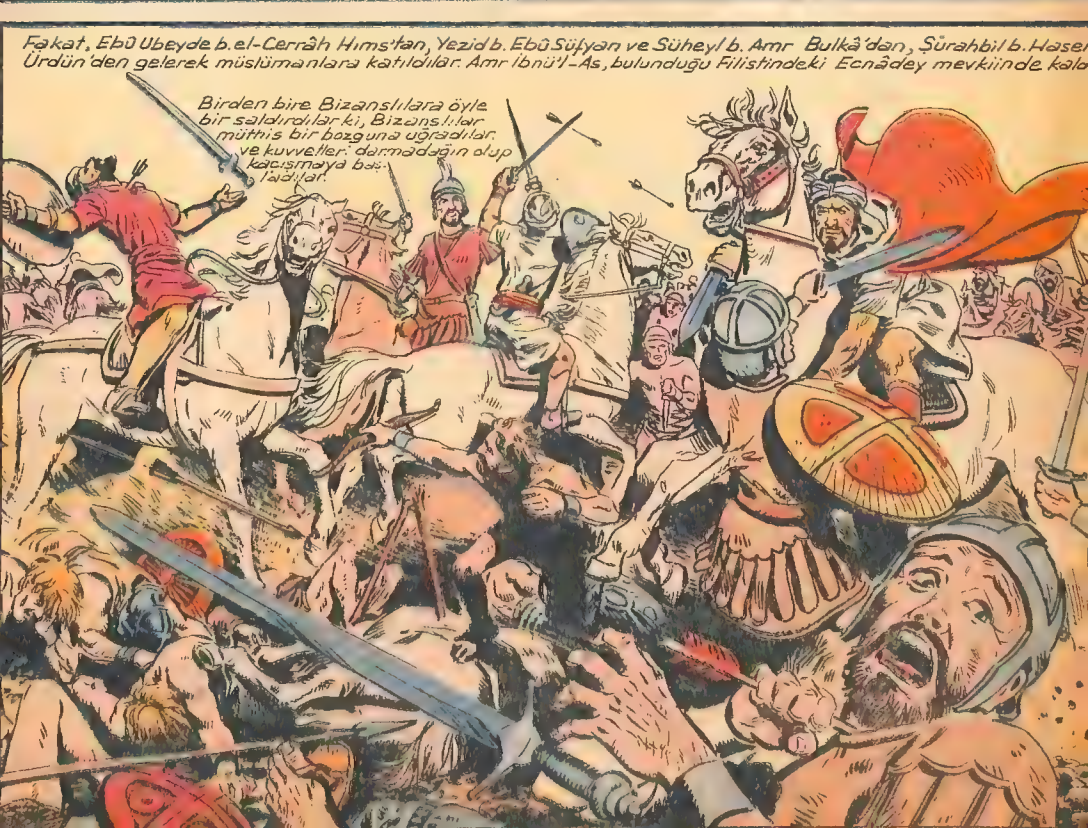
Fakat, Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh Hıms'tan, Yezid b. Ebû Süfyan ve Süheyl b. Amr Bulkâ'dan, Şürahbil b. Hasen Ürdün'den gelerek müslümanlara katıldılar. Amr ibnü'l-As, bulunduğu Filistindeki Ecnâdey mevkiinde kalo
Birden bire Bizanslılara öyle bir saldırdılar-ki, Bizanslılar müthiş bir bozguna uğradılar. ve kuvvetler darmadağın olup kaçışmaya başladılar.

Hz. Ebû Bekir'den Ubeyde b. el-Cerrâh'a bir mektup geldi. Bunu bir asker getirmişti.

Halîfe'nin, bu zaferden dolayı çok sevindiği mektupta yazılıydı. Ayrıca Hz. Ebû Bekir; Bizanslılara karşı komutanların birleşmesini de istiyordu. Bunun üzerine Hâlid b. Velid ve Ubeyde Şam şehrine saldırmak üzere birleştiler.

Şehre doğu tarafından ansızın girmeliydiler.

Ubeyde b.el-Cerrâh, Şam'a diğer bir yönden saldıracak ordunun başına geçti.
İki ordu Şam'in girişinde bulunan ve daha sonra Hâlid Manastırı adını alan Manastırın önünde birleşti.
Hâlid Manastıra yerleşti. Zaten onlarda Hâlid'i iyi karşılamışlardı.

Hâlid: Sizden gizlemiyorum, ben Şam'a saldıracağım. Biliyorum ki burada ki yönetim bozuk ve halka karşı adaletsizdir.

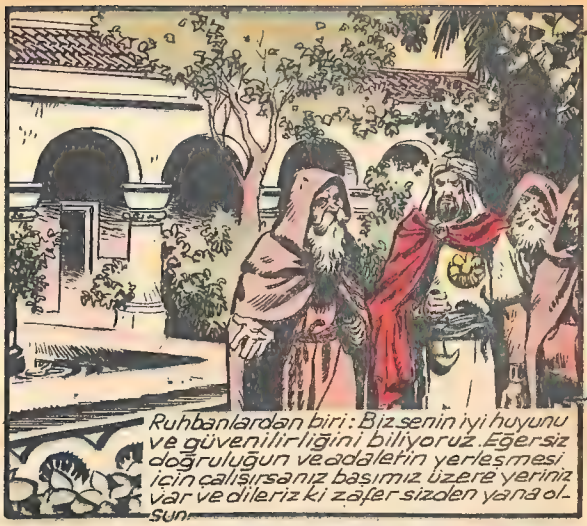
Ruhbanlardan biri: Biz senin iyi huyunu ve güvenilirliğini biliyoruz. Eğer siz doğruluğun ve adaletin yerleşmesi için çalışırsanız başımız üzerine yeriniz var ve dileriz ki zafer sizden yana olsun.

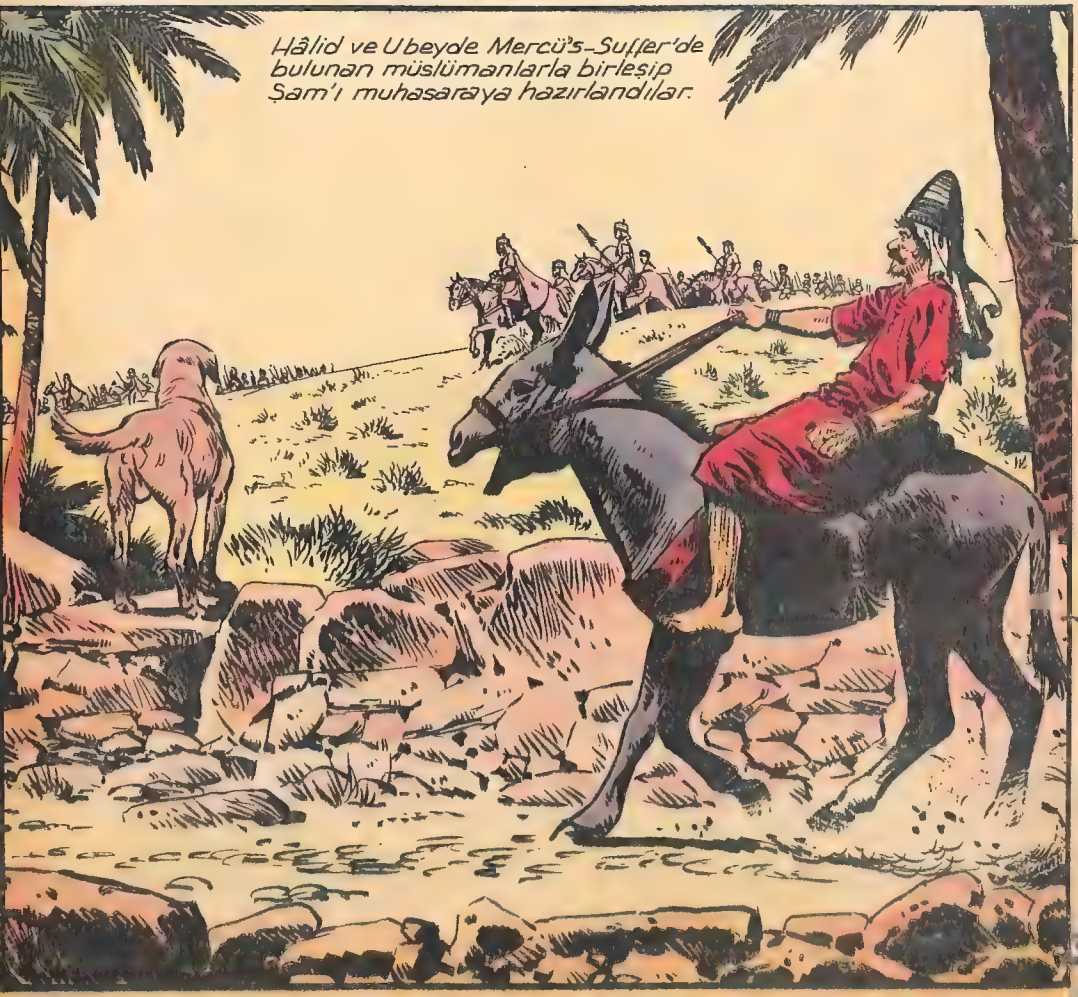
Hâlid ve Ubeyde Mercü's-Suffer'de bulunan müslümanlarla birleşip Şam'ı muhasaraya hazırlandılar.

Hâlid, Manastırdan ay
rıldı ve şehri doğu kap
sından sarmak üze-
re Şam üzerine yürü
dü.
Ubeydə, güneydoğu kapısından saldırıya hə-
zırlandı.
Şurahbil, Ferâdis kapısını, Yezîd Keysan diye bilinen Küçükkapı'yı tu
tu.

Böylece müslümanlar şehri dört bir yandan sardılar ve surlara saldırmaya başladılar.

Şam halkı bu kahredici muhasaradan iyice bıkmışlardı. Halk durmadan birliğe çağırılıyordu. Şehrin ileri gelenleri, kent etrafındaki kuşatmanın çok zor kırılabileceğini yazarak Herakl'dan yardım istediler.

Mektup Herakl'a ulaşınca yardımcılarını topladı ve müslümanlarla yapılacak savaşa dair görüşlerini aldı.

Kumandanlarda biri: Bizim için en büyük tehlike Suriye-deki Hâlid b. Velid'dir. Bize Suriye'de üstün gelirse her yerde ve hersa-vasta iktidarımızı kaybederiz.

Herakl:
Bir tek kurtuluş yolumuz var. O da Şam'ın çevresindeki İslâm kuşatmasını kaldı-racak ve müslümanları yok edecek bü-yük bir ordu göndermek.

"Ah ah güzel şehir!"
Bana hemen Bâhân'ı çağırın!.

Herakl, İslâm ordusuyla karşılaşacak kafi miktarda as-ker hazırlanmasını emretti.

Herakl: İslâm ordusunun bir kısmı Ecnâdeyn'de. Hâlid on-ları, Şam'a giderken, orda bırakti. Senden istediğim, yanı-na yüzbin kişilik bir ordu alarak bu birlikleri yok etmendir. Arkasından da Yermük'e arkadaşlarına yardıma gele-cek olan Hâlid'i hezimete uğratacaksın.

Bâhân:
Metin olun! Büyük İmparatorumuz Herakl beni başınıza kumandan tayin etti. Sizinle, Yermuk nehri yakınlarına konmuş İslâm ordusunu topraklarımızdan atacağız.
Hâlid, Bizanslıların büyük bir ordu ile Amr İbnü'l-As üzerine geldiklerini ve Filistinde ki bu müslümanları yok ettikten sonra, ansızın Şam'a saldıracaklarını haber aldı.

Bunun üzerine Hâlid, hemen Ubeyde ile görüştü ve fikrini aldı. Arkasından Şam kuşatmasını kaldırarak, tehlikedeki İslâm ordusunu, Bizanslıların saldırısından kurtarmak için harekete geçtiler.

Nihayet Hâlid ve beraberindeki müslüman komutanlar, askerleriyle beraber Yarmuk nehrinin kuzeyine ulaştıklarında Amr İbnü'l-As'ın kendilerini beklediğini gördüler.
Bizans ordusu her yönden müslümanlardan daha güçlü idi. Müslümanların sayısı altıbin savaşçıyı geçmezken, Bizans ordusu yüzbini aşıyordu. Fakat müslümanlarda moral gücü olarak üstün durumdaydılar. Kendilerinin Allah yolunda savaştıklarını biliyorlardı. Bu onlara birlik ve beraberlik azmi veriyordu. Bizanslılar ise bundan mahrum idi.

Hâlid, Halife Hz. Ebû Bekir'den gelen mektubu alır almaz hemen komutanları toplantıya çağırdı.

Hâlid:
Halife Hz. Ebû Bekir ordusunun kumandanlıklarını bize verdi. Şimdi müşterek bir komuta altında toplanmamızı istiyor. Bu dakikadan itibaren ben herhangi birimizin başkomutan olmasını teklif ediyorum. Komutanlıktan çekilmek arzusu bende hergün biraz daha kuvvet kazanıyor. Bu yüzden önce ben teslim etmeye hazırım. Fakat bütün komutanlar Hâlid'in başkumandan olmasını teklif ve kabul ettiler.

Hâlid askerleri savaş hazırlığı yapmaya çağırdı. Bir müddet sonra Halîfe Hz. Ebû Bekir'in vefat ettiği haberi geldi. Fakat bu haber moralleri bozulmasın diye ordudan gizlendi. Hâlid, askerlerin moralini yükseltmek ve onların savaş arzûsunu arttırmak görevini Yezîd'e verdi.

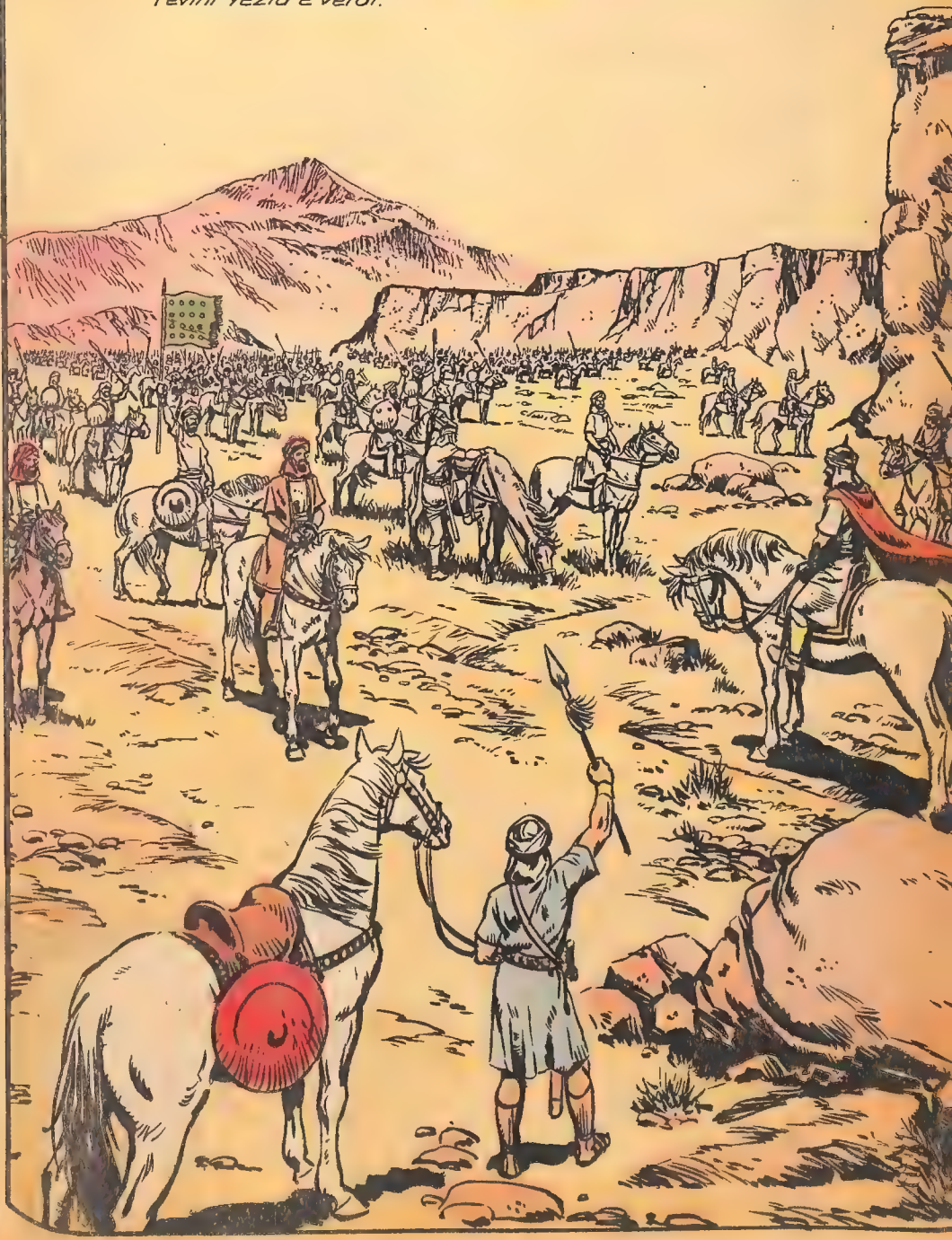

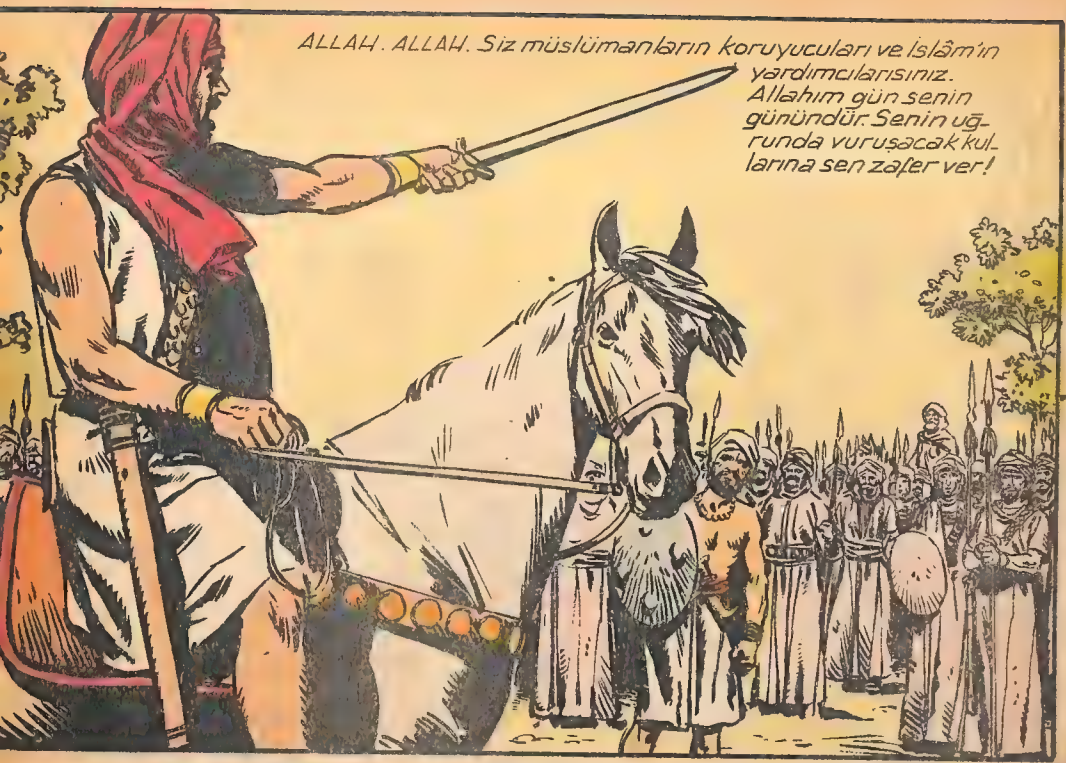
ALLAH. ALLAH. Siz müslümanların koruyucuları ve İslâm'ın yardımcılarısınız. Allahım gün senin günündür. Senin uğrunda vuruşacak kullarına sen zafer ver!

Hâlid askerlerin arasında dolaşarak onları gayrete ve heyecana getirdi. Hâlid: Muhakkak bizim birimiz, onların binine bedeldir. Bizanslılar bize karşı duramayacaklar. Müslümanlar zafere ulaşacaklarına iyice inanmaya başladılar.

Hassan b. Sâbit:

Bütün kumandanlar, başkumandanları Hâlid'e tabi oldular ve gidip kendi birliklerinin başına geçtiler. Komutanlar şiirler söyleyerek, coşturucu konuşmalar yaparak, gayretlerini arttırıp askerlerini savaşa hazırlıyorlardı. Şimdi herkes, ya şehîd olmak ya da gazî olmak hevesiyle dopdolu, büyük bir sabırla hücum emrini bekliyordu. Bizans ordusunun durumunu öğrenmek için gönderilen askerler gelince Hâlid'e:

—Büyük kumandan! Bizanslılar büyük bir kuvvetle savaşa hazırlanıyorlar. Ancak kumandanların bazıları senin geldiğini öğrenince büyük bir korkuya düşmüşler. Bilhassa büyük kumandanlarından biri olan

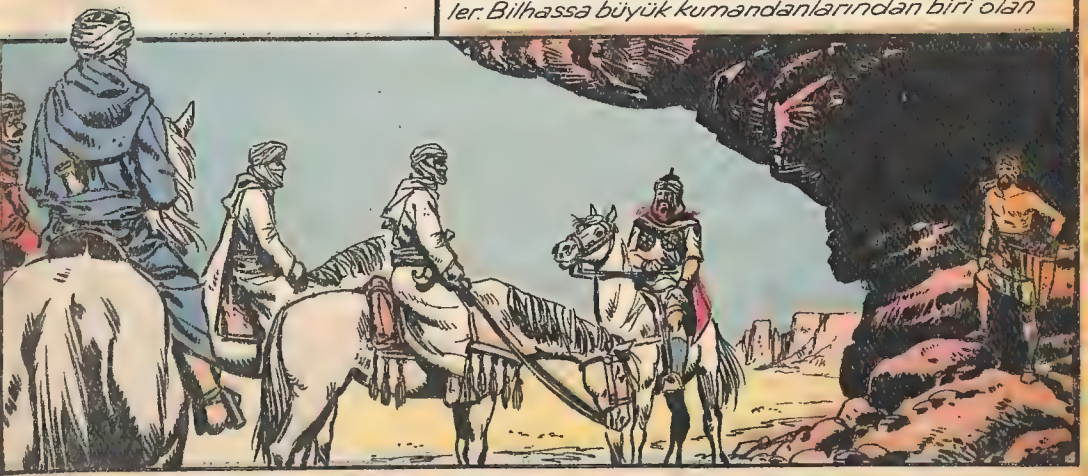

Cerce. Cerce Arabçada biliyor ve eğer siz bir fayda görürseniz İslâm ordusuna katılma arzusu da var.

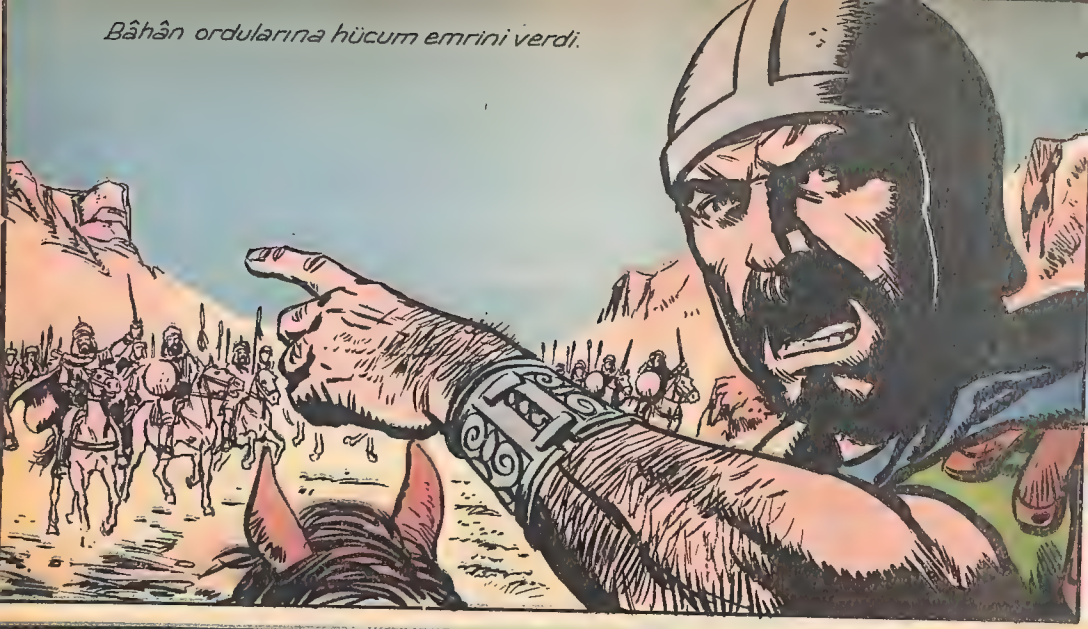
Bâhân ordularına hücum emrini verdi.

Cerce, Bizanslıların öncü kuvvetlerinin başında idi.

Tam bu sırada Hâlid'in aklına bir hile geldi. Hemen Yezîd'i çağırdı ve ona ordusunu ikiye ayırıp, İslâm ordusuna katılması için, Cerce'ye yer açmasını söyledi.
Cerce, İslâm ordusuna katılınca, Bizanslılar, Cerce'nin bunu bir harp hilesi olarak yaptığını sandılar. Büyük bir coşku ve sevinçle İslâm ordusu üzerine saldırdılar.

Ebû Cehil oğlu İkrime'nin kahramanlık duyguları kabardı ve yüksek sesle haykırdı: Kim eceline susadıysa karşıma çıksın! Ya Allah! Haydin müslümanlar vurun!
Müslümanlar tek vücud halinde Bizanslıların üzerine atıldılar. Onları yarıp arkalarına geçtiler.

Hâlid yalın kılıç düşman saflarına saldırdı. Rumların gönlüne korku ve telaş düştü. Kaçmaya başladılar.
Geride kalanlarla da barış imzaladı.
Hâlid, kaçmalarının onları daha da zayıf duruma düşüreceğini düşündü ve askerlerine, onlara kaçış için vadiye giden yolu açmalarını söyledi. Sonra da süvarileriyle birlikte Bizanslılara saldırdı ve onları vadiden kaçmaya zorladı.

Hassan :

O gün Herakl'ın kardeşi Theodorus (Tezâruk) bile öldürüldü. Tam bir felaket oldu Bizanslılar için.
Rum ilerigelenlerinden bir çoğu, İslâm ordusu önünde, arkadaşlarının başlarının vurulduğunu, şereflerinin ayaklar altına düştüğünü görünce savaştan kaçmaya başladılar. Bâhân'da kaçanlar arasındaydı.

Hâlid ganimetlerin askerlere dağıtılmasını kumandanlarına emretti. Süvarilerin herbirine binbeşyüz er dirhem düşmüştü.

Hâlid: İkrime ve oğlu kısa bir müddet sora öldüler. Bu Yermuk savaşında üçyüz müslüman kaybettik. Kimisi sahabe, kimisi usta süvâri ve kimisi de ileri gelenlerdi. Hepsi Allah yolunda şehid oldular.
Sayı ve kuvvet bakımından bizden çok çok üstün olan bir orduyla savaştılar. Onlardan yüzyirmibin kişi öldü. Onbinlercesi de kaçtı. Hem de her türlü eşya ve silahlarını bırakarak. Onlara galib geldiniz ve mallarını ganîmet olarak aldınız. Bizim elde ettiğimiz en büyük ganîmet, imanımızın zaferi ve dinimizin yayılması oldu. "Allah yardım ettikçe size üstün gelecek kimse yoktur."

Resimli İslâm Tarihi

Mısır'ın Fethi

7. Bölüm

Lâ ilâhe illellah Muhamd Rasulullah
Allah'ım! Müslümanlara zafer ver.

Şam'ın fetihinden sonra Amr İbnü'l-As beraberine kumandan Şurahbil b. Hasene'yi de alarak Ürdün topraklarındaki Beysan'a yöneldi.

Geceleri yalnız kaldığında bir savaş nasıl kazanılır ve nasıl daha hızlı sonuca varılır diye düşünür, planlar kurardı.

Beysan'ı kuşattı. Beysan halkı kendilerine dokunulmamak şartıyla şehri teslim ettiler.

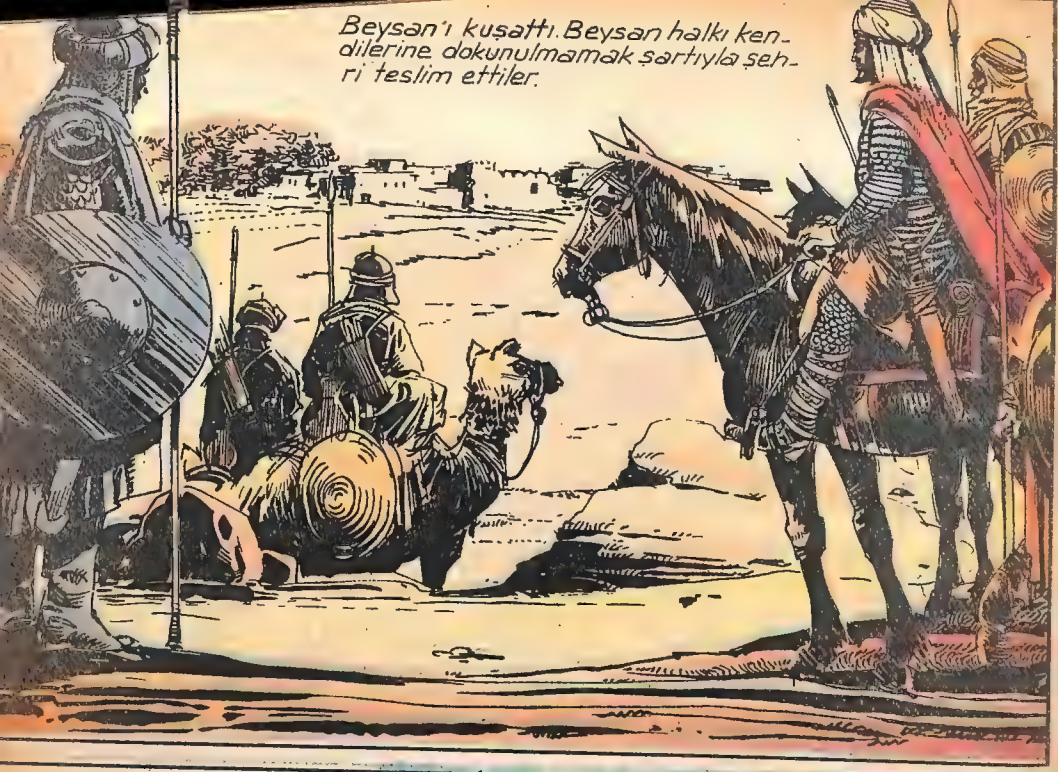

Amr, Taberiye'ye doğru yoluna devam etti. Taberiye halkı, Beysan halkını örnek alarak aman dilediler ve Amr ibnu'l-As'a bağlılıklarını gösterdiler.

Şimdi Amr ibnu'l-As'ın tek hedefi vardı; Kudüs'e boyun eğdirmek! Sonra Sehl vadisinde karargâhını kurdu ve komutanları huzuruna çağırdı. Bizans kuvvetlerine ve Kudüs'ün nasıl kuşatılabileceğine dair bilgi toplamalarını emretti.

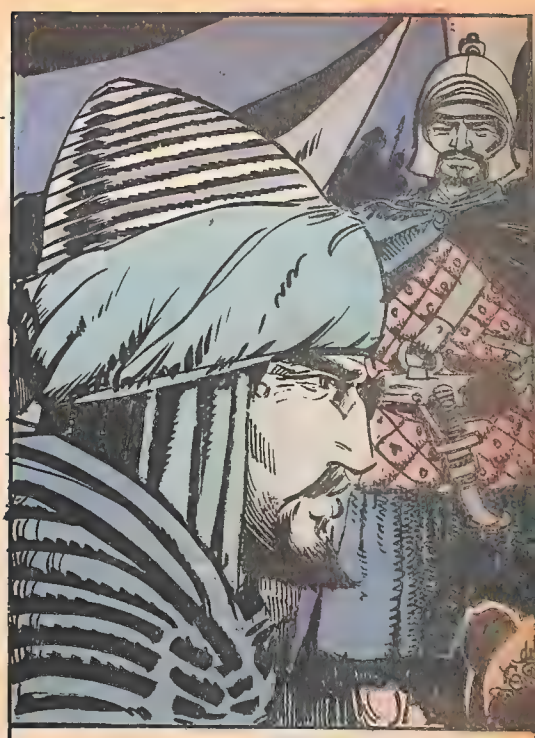

Bu arada bir asker geldi. Bizanslıların Kudüs'te büyük yığınak yaptıklarını, başlarında Vali Artibun'un bulunduğunu haber verdi. Hemen üzerlerine saldırmanın çok tehlikeli olacağını da bildirdi.

Amr, Halife Hz. Ömer'e durumu bildiren bir mektup gönderdi ve görüşlerini bildirmesini istedi.

Bir kaç gün sonra Amr, Hz. Ömer'den gelen cevabı alır almaz bütün kumandanlarını topladı. Onlara Halife'nin emrini bildirdi. Hz. Ömer kumandanlara, (Kayserîyye) üzerine saldırarak Bizanslıları oyalamalarını emr ediyordu. Kudüs'ü fetheme görevini de Amr ibnu'l-As'a bırakıyordu.

Amr, Halife'nin emrini yerine getirmek üzere emrindeki orduyla birlikte yola koyuldu. Beraberinde kumandan Şurahbil b. Hasene de vardı.

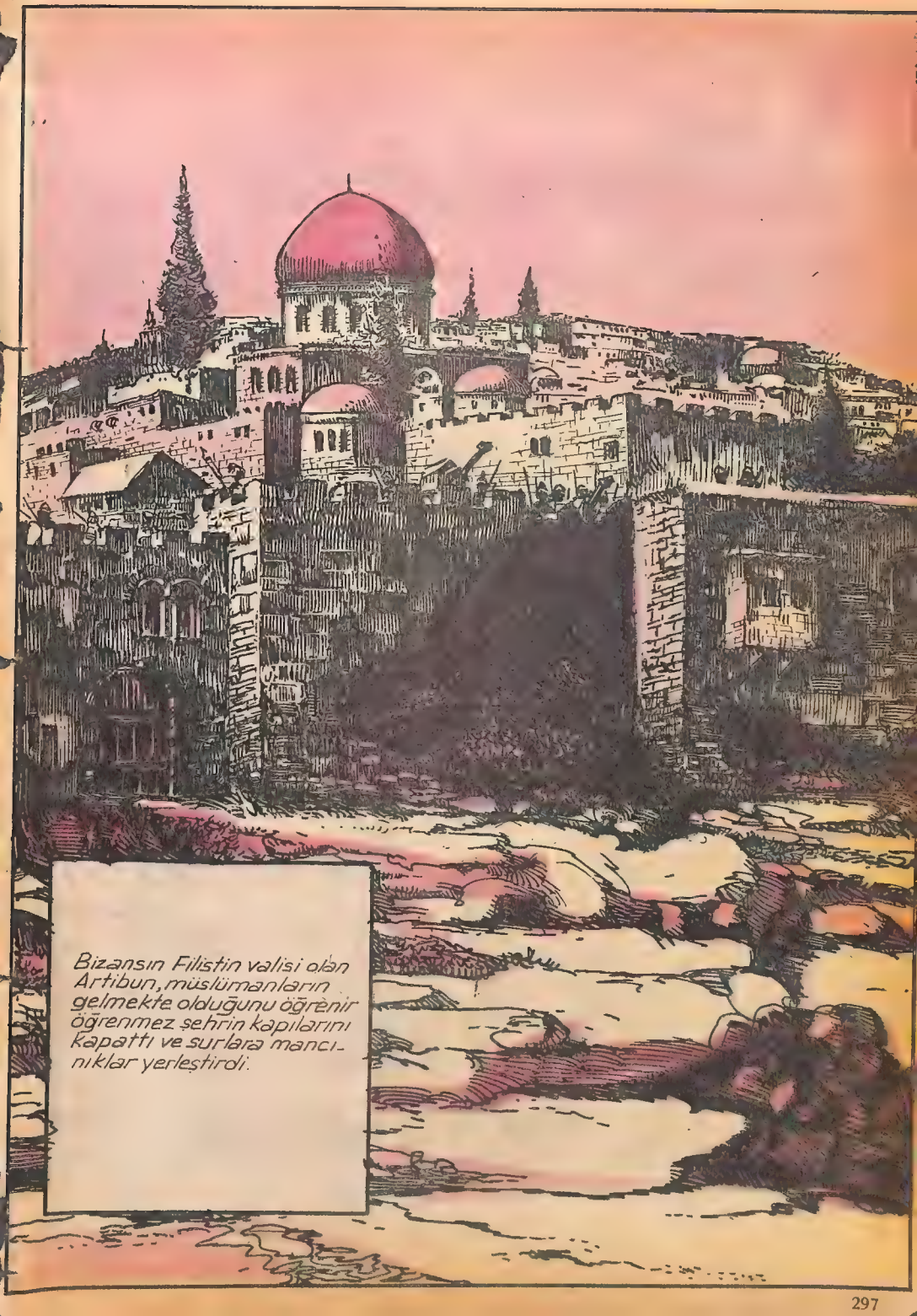
Bizansın Filistin valisi olan Artibun, müslümanların gelmekte olduğunu öğrenir öğrenmez şehrin kapılarını kapattı ve surlara mancınıklar yerleştirdi.

Amr, Kudüs'e iki mil kadar uzaktà bir yerde durdu. Vali Artibun'a bir elçi göndererek, kan dökülmeden şehri teslim etmesini istedi.
Fakat Artibun teklifi red etti:
— Müslümanlarla asla anlaşma yapmayacağım. Benim şehrimin surları sağlamdır. Kumandanınız içeri giremiyecektir. En iyisi siz gerisingeri dönüp gidin! Yoksa kökünüzü kazıyacağız.

Amr ibnu'l-As, Artibun'un teslim olup anlaşma yapmaya yanaşmadığını görünce askerlerine hücum emri verdi.

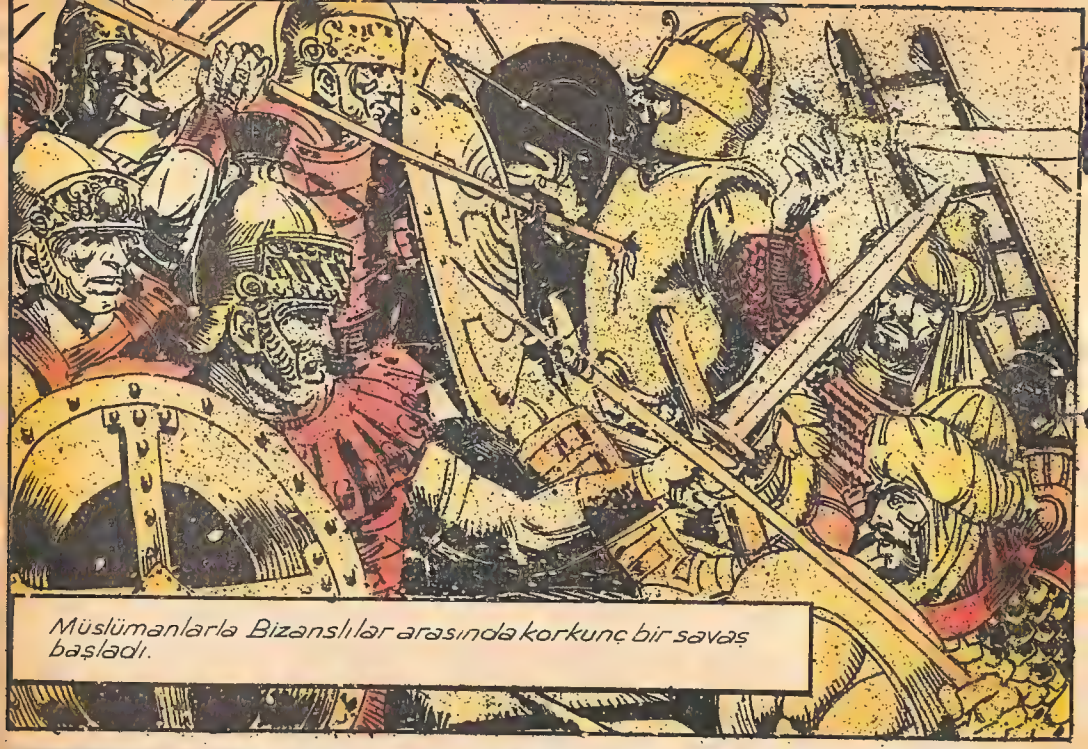
Müslümanlarla Bizanslılar arasında korkunç bir savaş başladı.

Bizansılıların surlara yerleştirdikleri mancınıklar işleyip gülleler yağmaya başlayınca, müslümanlar telaşlandılar. Zafer Bizanslıların olacaktı.

Amr hemen askerlerine döndü ve yüksek sesle bağırarak onları dayanmaya, gayret göstermeye çağırdı. Savaş uzun sürer ama zafer yakındır.
Dayanın, dayanın!
Fakat ne yazık ki soğuk hava müslümanların dayanma gücünü kırıyordu. Geceleri soğuğun şiddeti artıyor, müslümanlar büzüşüp kalıyorlardı.
Bu dondurucu soğuk ta nerden çıktı?!
Bir ok ile ölmesek bile, bu soğuktan öleceğimiz muhakkak.

Amr, durmadan müslümanları teşvik ediyor, gayrete getiriyordu.
Müslümanlar! Kudüs'ü almamız bizim dinî bir görevimizdir. Çünkü O, bizim ilk kıblemizdir. Ona girmeden bu kuşatmayı kaldırırsak, bize yazıklar olsun. Ya zafer, ya ölüm!

Dört ay geçmişti. Kuşatma hala devam ediyordu.

Patrik Sofronius'un surlara gelip bizzat Halife Hz. Ömer geldiği taktirde şehrin teslim edilebileceğini söylemesine karar verildi.

Haber, Halîfe Hz.Ömer'e ulaşınca hemen Kudüs'e geldi. Şehri teslim aldı. Kıyâme kilisesini ve Mescid-i Aksâ'yı ziyaret etti. Her ikisine de dokunmayıp kendi hallerine bıraktı. Yanlarına bir câmi inşa edilmesini emr etti. Sonra da Patrik'e, onun isteklerini ihtiva eden bir cevabi ferman yazdı.

Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Allah'ın kulu mü'minlerin emiri Ömer'den Kudüs halkına verilen aman-nâmedir. Buna göre halkın canına ve malına dokunulmayacaktır. Havra ve kiliselerine, bunların mensuplarına, müstahdem ve buralara kendini vakfetmiş kimselere dokunulmayacaktır. Mabedleri başka birşey için kullanılmayacak ve yıkılmayacaktır.

Bunlara ait hiç bir ek bina ve araziye, haç ve mallarına el konmayacaktır. Dinlerine karışılmayacak, hiç kimse inancından dolayı zarar görmeyecektir. Buna karşılık hiç bir Yahudi ve Hristiyan, Medayin'de olduğu gibi cizyelerini ödemeden Kudüs'te oturamayacaktır.

Ard arda şehirler fethediliyordu. Remle, Gazze, Nablus, Beytu Cibrîn, Yafa ve diğer bir çok Filistinin köy ve kasabaları ard arda müslümanların eline düştüler.

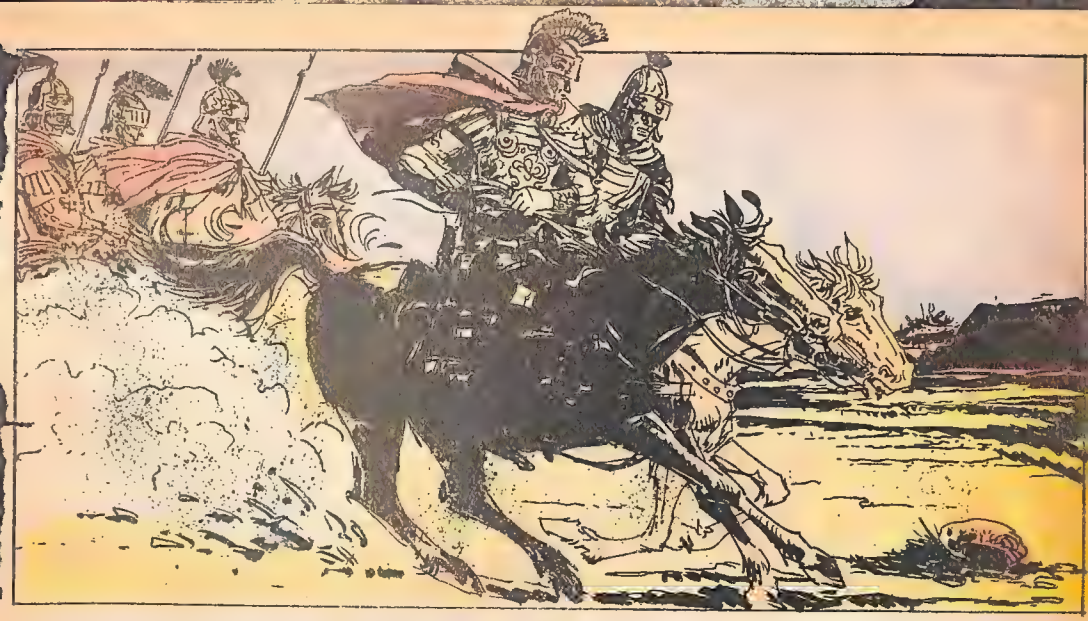

Herakl ve arkadaşları Suriye'den ayrılırken ağlayıp, bin türlü ümitsizlik için de "Elveda güzel yurt! Ey Suriye ebediyyen elveda" dedikleri gibi.

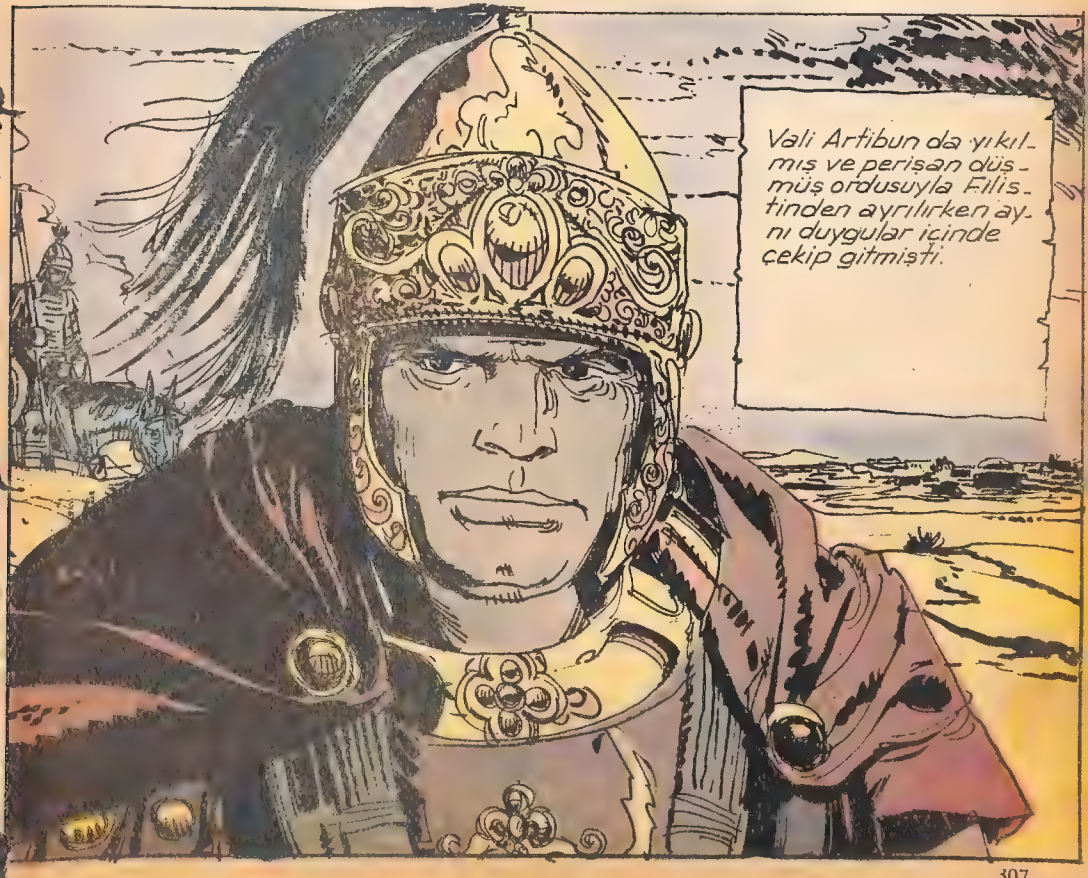

Amr ibnü'l-As, Halife Hz. Ömer'den Filistin'e vali tayin edildiğini gösteren bir belge aldı. Şurahbil b. Hasene de Ürdün'e vali tayin edilmişti.
Halife Ömer'in bize olan bu lûtfu onun Allah'a ve dinine olan samimî sevgisinden ileri gelmektedir. Şanı yüce olan Allah, şükürler olsun bizi böyle bir ikramla bahtiyar kıldı.

Amr, Filistin ve Suriye'nin diğer bölgelerinde de kendini kabul ettirince; Filistin'den Mısır'a doğru yöneldi.

Amr ibnü'l-As hicretin 18. senesinde el-Arîş şehrine ulaştı ve hiç bir güçlükle karşılaşmadan şehre girdi.

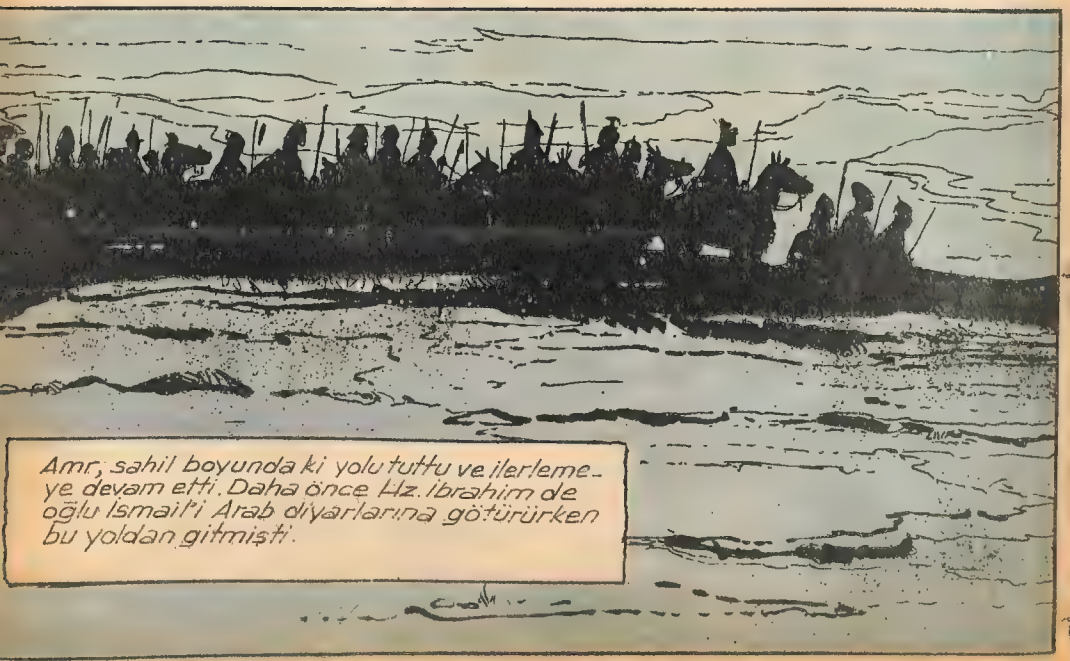
Amr, sahil boyunda ki yolu tuttu ve ilerlemeye devam etti. Daha önce Hz. İbrahim de oğlu İsmail'i Arab diyarlarına götürürken bu yoldan gitmişti.

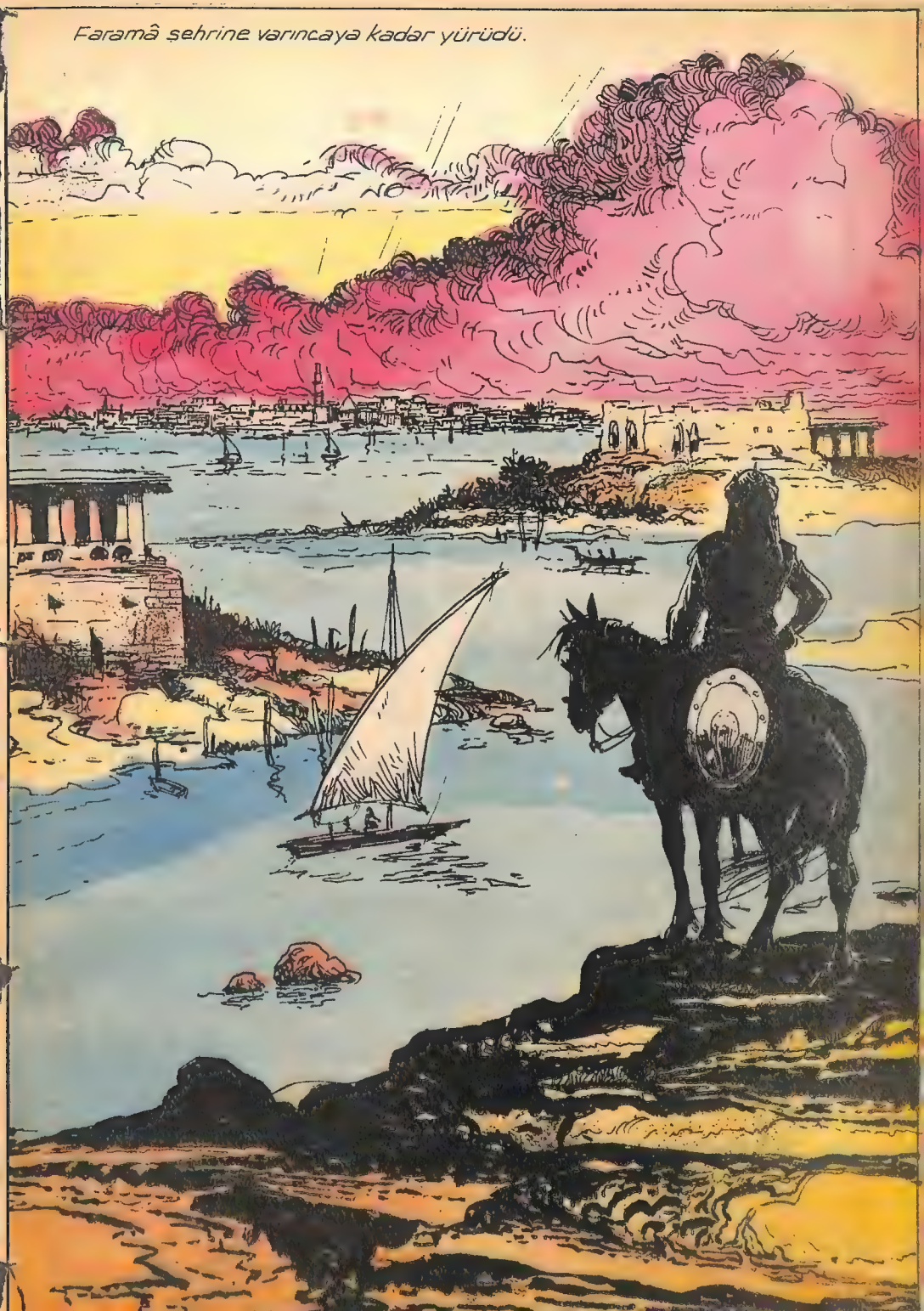
Faramâ şehrine varıncaya kadar yürüdü.

Amr, kumandanlarında orduyu teftiş etmelerini ve casuslar gönderip şehrin giriş ve çıkışlarını tesbit etmelerini emr etti.

Faramâ'nın bir limanı vardı. Nil'in bir kaç kolu da şehre ulaşıyordu.

Tarihi çok eskilere gider. Konumu bakımından Mısır'ın anahtarı sayılırdı. Ulaşılması güç bir şehirdi.

Kumandanım! Şehrin oldukça sağlam surları var. Girebilmek hemen hemen imkânsız. Ulaşımı da oldukça güç. Ama biz, Allah'ın askerleriyiz ve senin emirlerine baş eğmeye hazırız. Sor cevap verelim! Emret yapalım.

Amr ibnü'l-As şehri kuşatmalarını emretti.

Müslümanlarla Bizanslılar arasında vuruşma başladı.

Bizanslılar müslümanların gelmekte olduğunu bildikleri için savaş hazırlığı görmüşlerdi. Savaşa hazırdılar. Bu yüzden de çarpışmalar uzun sürdü.

Şehir halkı kendi aralarında: Bizanslıların haksız baskılarından adaletsiz idarelerinden kurtulmanın tam zamanı. Müslümanlara yardım etmeliyiz. Onlara kolaylıklar göstererek zafere ulaşmalarını sağlamalıyız. Böylece zalim Bizanslılardan kurtuluruz.
Amr ibnü'l-As:
– Bizim için en iyi olan sabretmektir. Korkmayın, Allah bize er geç başarı verecektir. Bu O'nun va'didir ve O va'dini bozmaz.
Kuşatma uzadı. Bizans askerlerinin arasına huzursuzluk düştü. Safları bozulmaya başladı.
Kuşatma böyle sürerse açlıktan ölürüz. Bundan kurtulmanın en iyi çaresi kaçmak; çünkü bizim yenileceğimiz apaçık ortada.

Zafer sabredenden yanadır. Öyle de oldu. Kuşatma ancak bir ay sürdü ve şehir düştü. Müslümanlar şehre girdiler.

Şehir halkı Amr ibnü'l-As'ı karşılamakta kusur etmediler. Ona bağlılıklarını bildirdiler ve Bizans ordusundan arta kalanların şehirden atılması için yardımda bulundular.

İşittim ki Artibun, Bilbis (yahut Belbis)'te adam toplayıp bize karşı koymak için hazırlıklar yapıyormuş. Onu Filistin'den söküp attığımız gibi, Mısır'dan da kovmalıyız. Öyleyse Bilbis üzerine yürümeye hazır olun.

Fakat Amr son derece zeki ve tedbirli bir kumandandı. Bu yüzden cesareti, onu, yardım istemekten alı koymuyordu. Kendi fikrine güvendiği halde, kumandanlarıyla görüşmeler yapmaktan geri durmuyordu. Halife'ye bir mektup yazdı. Durumu ona bildirdi ve yardım istedi. Böylece İslâm bayrağını yeni yeni ülkelerde dalgalandıracaktı.

Amr, şimdiki Süveyş kanalının üzerindeki köprüye yakın bir yerde bulunan Mecdel'e doğru yürümeye devam etti.

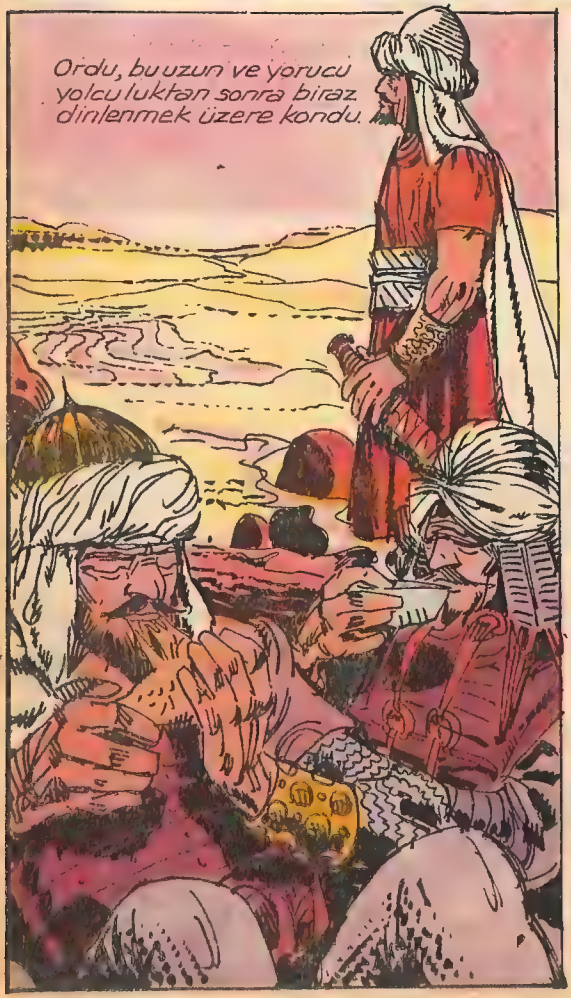

Bir kaç gün sonra müslümanlar Bilbis önlerine geldiler.

Artibun, bizzat askerlerinin başında bulunuyor ve onları iyi döğüşmeleri için cesaretlendiriyordu. Ellerinden gelen her türlü gayreti göstermelerini istiyordu.

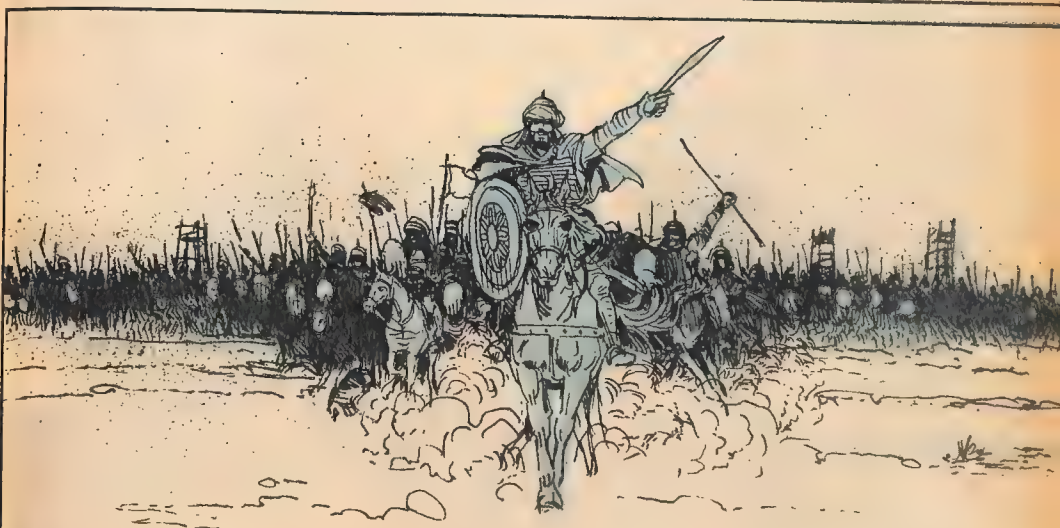

Amr, savaş aşkıyla coşan ve bir ağızdan "Allahu ekber, Allahu ekber" naraları atan ordusunun başında ve en önde gidiyordu.

Surların önünde korkunç bir savaş
başladı ve hiç aralıksız bir ay sürdü.

Amr ibnü'l-As, Mekke fethinden altı ay önce hicretin sekizinci yılında müslüman olmuş, Hz. Muhammedin peygamberliğine inanmıştı. Amr'ın müslüman olması üzerine Hz. Muhammed "Artık halk müslüman olur; çünkü Amr müslüman oldu." demişti.
Amr, halka hizmet etmekten ve yükselmekten hoşlanırdı. Hoş sohbet bir insandı. İslâmiyete büyük yararlıkları dokunmuş, Mısır ve Trablusgarb'ı fetih etmiş ve Suriye emirlerine baş eğdirmiştir.
İzzetine düşkün ve yüksek bir ruha sahipti. Karşısındaki iş ne kadar zor olursa olsun tezellüle yanaşmazdı. Küçücük bir orduyla Mısır'a girmeye çalışması ve onu fetih etmesi, tabiatındaki bu yüksek karekteri göstermeye kâfidir. Tarihin sayfalarını karıştıranlar, onun hayatını, fetihler, halka hizmet ve hep tehlikeli işlere atılmak yolunda harcadığını görürler. O müstesna bir insandı.

Amr Bilbis'i aldıktan sonra yine yoluna devam etti. Sonradan Ummu Duneyn adını alan Sandiriyas'a geldiğinde, İslâm ordusunun şöhreti çoktan buraya ulaşmıştı bile. Halkı kendi aralarında :

Gerçekten de Mısır halkı, artık Bizans'ın zulüm ve haksızlıklarından iyice bıkmışlardı. Bu yüzden şehirlerinin kapılarını İslâm ordusuna açıyorlar ve bağlılık gösteriyorlardı. Hele müslümanların herşeye besmele ile başladıklarını ve adaletli davrandıklarını görünce müslümanları daha çok seviyorlardı.

Ummu Duneyn kuşatması bir kaç hafta sürdü. Sonra o da müslümanların eline düştü.
Fakat bu zafer ağıra patlamıştı. Müslümanlar çok kayıp vermişlerdi. Ummu Duneyn, sağlam surlarla çevrili bir şehirdi. ve Bizans'lılar şehri vermemek için cidden iyi döğüşüyorlardı. Kuşatma uzuyordu. Müslümanlar yorgun düşmüslerdi. Amr kendi kendine: Halife yardım göndermekte niye bu kadar gecikti?
Amr: Bu askerler de kim? Hayırdır inşallah?

Amr ibnü'l-As gelen İslâm ordusunu karşılamak üzere çıktı. İslâm ordusu Ayn Şems (Heliopolis)'te birleşti.

Bizanslıların başkumandanı Thebdorus, Amr ibnü'l-As'a dört bin kişilik bir yardım kuvvetinin geldiğini duyunca hemen komutanlarını topladı ve bununla ilgili bilgi toplamalarını emretti.

Bizans kumandanları, askerlerini topladılar. Sayıları 20.000 i aşıyordu. Theodorus sarayın merdivenlerinde durdu ve orduyu gözden geçirdi. Saflar sıktı ve her kumandan kendi birliğinin başında idi.

Amr ibnü'l-As Bizans ordusunun miktarını öğrenince tedbir almayı uygun gördü.

Orduyu üçe ayırdı. Bir kısmını Cebel'ü'l-Ahmer (dağ) in tepesine yerleştirdi. Bunların başında büyük Sahabe Zübeyir b. Avvâm vardı.
Bir kısmını Ummu Duneyn yakınlarına gönderdi.

Üçüncü kısmın başına da Amr bizzat kendisi geçti ve Theodorus'u karşılamaya hazırlandı.
İki ordu birbirine girdi ve harp başladı.

Savaş iyice kı-
zışmışken, Cebel Ül-Ahmer
sırtlarına yerleştirilen müs-
lümanlar ansızın saldırıya
geçtiler. Bizanslılar ne yapa-
cağını şaşırdılar.

Ummu Duneyn yönüne doğru kaçma
ya başladılar. İşte tam bu sırada
Ummu Duneyn yakınlarına yerleştiri-
len İslâm ordusu devreye girdi.

izanslılar üç kuvvet arasında aldı.

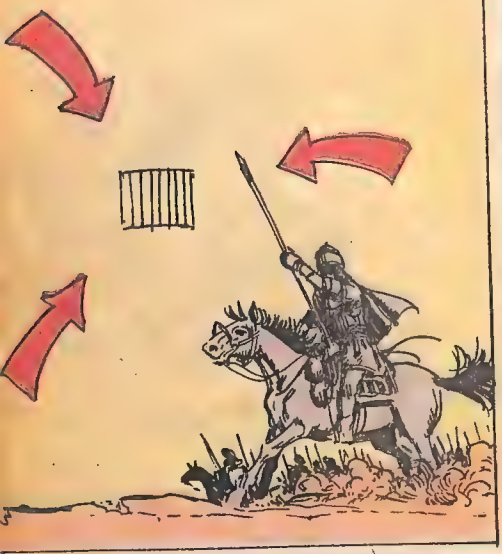

İyice korkuya kapıldılar. Ölen öldü, boğulan boğuldu ve kaçan kaçtı.

Aynı Şems (Heliopolis) in düşmesinden sonra Amr İbnü'l-As Mısır'a iyice yerleşti. Aynı Şemsi de karargah yaptı. (H.10).

Amr karargahını kurduktan sonra kumandanlarını çağırdı ve savaşta gösterdikleri yararlılıklar dolayısıyla onlara teker teker teşekkür etti.

Fakat biz Babilyûnu almadan Mısır'a tam hakim olamayız. Babilyûn surlarla çevrili ve büyük bir askerî kuvveti var. Ayrıca Babilyûn Bizanslıların Mısır'daki askerî harekâtlarının merkezi sayılırdı.

Gerçekten de Mısır'ı Bizans adına yönetten Mukaykıs (Cyrus), meşhur Babilyûn'un aşılmaz surları arkasın. da bu surlara güvenip, hakimiyetini sürdürüyordu.

Amr şehri kuşattı.
Zafere ulaşıncaya kadar kuşatmayı kaldırmayacağız. Bu savaşı kazanmazsak bundan önceki zaferlerimiz de boşa gider. Bizansın bütün kuvveti şu kale de. Onu düşürürsek Bizansı Mısır'dan silmiş oluruz.
Vuruşmalar ve kuşatma sürdü.

Müslümanların elinde kuşatma malzemesi yok denecek kadar azdı. Surlar da aşılmaz ve sağlamdı. Üstelik Nil suları taşmış müslümanlar suların içinde kalmışlardı. Bütün bunlara rağmen kuşatma aralıksız yedi ay sürdü. İçerde, zahire stokları bitmişti. Yerli halkın kalbine açlıktan öleceğiz endişesi düşmüştü. Bizanslı askerlerin yüreğini korku sarmıştı.

Bizim için kurtuluş yok. Eninde sonunda yenileceğiz.

Bak şu müslümanlara! Bizim elimizde bulunanların hiç biri onlarda yok. Ancak garib ve yenilmez bir silahları var; cesaret ve sabır.

Yedi ay kardeşim, yedi ay! Ve biz kuşatılmış bulunuyoruz.

Mukavkıs müslümanların başaracağını anlayınca, Amr ibnü'l-As'a elçi gönderdi ve barış teklif etti.

Amr, elçileri çok iyi karşıladı ve onlara büyük ikramda bulundu:

Öyle kimselerle karşılaştık ki bunların her biri tarafından ölüm, hayattan üstün tutuluyor. Alçak gönüllülük, gösteriş ve debdebeye tercih ediliyor. Hiç birinin gözünde bu dünyanın zerre kadar ehemmiyeti yok. Daima diz çöküp yere oturuyorlar. Çok az yiyorlar... Namaz vakti gelince herkes el yüz ve ayaklarını yıkayarak (abdestalarak) ibadetini yapıyor.

Kıptiler Mukavkıs'ın yapacağı anlaşmayı hararetle destekliyorlardı.

Mukavkıs, Bizans imparatoru Herakl'a durumu bildiren bir mektup gönderdi. Herakl çok kızdı ve onu ihanet ve korkaklıkla suçladı.

Bir ordu göndereceğim. Amr'ı oralardan koğup atacağım. Bu işle seni görevlendiriyorum ey Theodor!

Fakat Mukaykıs Herakl'e aldırmadı. Amr ile anlaşma imzaladı. Böylece Kıptiler, sivil ve askerî hayatta müslümanlara yardım etmeye başladılar.

Amr, Herakl'ın İskenderiye'ye büyük bir ordu göndermekte olduğunu öğrendi.

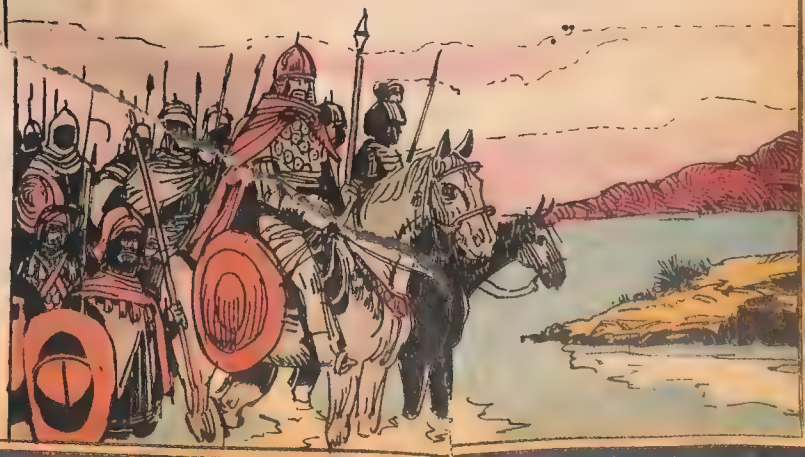

İslâm ordusu İskenderiye önlerine geldi. Şehir surlar içinde ve kapılar kapalıydı.

İskenderiye dayanıklı bir şehirdi. Denizden her an kuvvet alabilirdi. En az 50.000 kadar da askeri vardı. Devrin her türlü modern silahlarına sahiptiler.

Amr, İskenderiye'yi kusattı. Tam dört ay Bizanslı askerlerin her türlü hücumlarına göğüs gerdikten sonra şehri aldı

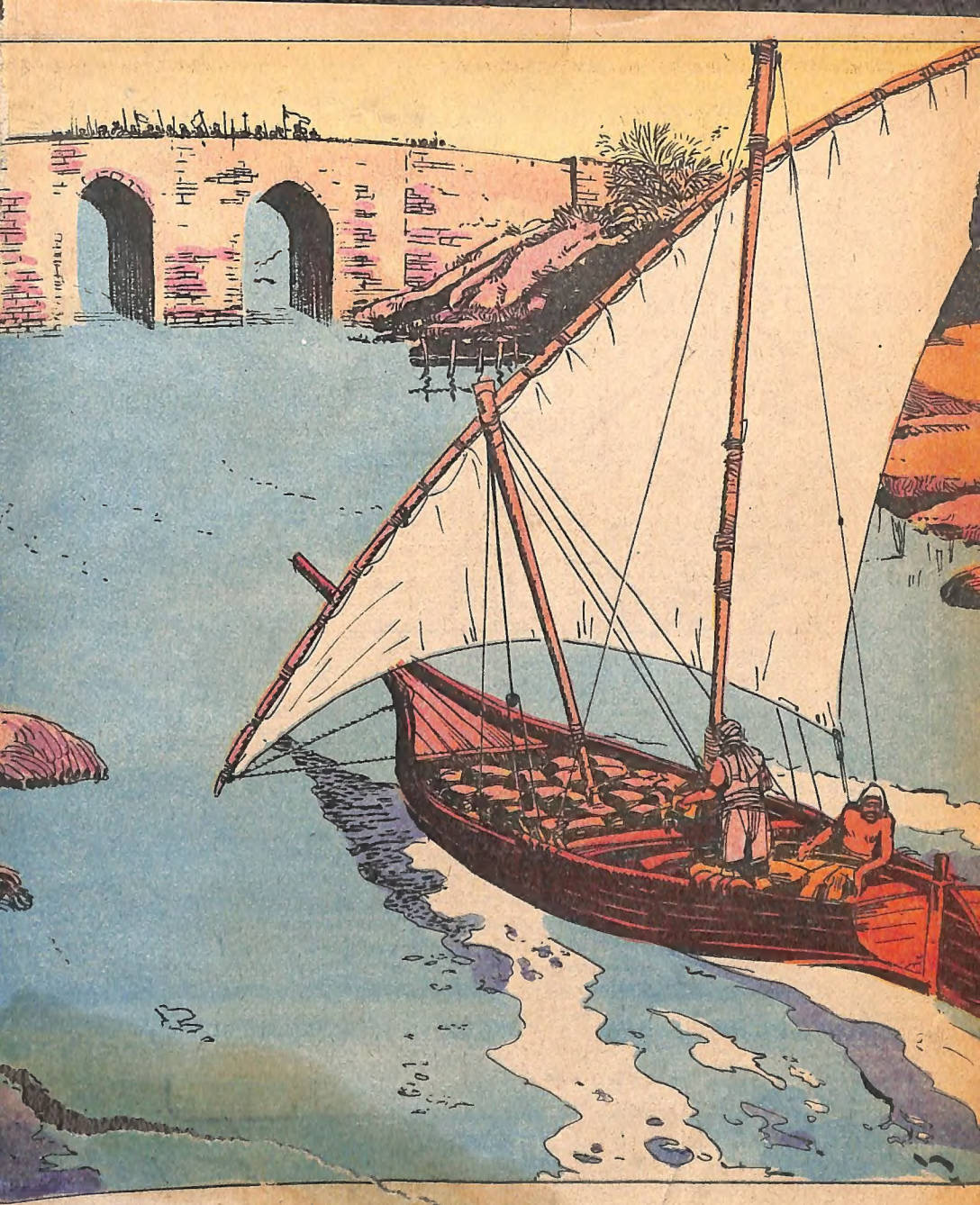

İslâm'ın fethiyle Mısır'daki şehir ve kasabalara da emniyet ve intizam gelmişti. Müslümanlar büyük yeniliklere giriştiler. Yeni idareler, yeni merkezler kurdular. Eski su bendlerini onardılar, yenilerini açtılar. Köprüler kurdular. İlim ve kültüre hizmet etmek için büyük çabalar gösterdiler. Bütün Mısır baştan başa imâr edildi ve halk zengin oldu. Refah içinde yaşamaya başladılar.

İslâm'ın Doğuşu adı altında şimdiye kadar yayınladığımız Resimli İslâm Tarihi, Hulefâ-i Râşidîn devrinin nihayetine kadar gelmiş bulunmaktadır.

Arabistan'ın merkezinde doğup yayılan ve kısa zamanda Arabistan, Suriye, Filistin ve Mısır'ın tamamını, İran'ın bir kısmını sınırları içine almış olan İslâmiyet, artık devlet olma yoluna girmiştir. Arapların dışında birçok milletler İslâmiyet ile yüz yüze gelmiş ve onun üstünlüğünü, dinamizmini arzulayarak benimsemek mevkiinde kalmışlardır. Bir şûra yönetimi olan hilâfet, yerini saltanat adı altında Emevi Devleti'ne bırakmıştır. Böylece, buraya kadar verdiğimiz İslâm'ın Doğuşu ile Resimli İslâm Tarihi tamamlanmış bulunmaktadır.

TERCÜMAN, kültür alanında yeni hizmetlerin arzı doğrultusunda, yoğun bir gayretin içindedir. Gayret bizden, tevfik ALLAH'tan...

—SON—

İslâm'ın Doğuşu adı altında şimdiye kadar yayınladığımız Resimli İslâm Tarihi, Hulefâ-i Râşidîn devrinin nihayetine kadar gelmiş bulunmaktadır.

Arabistan'ın merkezinde doğup yayılan ve kısa zamanda Arabistan, Suriye, Filistin ve Mısır'ın tamamını, İran'ın bir kısmını sınırları içine almış olan İslâmiyet, artık devlet olma yoluna girmiştir. Arapların dışında birçok milletler İslâmiyet ile yüz yüze gelmiş ve onun üstünlüğünü, dinamizmini arzulayarak benimsemek mevkiinde kalmışlardır. Bir şûra yönetimi olan hilâfet, yerini saltanat adı altında Emevi Devleti'ne bırakmıştır. Böylece, buraya kadar verdiğimiz İslâm'ın Doğuşu ile Resimli İslâm Tarihi tamamlanmış bulunmaktadır.

TERCÜMAN, kültür alanında yeni hizmetlerin arzı doğrultusunda, yoğun bir gayretin içindedir. Gayret bizden, tevfik ALLAH'tan...

— SON —

Resimli İslâm Tarihi

İslâmın Doğuşu

Tercüman

1

Resimli İslâm Tarihi

İslâmın Doğuşu

★ Hicret ★ İslâm'ın zaferi ★ Mekke'nin fethi
★ Irak'ın fethi ★ Şam'ın fethi

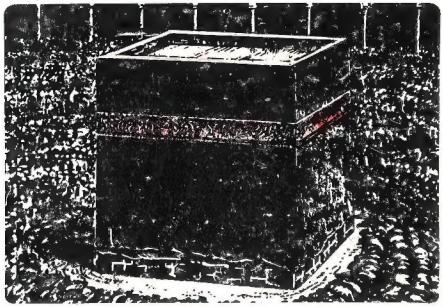

Tercüman